

Kongregácia pre klerikov

Dar povolania ku kňazstvu

Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis

Úvod

1. Potreba nového Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis

Dar povolania ku kňazstvu, vložený Bohom do srdca niektorých mužov, zaväzuje Cirkev, aby im predložila seriózný formačný postup; ako pripomenul pápež František vo svojom príhovore Plenárnemu zhromaždeniu Kongregácie pre klerikov (3. októbra 2014), „ide o uchovanie a napomáhanie rastu povolání, aby priniesli zrelé ovocie. Povolania sú ‚hrubý diamant‘, ktorý treba starostlivo opracovať, s rešpektom voči svedomiu osôb a s trpezlivosťou, aby zažiarili uprostred Božieho ľudu“.¹

Prešlo už tridsať rokov odvtedy, čo 19. marca 1985 Kongregácia pre katolícku výchovu, v tom čase kompetentná pre danú materiu, upravila *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, promulgované 6. januára 1970,² integrujúc predovšetkým poznámkový aparát, vo svetle promulgovania *Kódexu kánonického práva* (25. januára 1983).

Odvtedy pribudlo množstvo príspevkov k téme formácie budúcich kňazov, tak zo strany univerzálnej Cirkvi, ako aj zo strany biskupských konferencií a jednotlivých miestnych cirkví.

Predovšetkým treba pripomenúť magistérium pápežov, ktorí v tomto období viedli Cirkev: sv. Ján Pavol II., ktorému vďačíme za podstatnú posynodálnu apoštolskú exhortáciu *Pastores dabo vobis* (25. marca 1992), Benedikt XVI., autor apoštolského listu vo forme motu proprio *Ministorum institutio* (16. januára 2013) a František, z ktorého podnetu a podľa jeho pokynov sa zrodil tento dokument.

V *Pastores dabo vobis* je osobitným spôsobom explicitne predstavená integrálna vízia formácie budúcich klerikov, ktorá si rovnomerne všíma štyri rozmery týkajúce sa osoby seminaristu: ľudský, intelektuálny, duchovný a pastoračný. Zámerom *Ministorum institutio* bolo zdôrazniť, ako formácia seminaristov prirodzene pokračuje permanentnou formáciou kňazov a tvorí s ňou jednotnú skutočnosť; preto sa Benedikt XVI. rozhodol týmto dokumentom zveriť Kongregácii pre klerikov, v tom čase už kompetentnej v oblasti permanentnej formácie, aj zodpovednosť za počiatočnú formáciu v seminári, revidujúc články apoštolskej konštitúcie *Pastor bonus* (28. júna 1988) venované tejto téme a preložiť úrad pre semináre na Kongregáciu pre klerikov. V priebehu svojho pontifikátu pápež František ponúkol bohaté magistérium a trvalý osobný príklad pre službu a život kňazov, povzbudzujúc a sledujúc práce, ktoré viedli k tomuto dokumentu.

¹ Pápež František, *Príhovor Plenárnemu zasadaniu Kongregácie pre klerikov* (3. októbra 2014); *L'Osservatore Romano*, 226 (4. októbra 2014), 8.

² Porov. Kongregácia pre katolícku výchovu, *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* (6. januára 1970): *AAS* 62 (1970), 321 – 384.

Nechýbali v týchto rokoch ani dokumenty týkajúce sa jednotlivých aspektov formácie budúcich klerikov pripravené dikastériami rímskej kúrie: Kongregáciou pre katolícku výchovu a Kongregáciou pre Boží kult a disciplínu sviatostí, ako aj Kongregáciou pre klerikov – popri rôznych národných *ratio*, z ktorých mnohé sa vzali do úvahy počas prác na tomto dokumente.³

2. Prípravné práce

Prvý náčrt tohto *Ratio fundamentalis* vypracovala Kongregácia pre klerikov na jar roku 2014 a poslala viacerým odborníkom – predovšetkým členom dikastéria – v perspektíve blížiaceho sa plenárneho zhromaždenia, ktoré nasledovalo 1. – 3. októbra 2014. Na tomto zhromaždení text komentovali a prediskutovali kardináli a biskupi, členovia kongregácie, ako aj pozvaní experti, ktorí ponúkli kongregácii osnovy a návrhy na pokračovanie prác.

Tento materiál poslužil na redigovanie rozšíreného textu, obohateného o podnety prijaté z niektorých dikastérií rímskej kúrie, ktorých kompetencie sa táto téma týka (Kongregácia pre evanjelizáciu národov, Kongregácia pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života a Kongregácia pre východné cirkvi) alebo s ňou majú nazhromaždenú skúsenosť z minulosti (Kongregácia pre katolícku výchovu).

V priebehu roku 2015 bol text poslaný početným biskupským konferenciám a apoštolským nunciátúram, aby bolo možné získať ich názor – a kvôli rozšíreniu okruhu konzultácie a reflexie aj do krajín, v ktorých *Ratio fundamentalis* má byť aplikované, v duchu tej synodality, ktorú tak často pripomína pápež František.

V dňoch 19. a 20. novembra 2015 Kongregácia pre klerikov usporiadala aj medzinárodné sympóziu venované 50. výročiu koncilových dokumentov *Optatam totius* a *Presbyterorum ordinis*, počas ktorého kardináli, biskupi, profesori, formátori a odborníci mohli poskytnúť svoj hodnotný príspevok k uvažovaniu nad témou formácie kandidátov na posvätný stav.

Kongregácia pre klerikov, vezmúc do náležitej úvahy príspevky, ktoré k danej záležitosti prijala, zostavila definitívny náčrt, ktorý najskôr preskúmali niektorí konzultori a následne ho predstavila niektorým dikastériám rímskej kúrie (Štátny sekretariát, Kongregácia pre náuku viery, Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí, Kongregácia pre biskupov, Kongregácia pre evanjelizáciu národov, Kongregácia pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života, Kongregácia pre katolícku výchovu, Kongregácia pre kauzy svätých, Kongregácia pre východné cirkvi, Pápežská rada pre výklad legislatívnych textov) v duchu spoločnej zodpovednosti a spolupráce, ktorý pripomína *Pastor bonus*, článok 17.

³ Tieto dokumenty budú detailne spomenuté a bude im špecificky venovaná pozornosť v priebehu textu.

Na záver tejto konzultácie a vo svetle prijatých podnetov bol vypracovaný definitívny text na predloženie Svätému Otcovi na schválenie v zmysle *Pastor bonus*, článku 18.

3. Charakteristiky a základné obsahy

Postup formácie kňazov, počínajúc rokmi seminára, je opísaný v tomto *Ratio fundamentalis*, založený na štyroch charakteristikách formácie, ktorá je tu prezentovaná ako jednotná, integrálna, komunitná a misionárska.

Formácia kňazov je sledovaním jednotného „postupu učeníka“, ktorý začína krstom, zdokonaľuje sa ďalšími sviatosťami kresťanskej iniciácie, je prijatý ako centrum vlastného života v okamihu vstupu do seminára a pokračuje počas celej existencie.

Formácia – počiatočná i permanentná – musí sa chápať v jednej integrálnej vízii, ktorá berie do úvahy štyri rozmery predstavené v *Pastores dabo vobis*; tie spoluvytvárajú a usporadúvajú identitu seminaristu a kňaza, a robia ho schopným toho „sebadarovania Cirkvi“, ktoré je obsahom pastoračnej lásky. Je potrebné, aby sa celý proces formácie neidentifikoval len s jedným aspektom, na úkor ďalších, ale aby bol vždy integrálnym postupom učeníka povolaneho ku kňazstvu.

Takáto formácia má od svojho počiatku eminentne komunitný charakter; povolanie ku kňazstvu je vskutku dar, ktorý Boh dáva Cirkvi a svetu; cesta posvätenia seba a druhých, ktorou nemožno kráčať individualistickým spôsobom, ale vždy majúci na zreteli konkrétnu časť Božieho ľudu. Takéto povolanie sa objavuje a prijíma v rámci spoločenstva, formuje sa v seminári, v kontexte výchovného spoločenstva, do ktorého patria rozličné súčasti Božieho ľudu, aby seminaristu vysviackou priviedla k tomu, že sa stane súčasťou „rodiny“ kňazstva, na službu konkrétnej komunite. Aj vzhľadom na kňazov formátorov toto *ratio fundamentalis* chce zdôrazniť, že z hľadiska účinnosti svojho pôsobenia musia sa pokladať za skutočnú formačnú komunitu a konať ako takáto komunita, ktorá zdieľa spoločnú zodpovednosť, rešpektujúc kompetencie a úlohy zverené každému jednotlivcovi.

Keďže učeník kňaz vychádza z kresťanskej komunity a do nej sa vracia, aby jej slúžil a viedol ju ako pastier, formáciu možno prirodzene charakterizovať v misionárskom zmysle, keďže má za cieľ účasť na jedinečnej misii zverenej Kristom jeho Cirkvi, teda na evanjelizácii vo všetkých jej formách.

Stojí za tým myšlienka, že semináre by mali formovať učeníkov misionárov „zamilovaných“ do svojho Majstra; pastierov „páchnuvich po ovciach“, ktorí žijú medzi nimi, aby im slúžili a prinášali Božie milosrdenstvo. Preto je nevyhnutné, aby sa každý kňaz vždy cítil ako učeník na ceste, ktorý neustále potrebuje integrálnu formáciu, chápanú ako trvalé prispôsobovanie sa Kristovi.

V rámci tejto jednotnej formácie, integrálnej a postupnej, sa rozlišuje počiatočná a permanentná fáza. V tomto *ratio fundamentalis* je počiatočná fáza rozčlenená do niekoľkých etáp: etapa propedeutická, etapa filozofických štúdií – alebo učenicka, etapa teologických štúdií – alebo konfiguračná, etapa pastoračná – alebo syntézy povolania.

Predložený v daných termínoch, formačný postup predstavuje určité posuny oproti *ratio fundamentalis* z roku 1970. Po skúšobnej a overovacej fáze, iniciovanej Synodou biskupov v roku 1990 (VIII. generálne zhromaždenie), „propedeutická etapa“, so špecifickou identitou a formačnou osnovou, sa prezentuje ako nevyhnutná a povinná.

Ohľadom „učenickej“ a „konfiguračnej“ etapy možno povedať, že takéto pomenovania sprevádzajú tie zvyčajné, teda „fázu filozofických štúdií“ a „fázu teologických štúdií“, ktoré sú rozložené do šiestich rokov.⁴ Chce sa okrem iného zdôrazniť, že intelektuálna oblasť, so štúdiom filozofie a teológie, nie je jediná, ktorú treba brať do úvahy vzhľadom na hodnotenie napredovania seminaristu v každej etape a vzhľadom na dosiahnuté pokroky. Komplexné rozlišovanie formátorov – týkajúce sa všetkých oblastí formácie – umožní prechod do nasledujúcej etapy len tým seminaristom, ktorí okrem zloženia určených skúšok dosiahli aj stupeň ľudskej zrelosti a zrelosti povolania, ktorý sa v danej fáze vyžaduje.

Napokon „pastoračná etapa“ alebo „etapa syntézy povolania“ prikladá osobitnú dôležitosť času, ktorý prebieha medzi ukončením formácie v seminári a kňazskou vysviackou – s cieľom napomôcť, aby sa v kandidátovi utvorilo adekvátne vedomie v perspektíve tejto vysviacky.

Učenie a prispôsobovanie sa Kristovi (doslovne „nakonfigurovanie sa“ na Krista, pozn. prekl.), samozrejme, sprevádzajú celý život; to, čo pomenovania „etapa učenia“ a „konfiguračná etapa“ chcú navrhnuť, je, aby sa osobitná pozornosť venovala dvom momentom počiatočnej formácie – tomu, aby si kandidáti uvedomili, že sú učeníci a nevyhnutnosti chápať povolanie do služby a životu kňaza ako neustále prispôsobovanie sa Kristovi.

Čo sa týka permanentnej formácie, vzhľadom na jej povahu ju nemožno schematizovať do vopred definovaných „etáp“; preto boli len naznačené situácie a nástroje, ktoré môžu kňazom a zodpovedným za permanentnú formáciu poslúžiť pre život a pre navrhovanie konkrétnych iniciatív.

V rámci tohto *ratio fundamentalis*, ako to už bolo aj v roku 1970, sa nachádza aj *Ordo studiorum*, obsahujúce zoznam stanovených materií, ktoré majú byť súčasťou študijného kurzu seminaristov – v jeho rôznych fázach v rámci širšej intelektuálnej formácie. Má byť integrálne aplikovaný v seminároch a formačných domoch, ktoré organizujú študijné kurzy pre šesťročnú filozofickú a teologickú formáciu – samozrejme, okrem kurzov propedeutickej fázy a tých, ktoré sa týkajú matérie ministérií.

⁴ Porov. *CIC*, kán. 250.

V texte tohto *ratio fundamentalis* sú prezentované inštrukcie rozličných typov – teologické, duchovné, pedagogické, kánonické – a vlastné normy, ktoré nanovo predkladajú normy *Kódexu kánonického práva* a presnejšie určujú spôsoby, ktoré treba zachovať pri ich aplikácii.⁵ Inštrukcie a normy nie sú v dokumente prísne oddelené, i keď je tu jasne vyjadrená príkazová alebo orientačná hodnota každého kroku; boli však skôr integrované, s cieľom ponúknuť text obohatený rozličnými prínosmi a príspevkami.

⁵ Porov. *tamže*, kán. 31 § 1.

I. Všeobecné normy

a) Oblasť aplikácie

1. Toto *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*⁶ sa aplikuje integrálne v krajinách, ktoré patria do kompetencie Kongregácie pre klerikov. Avšak vezmúc do úvahy koncilový dokument *Ad gentes*, č. 16 a článok 88 § 2 apoštolskej konštitúcie *Pastor bonus*, aplikuje sa čiastočne aj na oblasti v kompetencii Kongregácie pre evanjelizáciu národov; toto dikastérium má síce úlohu „formovať sekulárny klérus“ podľa vlastných usmernení a noriem, ale toto *ratio* je vo vzťahu k „Všeobecnému študijnému plánu“ normatívne aj pre oblasti spadajúce do kompetencie Kongregácie pre evanjelizáciu národov. Okrem toho s normami *ratio fundamentalis* musia byť v zhode, s náležitými úpravami, aj ostatné *ratio* inštitútov zasväteného života a spoločností apoštolského života⁷, ktoré závisia od Kongregácie pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života, a od Kongregácie pre evanjelizáciu národov, ako aj Pápežskej komisie *Ecclesia Dei*, čo sa týka tých „členov, ktorí sa pripravujú na prijatie posvätných rádov“,⁸ ako aj *ratio* klerických asociácií, ktorým bolo priznané právo inkardinovať klerikov, taktiež *ratio* osobných prelatur, vojenských ordinariátov a personálnych ordinariátov.⁹ Preto keď sa hovorí o kompetenciách ordinára, týkajú sa aj vyšších predstavených inštitútov zasväteného života a klerických spoločností apoštolského života pápežského práva, ak z kontextu nevyplýva, že ide výlučne o diecézneho biskupa.

Na základe článkov 56 a 58 § 2 apoštolskej konštitúcie *Pastor bonus* sa toto *ratio fundamentalis* nevzťahuje na východné katolícke cirkvi, ktoré podliehajú kompetencii Kongregácie pre východné cirkvi a ktoré v danej materii musia pripraviť vlastné normy, vychádzajúc z vlastného liturgického, teologického, duchovného a disciplinárneho dedičstva.

Treba okrem toho upresniť, že toto *ratio* sa integrálne aplikuje vo formačných domoch hnutí a nových cirkevných spoločenstiev spolu s *ratio nationalis*, ktorú vypracúva biskupská konferencia tej krajiny, v ktorej sa nachádza daný inštitút, pod autoritou diecézneho biskupa. Čo sa týka akademických štúdií filozofie a teológie, takto definovateľných na základe kánonickej legislatívy, cirkevnej a/alebo civilnej, ako aj cirkevných fakúlt, tam je, naopak, kompetentná Kongregácia pre

⁶ Dokument je exekutívnym všeobecným dekrétom, ex kán. 31 § 1 *CIC* – v aplikácii kódexových noriem týkajúcich sa formácie –, ktorý nahrádza *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* zo 6. januára 1970, revidovaný novou edíciou z 19. marca 1985; porov. Druhý vatikánsky koncil, dekrét o kňazskej formácii *Optatam totius* (28. októbra 1965), č. 1: *AAS* 58 (1966), 713.

⁷ Porov. Ján Pavol II., apoštolská konštitúcia *Pastor bonus* (28. júna 1988), čl. 88 § 2 a 108 § 2: *AAS* 80 (1988), 882 a 887.

⁸ *CIC*, kán 659 § 3.

⁹ Porov. Benedikt XVI., apoštolská konštitúcia *Anglicanorum coetibus* (4. novembra 2009): *AAS* 101 (2009), 985 – 990.

katolícku výchovu¹⁰, ktorej okrem toho prináleží aj starostlivosť o dohody s kompetentnými civilnými autoritami.

2. Kongregácia pre klerikov, do ktorej patrí Pápežské dielo pre kňazské povolania,¹¹ „vyjadruje a uvádza do praxe starostlivosť Apoštolskej stolice o formáciu tých, ktorí sú povolaní k posvätnému stavu“, a zahŕňa medzi svoje inštitucionálne povinnosti aj asistovať „biskupom, aby v ich cirkvách boli s maximálnou starostlivosťou kultivované povolania k posvätnému stavu, a v seminároch“ bola ponúknutá „solídna formácia, tak ľudská, ako aj duchovná; tak doktrinálna, ako aj pastoračná“.¹²

Kongregácia pre klerikov preto podporuje pastoráciu povolaní, predovšetkým povolaní k posvätnému stavu, a ponúka biskupom a biskupským konferenciám princípy a normy pre počiatočnú i permanentnú formáciu klerikov.

b) Vypracovanie *Ratio nationalis institutionis sacerdotalis*

3. Na základe tohto *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* každá biskupská konferencia musí zostaviť vlastný *ratio nationalis*, ktorý podľa č. 1 koncilového dekrétu *Optatam totius* a kánonu 242 § 1 *Kódexu kánonického práva* musí byť schválený touto kongregáciou, po vhodnom vypočutí mienky Kongregácie pre katolícku výchovu v tom, čo sa týka jej kompetencie; to všetko s cieľom garantovať nevyhnutnú harmóniu a koordináciu študijného poriadku a jeho zhodnosť so študijným poriadkom rozličných krajín.

Ak by sa následne vyskytla nevyhnutnosť začleniť niektoré zmeny do predtým schváleného *ratio nationalis*, kvôli objaveniu sa nových a nečakaných situácií, bude možné upraviť text – so žiadosťou o jeho ďalšie schválenie Kongregácie pre klerikov. Na základe uvážení skúseností alebo v perspektíve uplynutia stanoveného termínu *ratio nationalis* bude treba nanovo preskúmať kompetentným organizmom biskupskej konferencie, aby potom mohlo byť znovu predložené na schválenie týmto dikastériom. Ďalšie revízie a náležité schválenia môžu a musia byť periodicky uskutočňované a žiadané v prípade, keď sa to vidí nevyhnutné biskupskej konferencii alebo keď to z oprávneného dôvodu Kongregácia pre klerikov pokladá za vhodné.¹³

¹⁰ Jednotlivé kompetencie týchto dvoch dikastérií boli stanovené Benediktom XVI. v apoštolskom liste *Ministorum institutio* (16. januára 2013), čl. 6: AAS 105 (2013), 134: „Kongregácia pre Katolícku výchovu je kompetentná v oblasti študijného poriadku akademických štúdií filozofie a teológie, pri vypočutí mienky Kongregácie pre klerikov, keď ide o záležitosti v jej kompetencii.“

¹¹ Porov. Pius XII., *Motu proprio Cum nobis* (4. novembra 1941), č. 13: AAS 33 (1941), 479; *Ministorum institutio*, čl. 7: AAS 105 (2013), 134.

¹² *Ministorum institutio*, čl. 4 – 5: AAS 105 (2013), 133 – 134, ktorý pozmenil čl. 93 § 2 a 94 apoštolskej konštitúcie *Pastor bonus*.

¹³ Porov. *CIC*, kán. 242 § 1.

4. Právo a povinnosť redigovať *Ratio nationalis institutionis sacerdotalis*, ako aj – v prípade, keď si to vyžiada vhodnosť alebo užitočnosť – právo schvaľovať konkrétne skúsenosti na území biskupskej konferencie alebo v danom kraji, prináleží biskupským konferenciám, a nie jednotlivým biskupom.¹⁴

Normy tohto *ratio nationalis* musia byť zachovávané vo všetkých diecéznych a interdiecéznych seminároch krajiny¹⁵ a ich konkrétne aplikácie musia byť vložené do štatútu, poriadku a formačného projektu každej inštitúcie.¹⁶

5. Za účelom podpory neustáleho dialógu medzi Svätou stolicou a miestnymi cirkvami, na znak blízkosti a na prijatie rady a podpory, interdiecézne semináre na základe toho, čo je stanovené v ich štatúte, budú pravidelne posielat' Kongregácii pre klerikov správu o vyvíjanej formačnej aktivite.

c) Zodpovednosť biskupských konferencií

6. Pri zachovaní autority diecézneho biskupa *ratio nationalis* smeruje k zjednoteniu kňazskej formácie v krajine, podporujúc tak dialóg medzi biskupmi a formátormi na dobro seminaristov i samotných seminárov.¹⁷

7. *Ratio nationalis* sa musí zmieniť o formačných rozmeroch, ktoré tento dokument (*ratio fundamentalis*) predvída pre kandidátov kňazstva takým spôsobom, aby sa títo kandidáti mohli integrálne formovať a byť náležite pripravení čeliť výzvam nášho času. Každé *ratio nationalis* musí tiež definovať etapy formácie a poriadok štúdií, ich ciele a ich dĺžku, pri zachovaní noriem univerzálneho práva. V edukačnej osnove zameranej na kňazstvo *ratio nationalis* musí zabezpečiť nevyhnutnú jednotnosť v rámci vlastnej krajiny, berúc tiež do úvahy eventuálnu prítomnosť kultúrnych rozdielov.

Každé *ratio nationalis* musí vnieť a aktualizovať do svojho kontextu to, čo predpokladá *ratio fundamentalis* – a obsahovať vždy nasledujúce časti:

- a. opis, aspoň sumárny, konkrétneho sociálneho, kultúrneho a cirkevného kontextu, v ktorom budúci kňazi majú vykonávať svoju službu;
- b. syntézu eventuálnych dohôd dosiahnutých biskupskou konferenciou ohľadom organizácie seminárov v danej krajine;
- c. niekoľko poznámok k pastoračii povolání a jej nástrojom;

14 Porov. *tamže*.

15 Porov. *tamže*, kán. 242 § 2.

16 Porov. *tamže*, kán. 243.

17 Porov. *tamže*, kán. 242 § 2.

- d. vysvetlenie etáp formácie, kontextualizované do reality danej krajiny;
- e. opis prostriedkov, ktoré treba prijať pre starostlivosť o formačné rozmery (ľudský, duchovný, intelektuálny, pastoračný);
- f. Poriadok propedeutických, filozofických a teologických štúdií, vrátane prezentácie jednotlivých materií – s niektorými údajmi ohľadom cieľov a obsahov, ktoré sa majú v každej z nich preberať, spolu s počtom formačných kreditov nevyhnutných pre každú disciplínu.

8. Pri vypracovaní *ratio nationalis* je nevyhnutné, aby každá biskupská konferencia vzala náležite do úvahy charakteristiky a špecifické potreby vlastného socioedukačného prostredia. Okrem toho treba napomáhať spoluprácu medzi rozličnými cirkevnými oblasťami na danom území, v snahe venovať pozornosť lokálnym skutočnostiam, aby sa zaručila čo najlepšia formačná ponuka, tak v seminároch s veľkým počtom seminaristov, ako aj v tých, ktoré sú menšie.

Na základe rozumného úsudku každej biskupskej konferencie proces vypracovania a následných aktualizácií *ratio nationalis* by mohol obsahovať nasledujúce kroky: predovšetkým by biskupská konferencia, prostredníctvom príslušných delegátov, mohla konzultovať priamo so seminármi a – tam, kde je prítomná – aj s národnou organizáciou seminárov; biskupská konferencia by potom mohla zveriť biskupskej komisii pre klérus a pre semináre vypracovanie základného textu; napokon v znamení kolegiality a v duchu spolupráce musí tá istá biskupská konferencia pristúpiť k záverečnému spísaniu textu.

d) Národné a kontinentálne organizácie seminárov

9. Tam, kde to okolnosti umožňujú alebo kde takéto skúsenosti už prebiehajú, sa odporúča založiť naddiecízne organizácie seminárov. Takéto organizmy môžu predstavovať účinnú pomoc – ako poradné prostriedky komunikácie a spolupráce medzi formátormi, ktorí pracujú v rozličných inštitútoch – napomáhajúc analýze a jednotnejšiemu rozvoju edukačných a didaktických skúseností na regionálnej úrovni, alebo intenzívnejšej výmene a konfrontácii na medzinárodnej úrovni.

Za členov takýchto organizmov treba povolať formátorov rozličných inštitútov. Bude dôležité, aby tieto organizácie pôsobili pod vedením komisie biskupskej konferencie pre klérus a semináre. V každom prípade, v duchu cirkevného spoločenstva, prináleží Kongregácii pre klerikov vytvárať eventuálne organizácie na univerzálnej úrovni, zatiaľ čo biskupským konferenciám alebo ich rozličným organizáciám (napr. Consejo Episcopal Latinoamericano [CELAM], Consilium Conferentiarum Episcoporum Europae [CCEE], Federation of Asian Bishop's Conferences [FABC] atď.), po konzultovaní s týmto dikastériom, prináleží zriaďovať organizácie pôsobiace v

rámci ich územia a kontinentálne organizácie – schvaľujú ich štatúty, s rešpektom voči kompetenciám jednotlivých diecéznych biskupov a biskupských konferencií.

Ako sa to už deje v niektorých oblastiach, môže byť veľmi užitočné, keď takéto organizácie, v oblasti svojej kompetencie, podporujú kurzy pre formátorov a študijné aktivity týkajúce sa tém spojených s povoláním a kňazskou formáciou, s cieľom ponúknuť ich výsledky biskupským konferenciám, ktoré majú záujem¹⁸.

e) Formačný projekt každého seminára

10. Diecézny biskup (alebo zainteresovaní biskupi v prípade interdiecézneho seminára), podporovaný spoločenstvom formátorov v seminári, má za úlohu vypracovať projekt „integrálnej formácie“, nazývaný aj formačný itinerár, a podporovať jeho efektívne aplikovanie¹⁹ s ohľadom na rozličné etapy a pedagogický postup, ktorý je v ňom navrhnutý. S odvolaním sa na *ratio fundamentalis* takýto projekt má za cieľ uspôsobiť normatívu *ratio nationalis* a pedagogickú víziu, ktorá za ňou stojí, podľa skutočností a potrieb partikulárnej cirkvi, berúc do úvahy kultúrny pôvod seminaristov, diecéznu pastoráciu a jej „formačnú tradíciu“.

¹⁸ Porov. *Optatam totius*, č. 5: *AAS* 58 (1966), 716 – 717.

¹⁹ Porov. Kongregácia pre biskupov, Direktórium pre pastoračnú službu biskupov *Apostolorum successores* (22. februára 2004), č. 90: *Enchiridion Vaticanum* 22 (2006), 1768 – 1769.

II. Kňazské povolania

a) Všeobecné princípy

11. Cirkevné povolania sú prejavom nesmiernych bohatstiev Krista (porov. *Ef* 3, 8), a preto musia byť vo veľkej úcte, pestované so všetkou starostlivosťou a snahou, aby mohli rozkvitnúť i dozrieť. Medzi početnými povolaniami, neustále vzbudzovanými Duchom Svätým v Božom ľude, povolanie k služobnému kňazstvu volá „mať účasť na Kristovom hierarchickom kňazstve“²⁰ a k zjednoteniu s ním, aby kňazi „živilí Cirkev Božím slovom a Božou milosťou“.²¹ Toto povolanie sa prejavuje v rozličných okolnostiach, vo vzťahu k rozličným obdobiam ľudského života: u adolescentov, v dospelom veku a – ako potvrdzuje neustála skúsenosť Cirkvi, aj u detí.

12. Povolanie k služobnému kňazstvu sa začleňuje do širšej oblasti kresťanského krstného povolania, prostredníctvom ktorého Boží ľud, ktorý Kristus „ustanovil ako spoločenstvo života, lásky a pravdy, a prijal ho tiež za nástroj vykúpenia všetkých, (je poslaný) do celého sveta ako svetlo sveta a soľ zeme (porov. *Mt* 5, 13 – 16)“.²²

13. Misiou Cirkvi je „starat’ sa o vznik, rozoznávanie a sprevádzanie povolania, a to najmä kňazského“.²³ Prijímajúc hlas Krista, ktorý pozýva všetkých modliť sa k Pánovi, aby poslal robotníkov na svoju žatvu (porov. *Mt* 9, 38 a *Lk* 10, 2), Cirkev venuje osobitnú pozornosť povolaniam k zasvätenému životu a ku kňazstvu. Preto je nevyhnutné, aby v jednotlivých diecézach, regiónoch a krajinách boli zriadené a podporované centrá pre povolania,²⁴ ktoré v spolupráci s Pápežským dielom pre kňazské povolania sú povolané napomáhať a orientovať celú pastoračnú službu,²⁵ poskytujúc nevyhnutné prostriedky²⁶. Biskupi, ako prví zodpovední za povolania ku kňazstvu, napomáhajú aktívnu spoluprácu medzi kňazmi, zasvätenými a laikmi

20 *Optatam totius*, č. 2: *AAS* 58 (1966), 714 – 715.

21 Druhý vatikánsky koncil, dogmatická konštitúcia o Cirkvi *Lumen gentium* (21. novembra 1964), č. 11: *AAS* 57 (1965), 15.

22 *Tamže*, č. 9: *AAS* 57 (1965), 13.

23 Ján Pavol II., posynodálna apoštolská exhortácia *Pastores dabo vobis*, č. 34: *AAS* 84 (1992), 713.

24 Porov. Kongregácia pre katolícku výchovu – Pápežské dielo pre kňazské povolania, *Pastoračné smernice na podporu povolání ku kňazskej službe* (25. marca 2012), č. 13.

25 Porov. Pápežské dielo pre kňazské povolania, *Rozvoj pastoračie povolání v miestnych cirkvách* (6. januára 1992); *Pastoračné smernice na podporu povolání ku kňazskej službe*.

26 Porov. *Optatam totius*, č. 2: *AAS* 58 (1966), 714 – 715; Druhý vatikánsky koncil, dekrét o službe a živote kňazov *Presbyterorum ordinis* (7. decembra 1965), č. 11: *AAS* 58 (1966), 1008 – 1009; dekrét o obnove rehoľného života *Perfectae caritatis* (28. októbra 1965), č. 24: *AAS* 58 (1966), 711 – 712; dekrét o pastoračnom poslaní biskupov v Cirkvi *Christus Dominus* (28. októbra 1965), č. 15: *AAS* 58 (1966), 679 – 680; dekrét o misijnej činnosti Cirkvi *Ad gentes* (7. decembra 1965), č. 16 a 39: *AAS* 58 (1966), 966 – 967 a 986 – 987.

(predovšetkým rodičmi a vychovávateľmi) a tiež so skupinami, hnutiami a združeniami laických veriacich, v rámci organického spoločného pastoračného plánu.²⁷

14. Je nevyhnutné podporovať iniciatívy, ktoré by mohli byť užitočné na získanie nových povolání od Boha: predovšetkým modlitbu, osobnú i komunitnú. Niektoré okamihy liturgického roka sa javia osobitne vhodné na tento účel a cirkevnej autorite prináleží stanoviť dátum niektorých obzvlášť významných slávení. Najvyšší veľkňaz dávnejšie stanovil každoročné slávenie Svetového dňa modlitieb za povolania na Štvrtú veľkonočnú nedeľu, nazývanú Nedeľou Dobrého pastiera. Okrem toho je vhodné podporovať aktivity zamerané na vzbudenie takého duchovného ovzdušia, ktoré pripravuje na rozlišovanie a prijatie kňazského povolania.²⁸

V tomto zmysle má pastoračia povolání ako svojich adresátov mužov rozličných vekových skupín, i keď v súčasnosti, vzhľadom na rastúci počet kandidátov v dospelom veku, ktorí už majú za sebou jednu alebo viacero pracovných skúseností,²⁹ sa pociťuje nevyhnutnosť venovať osobitnú pozornosť práve tejto vekovej skupine.

15. S veľkorysťou a cirkevným duchom treba podporovať nielen povolania na službu vo vlastnej diecéze a vlastnej krajine, ale aj tie, ktoré sú pre dobro iných miestnych cirkví, podľa potrieb univerzálnej Cirkvi, podporujúc Božiu činnosť, ktorá slobodne volá jedných k služobnému kňazstvu v niektorej miestnej cirkvi, iných k službe v inštitúte zasväteného života alebo v spoločnosti apoštolského života a zasa iných k *missio ad gentes*. Je teda mimoriadne žiaduce, aby v každej diecéze bolo jedno centrum pre pastoračiu povolání ako vyjadrenie spolupráce a jednoty medzi diecéznym klérom a klérom, ktorý patrí do iných kánonicky uznaných cirkevných oblastí.³⁰

b) Malé semináre a iné formy sprevádzania adolescentov

²⁷ Porov. *CIC*, kán. 233 § 1; *Optatam totius*, č. 2: *AAS* 58 (1966), 714 – 715; *Presbyterorum ordinis*, č. 11: *AAS* 58 (1966), 1008 – 1009; *Lumen gentium*, č. 11: *AAS* 57 (1965), 15 – 16; *Christus Dominus*, č. 15: *AAS* 58 (1966), 679 – 680; *Ad gentes*, č. 39: *AAS* 58 (1966), 986 – 987; *Perfectae caritatis*, č. 24: *AAS* 58 (1966), 711 – 712; Druhý vatikánsky koncil, pastoračná konštitúcia o Cirkvi v súčasnom svete *Gaudium et spes* (7. decembra 1965), č. 52: *AAS* 58 (1966), 1073 – 1074; dekrét o apoštoláte laikov *Apostolicam actuositatem* (18. novembra 1965), č. 11: *AAS* 58 (1966), 847 – 849; Pius XII., exhortácia pre klérus v katolíckom svete o svätosti kňazského života *Menti nostrae* (23. septembra 1950), kap. III: *AAS* 42 (1950), 683.

²⁸ František, apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium* (24. novembra 2013), č. 107: *AAS* 105 (2013), 1065 – 1065: „Kde je život, zápal a chuť ohlasovať Krista druhým, tam sa objavia aj pravé povolania. Ešte aj vo farnostiach, kde kňazi nie sú príliš aktívni a plní radosti, bratský a horlivý život spoločenstva dokáže v ľuďoch vzbudiť túžbu naplno sa zasvätiť Bohu i evanjelizácii; predovšetkým vtedy, keď sa tieto živé spoločenstvá intenzívne modlia za povolania a majú odvahu ponúknuť svojim mladým cestu osobitného zasvätenia.“

²⁹ Porov. *CIC*, kán. 233 § 2; 385; *Menti nostrae*, kap. III: *AAS* 42 (1950), 684; *Apostolorum successores*, č. 87: *Enchiridion Vaticanum* 22 (2006), 1773; Kongregácia pre katolícku výchovu, okružný list *Vocationes adultorum*, predsedom biskupských konferencií o starostlivosti a formácii dospelých povolání (14. júla 1976): *Enchiridion Vaticanum* 5 (2000), 2097 – 2108.

³⁰ Porov. *Optatam totius*, č. 2: *AAS* 58 (1966), 714 – 715; *Presbyterorum ordinis*, č. 10 – 11: *AAS* 58 (1966), 1007 – 1010; *Apostolorum successores*, č. 91: *Enchiridion Vaticanum* 22 (2006), 1787 – 1789.

16. Pastорácia povolání sa zameriava na rozpoznávanie a sprevádzanie odpovede poskytnutej na vnútorné povolanie od Pána. Tento proces musí napomáhať rastu ľudských a duchovných kvalít danej osoby a overiť autenticitu jej motivácií. Z týchto dôvodov, v každej partikulárnej cirkvi, v závislosti od okolností, vlastných prostriedkov a získaných skúseností, je vhodné podporovať inštitúcie schopné napomáhať a rozlišovať povolania k služobnému kňazstvu, berúc do úvahy vek a konkrétne podmienky tých, ktorí sa v nich majú formovať.

17. *Malý seminár.*³¹ *Kódex kánonického práva* predpisuje: „Tam, kde existujú malé semináre a iné inštitúcie tohto druhu, majú sa zachovať a podporovať; v nich sa má na rozvíjanie povolania zabezpečiť, aby sa osobitná náboženská formácia poskytovala spolu s humanitným a vedeckým formovaním; ba kde to diecézny biskup považuje za osožné, má sa postarať o zriadenie malého seminára alebo podobnej inštitúcie“.³²

18. Účelom malého seminára je pomáhať ľudskému a kresťanskému dozrievaniu adolescentov,³³ ktorí sa javia, že v sebe majú zárodoky povolania ku služobnému kňazstvu, s cieľom rozvíjať, v zhode s ich vekom, tú vnútornú slobodu, ktorá ich robí schopnými zhodnúť sa s Božím plánom pre ich život.

Tam, kde táto služba nie je poskytovaná v inštitucionálnej forme malého seminára, každá miestna cirkev si má osvojiť dôležitú úlohu zabezpečiť sprevádzanie dospievajúcich, podporujúc nové prístupy a overujúc kreatívne pastoračné formy, s cieľom napomôcť a usmerniť ich ľudský a duchovný rast. Možno spomenúť, medzi inými možnosťami, *skupiny povolání* určené pre adolescentov, *komunity prijatia povolání*, *katolícke kolégiá* a ďalšie mládežnícke organizácie.³⁴

19. V malých seminároch bude potrebné prihliadať na niektoré kvality chlapca ako aj na špecifické „indície povolania“. Konkrétne na hodnotenie môžu mať veľký význam isté predchádzajúce skúsenosti, určujúce pre život viery chlapcov; napríklad duchovné puto s nejakým kňazom, časté prijímanie sviatostí, východisková prax modlitby, skúsenosť s Cirkvou prežitá vo farnosti alebo v skupinách, hnutiach a združeníach, účasť na aktivitách pre napomáhanie povolání podporovaných diecézou, prijatie nejakého záväzku služby v oblasti života Cirkvi, do ktorej patrí. Okrem toho je potrebné vziať do úvahy niektoré ľudské kvality, ktoré – ak sa náležite rozvíjajú – môžu mladým

³¹ Porov. *Optatam totius*, č. 3: *AAS* 58 (1966), 715 – 716; *Pastores dabo vobis*, č. 63: *AAS* 84 (1992), 768 – 769.

³² *CIC*, kán. 234 § 1; porov. tiež *Apostolorum successores*, č. 86: *Enchiridion Vaticanum* 22 (2006), 1770 – 1772.

³³ Porov. *Apostolorum successores*, č. 86.

³⁴ Porov. *Pastores dabo vobis*, č. 64: *AAS* 84 (1992), 769 – 770.

pomôcť pri dozrievaní povolania. Je teda úlohou formátorov overiť komplexnú spôsobilosť (duchovnú, fyzickú, psychickú, morálnu, intelektuálnu) eventuality kandidátov.

20. Počas procesu rozlišovania povolania v malom seminári bude treba vziať do úvahy dynamiku rastu osoby, spôsobom zodpovedajúcim veku a s osobitným ohľadom na určité aspekty: úprimnosť a lojalitu k sebe a k druhým, progresívny citový rozvoj, predispozíciu pre život v komunite, schopnosť kultivovať bratské priateľstvá, dobrý stupeň zodpovednosti vzhľadom na osobné povinnosti a zverené úlohy, kreativitu a duch iniciatívy, správne prejavovanie slobody, disponibilitu pre napredovanie v modlitbe a stretnutiach s Kristom.

21. Nadobúdajúc skúsenosť priateľstva s Ježišom chlapci nech sa učia žiť a rozvíjať vernosť Pánovi, podporovaní modlitbou a silou Ducha Svätého, aby dozreli: pokorná služba, mienená ako disponibilita pre druhých a ako pozornosť voči spoločnému dobru; poslušnosť prežívaná ako dôveryplné načúvanie; mladícka čistota ako znak jasnosti vo vzťahoch a v sebadarovaní; chudoba ako výchova k striedanosti pri užívaní materiálnych dobier a jednoduchý život.

Nevyhnutným prvkom tejto duchovnej formácie je predovšetkým liturgický a sviatostný život, na ktorom sa mladí musia zúčastňovať so stále živším vedomím, podľa pribúdajúceho veku, spolu s mariánskou úctou a ďalšími prejavmi zbožnosti – každodennými či periodickými, ktoré treba stanoviť – ako aj pre ďalšie aspekty v poriadku každého seminára.

22. Mládenci nech dostanú školskú prípravu vyžadovanú v danej krajine nato, aby mohli byť prijatí na vysokoškolské štúdiá.³⁵ Okrem toho nech sa snažia dosiahnuť občiansky akademický titul aj preto, aby mali slobodu a možnosť vybrať si iný životný stav, ak by v nich nebolo rozpoznané povolanie ku kňazstvu. Bolo by vhodné, aby seminár ponúkal aj doplnujúcu formáciu, zhodnotiac napríklad kultúrne, umelecké a športové aspekty. Štúdiá bude možné dokončiť na školách patriacich priamo semináru, na externých katolíckych alebo iných školách.

23. Vzhľadom na dôležitosť a náročnosť formačnej výzvy v čase dospievania, v ktorom začína dozrievanie identity chlapcov, je nevyhnutné, aby boli sprevádzaní formátormi, ktorí nech chápu potreby ich veku, sú dobrými vychovávateľmi a svedkami evanjelia. Je žiaduce, aby sa formátori mohli oprieť o spoluprácu s rodičmi – ktorí, predovšetkým v tejto fáze, majú základnú úlohu v procese rastu vlastných detí – ako aj o podporu a blízkosť farského spoločenstva, z ktorého kandidát pochádza. Okrem toho formátori nech sa starajú, aby seminaristi udržiavali vhodné a

³⁵ Porov. *CIC*, kán. 234 § 2.

potrebné vzťahy s vlastnými rodinami a svojimi rovesníkmi, pretože takéto vzťahy potrebujú pre zdravý psychologický vývoj, najmä čo sa týka citového života.

c) Povolania v dospelom veku

24. Tí, ktorí objavia povolanie ku služobnému kňazstvu v pokročilejšom veku, prichádzajú s väčšmi štruktúrovanou osobnosťou a životnou dráhou charakterizovanou rozličnými skúsenosťami. Úvodné prijatie týchto osôb v seminári si vyžaduje predchádzajúce obdobie duchovného a cirkevného napredovania, v ktorom sa môže uskutočniť seriózne rozlíšenie motivácií pre povolanie.

Je nevyhnutné pozorne zhodnotiť čas, ktorý prebehol medzi krstom alebo kresťanskou konverziou a prípadným vstupom do seminára,³⁶ pretože neraz sa môže vytvoriť zmätok medzi *sequela Christi* (nasledovaním Krista) s povolaním na kňazskú službu.

Tak ako pri ostatných seminaristoch, treba mať snahu sprevádzať týchto kandidátov v serióznom a kompletnom napredovaní, ktoré predpokladá – v prostredí komunitného života – solídnu duchovnú a teologickú formáciu,³⁷ prostredníctvom vhodnej didaktickej a pedagogickej metódy, ktorá berie do úvahy ich osobný profil. Bude úlohou biskupských konferencií vydať špecifické normy, uspošobené vlastnej národnej situácii – zhodnotiac vhodnosť stanovenia limitu pre vek na prijatie týchto povolaní a prípadne vezmúc do úvahy aj možnosť zriadiť pre nich osobitný seminár.³⁸

d) Povolania, ktoré rozkvitli medzi domorodým obyvateľstvom

25. „Zvláštna pozornosť sa musí venovať povolaniam medzi domorodými národmi: potrebujú formáciu inkulturovanú do ich prostredia. Pri získavaní potrebnej teologickej a pastoračnej formácie by kandidáti nemali byť vykorenovaní z ich vlastnej kultúry;“³⁹ samotná prítomnosť týchto povolaní je dôležitým prvkom pre inkulturáciu evanjelia do týchto regiónov a bohatstvo ich kultúry musí byť náležite zhodnotené. Ak by to bolo nevyhnutné, možno ponúknuť službu povolania v tom jazyku, ku ktorému patria, službu kontextualizovanú v miestnej kultúre.

e) Povolania a migranti

³⁶ Porov. *tamže*, kán. 1042, 3.

³⁷ Porov. *Pastores dabo vobis*, č. 64: *AAS* 84 (1992), 769 – 770; *Vocationes adultorum*, č. 12: *Enchiridion Vaticanum* 5 (2000), 2102.

³⁸ Porov. *Apostolorum successores*, č. 87.

³⁹ Ján Pavol II., posynodálna apoštolská exhortácia *Ecclesia in America* (22. januára 1999), č. 40: *AAS* 91 (1999), 776.

26. Obzvlášť rozšírený jav sa týka rastúcej migrácie národov z rozličných dôvodov sociálnej, ekonomickej, politickej a náboženskej povahy.⁴⁰ Je dôležité, aby kresťanské spoločenstvo ponúklo stálu pastoračnú starostlivosť prisťahovaným rodinám, ktoré už dlhší čas žijú a pracujú v inej krajine a predstavujú pre ňu hodnotný zdroj; môžu sa z nich zrodiť povolania pre kňazskú službu, ktoré treba sprevádzať, berúc do úvahy ich postupnú kultúrnu integráciu.⁴¹

27. Ďalší, ktorí sa cítia povolaní Pánom, odchádzajú zo svojej krajiny, aby inde prijali formáciu ku kňazstvu. Je dôležité prihliadať na ich osobný príbeh, ako aj na kontext, z ktorého pochádzajú, a pozorne overiť motivácie ich výberu povolania, urobiac to, čo je možné, aby sa vstúpilo aj do dialógu s miestnou cirkvou, z ktorej pochádzajú. V každom prípade počas formačného procesu bude potrebné nájsť metódy a nástroje vhodné pre adekvátnu integráciu, bez podceňovania výzvy kultúrnej diverzity, ktorá niekedy rozlišovanie povolania robí zložitým.

⁴⁰ Porov. František, posynodálna apoštolská exhortácia *Amoris laetitia* (19. marca 2016), č. 46, Libreria Editrice Vaticana 2016.

⁴¹ Porov. Pápežská rada pre pastoraáciu migrantov a cestujúcich, inštrukcia *Erga migrantes caritas Christi* (3. mája 2004), č. 45: *Enchiridion Vaticanum* 22 (2006), 2480 – 2481.

III. Základy formácie

a) Subjekt formácie

28. Počas procesu formácie na služobné kňazstvo sa seminarista prezentuje ako „tajomstvo pre seba samého“, v ktorom sa stretajú a spoločne existujú dva aspekty jeho ľudskosti, ktoré treba navzájom integrovať: na jednej strane je táto ľudskosť charakterizovaná darmi a bohatstvami, utváraná milosťou, na druhej strane je poznačená limitmi a krehkosťou. Formačná úloha spočíva v snahe pomôcť osobe integrovať tieto aspekty, pod vplyvom Ducha Svätého, v napredovaní vo viere a postupnom, harmonickom vyzrievaní všetkých súčastí, vyhýbajúc sa rozdrobeniam, polarizáciám, excesom, povrchnosti alebo predpojatostiam. Čas formácie na služobné kňazstvo je časom skúšky, zrenia a rozlišovania zo strany seminaristu, ako aj zo strany formačnej inštitúcie.

29. Seminarista je povolaný „vyjsť zo seba samého“, ⁴² aby kráčal v Kristovi, smerom k Otcovi a smerom k druhým, objímajúc povolanie ku kňazstvu, snažiac sa spolupracovať s Duchom Svätým na uskutočnenie vnútornej, jasnej a kreatívnej syntézy medzi silou a slabosťou. Výchovný projekt napomáha seminaristom priviesť ku Kristovi všetky aspekty ich osobnosti, a robí ich tak uvedomelo slobodnými pre Boha i pre druhých. ⁴³ Vskutku, len v ukrižovanom a vzkriesenom Kristovi má tento proces integrácie svoj zmysel a naplnenie; v ňom sa zjednocujú všetky veci (*Ef 1, 10*), „aby bol Boh všetko vo všetkom“ (*1 Kor 15, 28*).

b) Základ a cieľ formácie: kňazská identita

30. Pre integrálnu formáciu kandidáta je potrebné uvažovať nad identitou kňaza. ⁴⁴ Prvé zvažovanie musí byť teologickej povahy, keďže povolanie ku kňazstvu je zakorenené a nachádza dôvod svojej existencie v Bohu, v jeho pláne lásky. Ježiš uskutočňuje novú zmluvu prostredníctvom obety seba samého a vylitia svojej krvi, a tak tvorí mesiášsky ľud, ktorý „je pre celé ľudstvo najistejším zárodkom jednoty, nádeje a spásy“. ⁴⁵ Ako pripomína Druhý vatikánsky koncil, povahu a misiu

⁴² Porov. František, *Príhovor k seminaristom, novicom a novickám pochádzajúcim z rozličných častí sveta pri príležitosti Roku viery* (6. júla 2013): *Insegnamenti* I/2 (2013), 13.

⁴³ Porov. Kongregácia pre katolícku výchovu, *Pastoračné inštrukcie pre formáciu ku kňazskému celibátu* (11. apríl 1974), č. 38: *Enchiridion Vaticanum* 5 (2000), 275 – 276; Kongregácia pre katolícku výchovu, *Inštrukcie pre používanie psychologických kompetencií pri prijímaní a formovaní kandidátov na kňazstvo* (29. júna 2008), č. 9: *Enchiridion Vaticanum* 25 (2011), 1268 – 1269.

⁴⁴ Porov. Kongregácia pre klerikov, *Direktórium pre službu a život kňazov* (11. februára 2013), kap. I.

⁴⁵ *Lumen gentium*, č. 9: *AAS* 57 (1965), 13.

kňazov treba chápať v rámci Cirkvi, Božieho ľudu, Kristovho tela a chrámu Ducha Svätého,⁴⁶ pre službu ktorému zasväcujú svoje životy.

31. Celé veriace spoločenstvo prostredníctvom pomazania Duchom, je ustanovené ako viditeľná sviatosť na spásu sveta; celý Boží ľud vskutku má účasť na vykupiteľskom diele Krista,⁴⁷ prinášajúc „živú, svätú, Bohu milú obeť“ (*Rim 12, 1*) ako kňazský ľud.⁴⁸ Jednota a dôstojnosť krstného povolania predchádzajú všetky služobné rozdiely. Druhý vatikánsky koncil hovorí, že „všeobecné kňazstvo veriacich a služobné alebo hierarchické kňazstvo, i keď sa líšia od seba podstatne, a nielen stupňom, sú na seba navzájom zamerané, keďže jedno i druhé má svojím vlastným spôsobom účasť na jedinom Kristovom kňazstve“.⁴⁹ Kňazská služba je teda interpretovaná vo svojej špecifickej podstate, ako aj vo svojich biblických a teologických základoch, ako služba slávy Božej a bratom, v ich krstnom kňazstve.⁵⁰

32. Každý veriaci je pomazaný Duchom Svätým a má aktívnu účasť – podľa chariziem, ktoré sú mu vlastné – na misii Cirkvi, ale je tiež pravda, že preto, „aby veriaci utvárali jedno telo, v ktorom však „všetky údy nekonajú tú istú činnosť“ (*Rim 12, 4*), Kristus Pán ustanovil niektorých služobníkov, ktorí by mali v spoločenstve veriacich moc posvätného stavu prinášať obeť a odpúšťať hriechy a ktorí by v Kristovom mene úradne vykonávali kňazskú službu na dobro ľudí.“⁵¹ To znamená, že kňazi v spoločenstve s biskupmi sú neoddeliteľnou súčasťou cirkevného spoločenstva a zároveň sú ustanovení, aby boli pastiermi a vodcami, z vôle Krista a v kontinuite s dielom apoštolov. Preto kňaz „stojí nielen v Cirkvi, ale aj vo vzťahu k Cirkvi“.⁵²

33. Kňaz, člen Božieho ľudu, je povolaný kultivovať svoj misijný dynamizmus, s pokorou vykonávať pastoračnú úlohu smerodajného vodcu, majstra slova a vysluhovateľa sviatostí,⁵³ praktizujúc plodné duchovné otcovstvo.

Budúci kňazi nech sú preto vychovávaní takým spôsobom, aby neupadli do „klerikalizmu“ ani nepodľahli pokušeniu budovať svoj život na hľadaní toho, čo je populárne, pretože by ich to

⁴⁶ Porov. *tamže*, č. 17: *AAS* 57 (1965), 21.

⁴⁷ Porov. *tamže*, č. 10: *AAS* 57 (1965), 14 – 15; *CIC*, kán. 204 § 1.

⁴⁸ Porov. *I Pt* 2, 4 – 9.

⁴⁹ *Lumen gentium*, č. 10: *AAS* 57 (1965), 14.

⁵⁰ Porov. *tamže*, č. 10 a 18: *AAS* 57 (1965), 14 – 15 a 21 – 22; *Presbyterorum ordinis*, č. 2: *AAS* 58 (1966), 991 – 993; *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, č. 1547 a 1592.

⁵¹ *Presbyterorum ordinis*, č. 2: *AAS* 58 (1966), 992.

⁵² *Pastores dabo vobis*, č. 16: *AAS* 84 (1992), 681.

⁵³ Porov. Kongregácia pre klerikov, *Kňaz, majster slova, vysluhovateľ sviatostí a vodca spoločenstva v perspektíve tretieho kresťanského tisícročia* (19. marca 1999): *Enchiridion Vaticanum* 18 (2002), 289 – 376.

nevyhnutne urobilo nevhodnými na vykonávanie služby vedenia spoločenstva; viedlo by ich to brať Cirkev ako obyčajnú ľudskú inštitúciu.

34. Na druhej strane, kňazská vysviacka, ktorá kňaza urobila vodcom ľudu, vyliatím Ducha Svätého prostredníctvom vkladania rúk biskupa, nesmie ho viesť k „hraniu sa na pána“ nad stádom (porov. *1 Pt 5, 3*): „každá autorita má byť vykonávaná v duchu služby ako *amoris officium* a nezištná oddanosť pre dobro stád“.⁵⁴

Napokon na počiatku kňazského povolania je dar Božej milosti, konkretizovaný neskôr v sviatostnej vysviacke. Tento dar sa prejavuje v čase prostredníctvom Cirkvi, ktorá volá a posieľa v mene Božom. V spojení s tým sa osobná odpoveď rozvíja v procese, ktorý začína uvedomením si prijatého daru a postupne dozrieva s pomocou kňazskej duchovnosti, až po uspôsobenie sa do stabilnej formy života – so súborom povinností a práv – a špecifickou misiou, ktorú svätenec prijme.

c) Postup formácie ako prispôsobenia sa Kristovi

35. Kňazi, ktorí sa vo svojom bytí prispôsobujú Kristovi Hlave, Pastierovi, Služobníkovi a Ženíchovi,⁵⁵ majú účasť na jedinom kňazstve v jeho spásonosnej misii ako spolupracovníci biskupa. Tak sú v Cirkvi a vo svete viditeľným znakom milosrdnej lásky Otca. Tieto charakteristiky osoby Krista pomáhajú lepšie pochopiť služobné kňazstvo v Cirkvi, inšpirujúc a usmerňujúc – pod vedením Ducha – formáciu seminaristov; aby – vložení do trojičného tajomstva – dosiahli vlastné prispôsobenie sa Kristovi.⁵⁶

36. *List Hebrejom* prezentuje tému Kristovho kňazstva ako vyjadrenie jeho misie medzi ľuďmi.⁵⁷ Prvá črta, ktorá charakterizuje Krista ako pravého Najvyššieho veľkňaza, je jeho jedinečná bezprostrednosť – tá, ktorá ho robí blízkym Bohu aj ľuďom.⁵⁸ V Kristovi plnom milosrdenstva máme Kňaza „svätého, nevinného, nepoškvrneného“ (*Hebr 7, 26*), ktorý potom, čo obetoval seba samého „so silným výkrikom a so slzami“ (5, 7), môže „mať súcit“ (5, 2) s každou našou slabosťou a stáva sa „pôvodcom večnej spásy pre všetkých, ktorí ho poslúchajú“ (5, 9).

⁵⁴ *Direktórium pre službu a život kňazov*, č. 25; porov. tiež *Mt 20, 25 – 28* a *Mk 10, 42 – 45*; František, *Generálna audiencia* (26. marca 2014): *L'Osservatore Romano* 70 (27. marca 2014), 8.

⁵⁵ Porov. *Presbyterorum ordinis*, č. 2: *AAS* 58 (1966), 991 – 993; *Pastores dabo vobis*, č. 3: *AAS* 84 (1992), 660 – 662; *Direktórium pre službu a život kňazov*, č. 6.

⁵⁶ Porov. *Presbyterorum ordinis*, č. 2: *AAS* 58 (1966), 991 – 993.

⁵⁷ Porov. Benedikt XVI., *Stretnutie s kňazmi Rímskej diecézy* (18. februára 2010): *Insegnamenti* VI/1 (2010), 243.

⁵⁸ Porov. *Pastores dabo vobis*, č. 13: *AAS* 84 (1992), 677 – 678.

Pravý Boh a pravý človek, v láske, Kristus dovŕšil predchádzajúce skutočnosti: kňazstva (porov. *Hebr 7*, 1 – 28), zmluvy (porov. 8, 1 – 9, 28), obety (porov. 10, 1 – 18). Osobitným spôsobom bola nová aj obeta prinesená Kristom Veľkňazom: on neobetoval krv capov a teliat, ale svoju vlastnú krv, aby splnil vôľu Otca. Slová Ježiša v hornej sieni „Toto je moje telo, ktoré sa dáva za vás; toto robte na moju pamiatku... Tento kalich je nová zmluva v mojej krvi, ktorá sa vylieva za vás“ (porov. *Lk 22*, 19 – 20) vysvetľujú „špecifickú vzájomnosť medzi Eucharistiou a kňazstvom... ide o dve sviatosti, ktoré sa zrodili spolu, ktorých osudy sú nerozlučne spojené až do konca sveta.“⁵⁹ Služba a život kňaza sú tak podstatne zakorenené v Eucharistii.

37. Ten, ktorý obetuje vlastný život, sa predstavuje ako Dobrý pastier,⁶⁰ ktorý prišiel, aby zhromaždil rozptýlené ovce z domu Izraela a priviedol ich do ovčince Božieho kráľovstva (porov. *Mt 9*, 36 a 15, 24; *Jn 10*, 14 – 16). Týmto obrazom, intenzívne prítomným v dejinách spásy, Kristus odhaľuje, že Boh je ten, ktorý zhromažďuje, sprevádza, nasleduje a stará sa o vlastné stádo. Objavuje sa tu obraz Boha Pastiera, ktorý zdieľa náš život až do tej miery, že berie na seba naše utrpenie a našu smrť.⁶¹

38. Ježiš, Boží Syn, prijal postavenie sluhu až po smrť (porov. *Fil 2*, 6 – 8). Pred smrťou na kríži umyl nohy učeníkom, požiadajúc ich, aby robili to isté (porov. *Jn 13*, 1 – 17). Mimoriadne sugestívnym sa javí – vo vzťahu s tzv. štvrtým spevom trpiaceho služobníka u proroka Izaiáša (porov. 52, 13 – 53, 12) – spojenie medzi kňazskou službou a poslaním Krista. Trpiaci služobník je prototypom toho, čo on uskutoční pre ľudstvo prostredníctvom súciteľného zdieľania bolesti a smrti, až po darovanie vlastného života na kríži (porov. 53, 4 – 8).

39. Kňazská vysviacka vyžaduje od toho, kto ju prijíma, úplné sebadarovanie pre službu Božiemu ľudu podľa Krista Ženícha: „Kristovo odovzdanie sa Cirkvi, ktoré je ovocím jeho lásky, sa vyznačuje takým osobitným odovzdaním, aké sa uskutočňuje medzi ženichom a nevestou.“⁶² Kňaz je povolaný prevziať city a postoje Krista vzhľadom na Cirkev, nežne milovanú prostredníctvom vykonávania služby; preto sa od neho žiada „byť ochotný milovať ľud s novým, veľkodušným a čistým srdcom, pričom sa musí celkom zaprieť, odovzdávať sa naplno, bez prestania, verne a súčasne s akousi ‚Božou horlivosťou‘ (porov. *2 Kor 11*, 2), s nežnosťou, ktorá pripomína materskú lásku“.⁶³

⁵⁹ Ján Pavol II, *List kňazom na Zelený štvrtok* (28. marca 2004): *Insegnamenti XXVII/1* (2004), 390.

⁶⁰ Porov. *Pastores dabo vobis*, č. 22: *AAS 84* (1992), 690 – 691.

⁶¹ Porov. Benedikt XVI., encyklika *Spe salvi* (30. novembra 2007), č. 6: *AAS 99* (2007), 990 – 991.

⁶² *Pastores dabo vobis*, č. 22: *AAS 84* (1992), 691.

⁶³ *Tamže*.

40. Kňaz je teda povolaný formovať sa, aby jeho srdce a jeho život boli prispôsobené Pánu Ježišovi, a stal sa tak znamením Božej lásky pre každého človeka. Intímne spojený s Kristom bude môcť: hlásať evanjelium a stať sa nástrojom Božieho milosrdenstva; viesť a naprávať; prihovárať sa a starať sa o duchovný život jemu zverených veriacich; počúvať a prijímať v zhode s požiadavkami a hlbokými otázkami našich čias.⁶⁴

d) Pre formáciu k zvnútorneniu a k spoločenstvu

41. Pastoračná starostlivosť o veriacich si vyžaduje, aby kňaz mal solídnu formáciu a dosiahol vnútornú zrelosť, pretože sa nemôže obmedziť len na ukazovanie „jednoduchej fasády“ čnostných zvykov“, len na vonkajšiu, formálnu poslušnosť abstraktným princípom, ale je povolaný konať s veľkou vnútornou slobodou. Vskutku sa od neho vyžaduje, aby deň za dňom zvnútorňoval evanjeliového ducha, vďaka stálemu, osobnému vzťahu priateľstva s Kristom, až po zdieľanie jeho citov a postojov.

Preto rastúc v láske, budúci kňaz sa má snažiť rozvíjať vyváženú a zrelú schopnosť nadväzovať vzťahy s blížnymi. Je predovšetkým povolaný k základnej vyrovnanosti, ľudskej a duchovnej⁶⁵, ktorá mu po prekonaní každej formy protagonizmu a citovej závislosti umožní byť mužom spoločenstva, misie a dialógu,⁶⁶ schopným rozdávať sa so štedrosťou a obetavosťou pre Boží ľud, kontemplujúc Pána, ktorý obetuje svoj život za druhých.

42. Pre sformovanie sa v duchu evanjelia vnútorný človek potrebuje venovať pozornú, vernú starostlivosť duchovnému životu, prioritne koncentrovanú na spoločenstvo s Kristom podľa tajomstiev slávených v liturgickom roku a živenú osobnou modlitbou a meditáciou nad inšpirovaným slovom. V tichej modlitbe, ktorá ho otvára pre autentický vzťah s Kristom, sa seminarista stáva tvárnym na činnosť Ducha, ktorý ho postupne modeluje na obraz Majstra. V tomto intímnom vzťahu s Pánom a v bratskom spoločenstve budú seminaristi sprevádzaní, aby spoznali a napravili „duchovné zosvetštenie“: posadnutosť vonkajším zjavom, domýšľavú doktrínálnu alebo disciplinárnu istotu, narcizmus alebo autoritárstvo, snahu presadzovať sa, len

⁶⁴ František, *Prihovor rektorom a chovancom pápežských kolégií a konventov v Ríme* (12. mája 2014): *L'Osservatore Romano* 108 (14. mája 2014), 5: „Niekedy pastier musí ísť vpred, aby ukazoval cestu; inokedy musí byť v strede, aby vedel, čo sa deje; niekedy zasa musí byť vzadu, aby pomohol posledným a tiež aby nasledoval čuch oviec, ktoré vedia, kde je dobrá tráva“; porov. tiež *Id.*, *Generálna audiencia* 26. marca 2014: *L'Osservatore Romano* 70 (27. marca 2014), 8; *Prihovor kňazom Rímskej diecézy* (6. marca 2014): *L'Osservatore Romano* 54 (7. marca 2014), 8.

⁶⁵ Porov. *Id.*, *Prihovor účastníkom Sympózia pripraveného Kongregáciou pre klerikov pri príležitosti 50. výročia koncilových dekrétov „Optatam totius“ a „Presbyterorum ordinis“* (20. novembra 2015): *L'Osservatore Romano* 267 (21. novembra 2015), 8.

⁶⁶ Porov. *Pastores dabo vobis*, č. 18: *AAS* 84 (1992), 684 – 686.

vonkajšiu a ostentatívnu starostlivosť o liturgickú činnosť, márnomyseľnosť, individualizmus, neschopnosť počúvať druhého a každý karierizmus.⁶⁷ Nech sú, naopak, vedení k jednoduchosti, striedmosti, pokojnému dialógu, autenticite a ako učenici Majstrovej školy nech sa naučia žiť a pracovať v tej pastoračnej láske, ktorá je v zhode s identitou „Kristových služobníkov a správcov Božích tajomstiev“ (1 Kor 4, 1).

43. Kňazská formácia je postupom premeny, ktorá obnovuje srdce a myseľ osoby, aby dokázala „rozoznať, čo je Božia vôľa, čo je dobré, milé a dokonalé“ (Rim 12, 2). Postupný vnútorný rast vo formačnom napredovaní musí predovšetkým smerovať k tomu, aby z budúceho kňaza urobil „človeka rozlišovania“, schopného interpretovať realitu ľudského života vo svetle Ducha, a tak vyberať, rozhodovať sa a konať podľa Božej vôle.

Prvou oblasťou rozlišovania je osobný život a spočíva v integrovaní vlastného príbehu a vlastnej reality do duchovného života takým spôsobom, aby povolanie ku kňazstvu nezostalo uväznené v ideálnej abstraktnosti ani nebolo ohrozené rizikom, že sa zredukuje len na obyčajnú prakticko-organizačnú činnosť, nezávislú od svedomia osoby. Evanjeliovo rozlišovať vlastný život znamená denne kultivovať hlboký duchovný štýl, aby bol tento život prijatý a interpretovaný s plnou zodpovednosťou a rastúcou dôverou v Boha, orientujúc každý deň svoje srdce smerom k nemu.⁶⁸

Ide o pokornú a neprestajnú prácu na sebe – presahujúcu introspektívne skúmania – v ktorej sa kňaz s úprimnosťou otvára pravde o živote a reálnym požiadavkám služby, učiac sa počúvať svedomie, ktoré posudzuje vnútorné hnutia a podnety motivujúce činnosti. Kňaz sa tak učí duchovnými a mentálnymi silami duše i tela ovládať seba samého; učí sa zmyslu toho, čo možno spraviť a čo nie je vhodné alebo by sa robiť nemalo; začína spravovať vlastné energie, programy, úlohy s vyrovnanou sebadisciplínou a úprimným poznaním vlastných limitov a vlastných možností. Táto práca sa nemôže konať dostatočným spôsobom, ak by sa človek opieral len o vlastné ľudské sily; práve naopak, spočíva na prvom mieste v prijatí daru Božej milosti, ktorá nás robí schopnými prekonať seba samých, ísť za hranice vlastných potrieb a vonkajších podmieneností, aby sme žili v slobode Božích detí. Je to skutočný „pohľad dovnútra“ a duchovná vízia celku, ktorá riadi celý život a službu, prostredníctvom ktorej sa učíme konať s rozvážnosťou a odhadovať dôsledky svojich skutkov, napriek niektorým okolnostiam, ktoré jasny úsudok o veciach robia ťažkým.

Toto autentické napredovanie smerom k sebe samým si vyžaduje pozornú starostlivosť o vlastné vnútro, prostredníctvom osobnej modlitby, duchovného vedenia, každodenného kontaktu s

⁶⁷ Porov. *Evangelii gaudium*, č. 93 – 97: *AAS* 105 (2013), 1059 – 1061.

⁶⁸ Toto je „základná otázka nášho kňazského života: Kam je orientované moje srdce? Otázka, ktorú si my kňazi musíme klásť často, každý deň, každý týždeň: Kde je orientované moje srdce?“, František, *Homília pri Jubileu kňazov a seminaristov* (3. júna 2016): *L'Osservatore Romano* 126 (4. júna 2016), 8.

Božím slovom, „veriaceho čítania“ kňazského života spolu s ďalšími kňazmi a s biskupom, a všetky nástroje užitočné na pestovanie čností obozretnosti a úsudku. Na tejto permanentnej ceste rozlišovania kňaz dokáže odhaliť a pochopiť vlastné pohnútky, dary, potreby, krehkosti, aby „sa oslobodil od všetkých nezriadených náklonností a potom – čo ich eliminoval – hľadal a nachádzal Božiu vôľu v usporiadaní vlastného života v zameraní sa na spásu duše“.⁶⁹

e) Formačné prostriedky

e.1. Osobné sprevádzanie⁷⁰

44. Seminaristi, v rozličných etapách svojho napredovania, potrebujú byť sprevádzaní osobným spôsobom tými, ktorí vedú výchovné dielo, každý podľa vlastnej úlohy a vlastných kompetencií. Cieľom osobného sprevádzania je uskutočňovať rozlišovanie povolania a formovať misijného učeníka.

45. Vo formačnom procese sa žiada, aby sa seminarista poznal a nechal sa poznať, nadviažuc úprimným a transparentným spôsobom vzťah s formátormi.⁷¹ Osobné sprevádzanie má mať za cieľ „*docibilitas*“ Duchu Svätému a predstavuje nevyhnutný nástroj formácie.

46. Je nevyhnutné, aby rozhovory s formátormi boli pravidelné a časté; týmto spôsobom, v tvárnosti pre činnosť Ducha, seminarista sa bude môcť postupne prispôbovať Kristovi. Toto sprevádzanie musí integrovať všetky aspekty ľudskej osoby, vychovávajúc na počúvanie, na dialóg, ku skutočnému zmyslu poslušnosti a vnútornej slobody. Je úlohou každého formátora, konajúceho na tej úrovni, ktorá mu prináleží, pomáhať seminaristovi, aby si uvedomil vlastný stav, prijaté talenty, a aj vlastné slabosti, dávajúc sa stále viac k dispozícii činnosti milosti.

47. Nevyhnutným prvkom v procese doprevádzania je vzájomná dôvera.⁷² Vo formačnom pláne sa musia hľadať a načrtnúť konkrétne spôsoby, ktorými takáto dôvera môže byť podporovaná a uchovávaná. Treba sa predovšetkým snažiť vopred pripraviť všetky podmienky, ktoré môžu nejakým spôsobom vytvoriť pokojné ovzdušie pre spolažnutie sa a vzájomnú dôveru: bratská

⁶⁹ Ignác z Loyoly, *Duchovné cvičenia*, 1.

⁷⁰ Porov. *Evangelii gaudium*, č. 169 – 173: *AAS* 105 (2013), 1091 – 1092.

⁷¹ Porov. František, *Príhovor seminaristom, novicom a novickám pochádzajúcim z rozličných častí sveta pri príležitosti Roka viery* (6. júla 2013): *Insegnamenti* I/2 (2013), 9.

⁷² Porov. *Usmernenia pre používanie psychologických kompetencií pri prijímaní a formácii kandidátov na kňazstvo*, č. 12: *Enchiridion Vaticanum* 25 (2011), 1273 – 1277.

blízkosť, empatia, pochopenie, schopnosť počúvať a zdieľať a – predovšetkým – koherentné svedectvo života.

48. Sprevádzanie musí byť prítomné od počiatku formačného postupu a počas celého života, i keď odlišnými spôsobmi po vysviacke. Seriózne rozlišovanie od počiatku situácie povolania kandidáta zabráni zbytočnému oddaľovaniu posúdenia vhodnosti pre kňazskú službu, čím sa predíde tomu, aby sa seminarista dostal až po prah vysviacky bez toho, že by boli overené nevyhnutne vyžadované podmienky.⁷³

49. Formátor je povolaný uchovávať v diskretnosti poznanie o živote seminaristov. Náležité sprevádzanie, vyvážené a rešpektujúce slobodu a svedomie druhých, ktoré im napomôže v ich ľudskom a duchovnom raste, si vyžaduje, aby každý formátor bol vybavený schopnosťami a zdrojmi ľudskými,⁷⁴ duchovnými,⁷⁵ pastoračnými a profesionálnymi. Okrem toho, u tých, ktorí vedú formáciu, je potrebná špecifická príprava⁷⁶ a ušľachtilé odovzdanie sa tejto dôležitej úlohe. Nevyhnutní sú formátori, ktorí dokážu zaručiť svoju neustálu prítomnosť a ktorí sú predovšetkým svedkami toho, ako milovať a slúžiť Božiemu ľudu, rozdávajúc sa bez výhrad Cirkvi.⁷⁷

e.2. Komunitné sprevádzanie

50. Zdravá formačná pedagogika nemôže zabudnúť venovať pozornosť skúsenosti a dynamikám skupiny, do ktorej je seminarista začlenený. Komunitný život počas rokov počiatkovej formácie sa musí dotknúť všetkých jednotlivcov, očisťovať ich úmysly a premieňať ich správanie v perspektíve postupného prispôsobenia sa Kristovi. Formácia sa každodenne uskutočňuje prostredníctvom medzosobných vzťahov, okamihov zdieľania a konfrontácie, ktoré prispievajú k rastu „ľudskosti“, v ktorej povolanie konkrétne dozrieva.

51. Táto komunitná oblasť osoží vzťahu s biskupom, spolubratmi v kňazstve a s veriacimi. Skúsenosť komunitného života je vzácnym a nevyhnutným prvkom vo formácii tých, ktorí budú

⁷³ Porov. *tamže*, č. 8 a 11: *Enchiridion Vaticanum* 25 (2011), 1262 – 1267.

⁷⁴ Porov. *tamže*, č. 3 – 4.

⁷⁵ Porov. Kongregácia pre katolícku výchovu, okružný list *O niektorých najnaliehavejších aspektoch kňazskej formácie v seminároch* (6. január 1980): *Enchiridion Vaticanum* 7 (2001), 45 – 90.

⁷⁶ Porov. *Ead.*, *Nariadenia o príprave vychovávateľov v seminároch* (4. novembra 1993): *Enchiridion Vaticanum* 13 (1996), 3151 – 3284; porov. tiež *Pastores dabo vobis*, č. 66: *AAS* 84 (1992), 772 – 774.

⁷⁷ Porov. *Nariadenia o príprave vychovávateľov v seminároch*, č. 4.19.29 – 32.66: *Enchiridion Vaticanum* 13 (1996), 3155; 3184; 3200 – 3207; 3260 – 3262; *Apostolorum successores*, č. 89: *Enchiridion Vaticanum* 22 (2006), 1777 – 1780.

povolání, v budúcnosti k vykonávaniu skutočného duchovného otcovstva⁷⁸ v im zverených komunitách. Každý kandidát, ktorý sa pripravuje na službu, sa musí stále hlbšie cítiť priťahovaný k spoločenstvu.⁷⁹

Duch spoločenstva sa zakladá na tom, že Cirkev, ako ľud zhromaždený Kristom, je povolaná žiť, a od svojich počiatkov žila, skúsenosť komunitného života.⁸⁰ Treba potom vziať do úvahy, že keď kňazi prijímú sviatosť presbyterátu, „sú navzájom dôverne spojení sviatostným bratstvom“ a „tvoria jediné presbytérium v diecéze, ktorej službe sa venujú pod vedením vlastného biskupa“.⁸¹ Na základe vlastnej vysviacky je kňaz súčasťou rodiny, ktorej otcom je biskup.⁸²

52. V Cirkvi, ktorá je „dom a škola spoločenstva“⁸³ a ktorá „svoju jednotu odvodzuje od jednoty Otca, Syna a Ducha Svätého“,⁸⁴ je kňaz povolaný byť „človekom budujúcim spoločenstvo“.⁸⁵ Preto v seminári vzťahy, vytvorené medzi formátormi a seminaristami i medzi seminaristami navzájom, musia byť poznačené otcovstvom a bratstvom.⁸⁶ De facto bratstvo sa buduje prostredníctvom duchovného rastu, ktorý si vyžaduje neustálu snahu prekonávať rozličné formy individualizmu. Bratský vzťah „nemôže byť len vecou ponechanou na náhodu, na vhodné okolnosti“,⁸⁷ ale skôr vedomým rozhodnutím a neustálou výzvou.

Komunita v seminári je de facto rodina, charakterizovaná klímou, ktorá podporuje priateľstvo a bratstvo. Takáto skúsenosť pomôže seminaristovi v budúcnosti lepšie chápať potreby, dynamiky a tiež problémy rodín, ktoré budú zverené do jeho pastoračnej starostlivosti.⁸⁸ V tejto optike bude veľmi prospešné pre seminárnu komunitu otvoriť sa na prijatie a zdieľanie s rozličnými skutočnosťami, napríklad rodinami, zasvätenými osobami, mladými, študentmi, chudobnými.

f) Jednota formácie

78 Porov. František, *Príhovor seminaristom, novicom a novickám pochádzajúcim z rozličných častí sveta pri príležitosti Roku viery* (6. júla 2013): *Insegnamenti I/2* (2013), 8.

79 Porov. *Pastores dabо vobis*, č. 17; 22 – 23; 43. 59: *AAS* 84 (1992), 682 – 684; 690 – 694; 731 – 733; 761 – 762.

80 Porov. *Sk* 2, 42.

81 *Presbyterorum ordinis*, č. 8: *AAS* 58 (1966), 1003.

82 Porov. *Christus Dominus*, č. 16 a 28: *AAS* 58 (1966), 680 – 681 a 687; *Apostolorum successores*, č. 76 a 107: *Enchiridion Vaticanum* 22 (2006), 1740 – 1742 a 1827 – 1828.

83 Ján Pavol II., apoštolský list *Novo millennio ineunte* (6. januára 2001), č. 43: *AAS* 93 (2001), 297.

84 Cipriano, *De dominica oratione* 23: *CSEL* III A, s. 285.

85 *Pastores dabо vobis*, č. 18: *AAS* 84 (1992), 684.

86 Porov. *tamže*, č. 60: *AAS* 84 (1992), 764 – 762; František, *Príhovor seminaristom, novicom a novickám pochádzajúcim z rozličných častí sveta pri príležitosti Roku viery* (6. júla 2013); *Insegnamenti I/2* (2013), 11.

87 František, *Stretnutie s diecéznymi kňazmi v katedrále, Cassano all'Jonio* (21. júna 2014): *L'Osservatore Romano* 140 (22. júna 2014), 7.

88 Porov. Kongregácia pre katolícku výchovu, *Nariadenia o formácii seminaristov vzhľadom na problémy týkajúce sa manželstva a rodiny* (19. marca 1995), č. 33.

53. V zmysle stálej skúsenosti učeníctva je formácia jednotným a integrálnym postupom, ktorý začína v seminári a pokračuje v kňazskom živote ako permanentná formácia vyžadujúca si pozornosť a starostlivosť na každom kroku. Aj keď „účinnosť formácie z veľkej časti závisí od silnej a zrelej osobnosti vychovávateľov“,⁸⁹ treba pamätať, že najskôr seminarista – a potom kňaz je „nevyhnutným a nenahraditeľným protagonistom svojej formácie“.⁹⁰

⁸⁹ *Pastores dabo vobis*, č. 66: *AAS* 84 (1992), 772 – 774.

⁹⁰ *Tamže*, č. 69: *AAS* 84 (1992), 778.

IV. Počiatková a permanentná formácia

54. Po prvom, nevyhnutnom rozlišovaní povolania, možno formáciu – chápanú ako jednotné a neprerušované učenie a misijné napredovanie⁹¹ – rozdeliť do dvoch veľkých častí: počiatková formácia v seminári a permanentná formácia v kňazskom živote.

55. Počiatková formácia sa týka času, ktorý predchádza kňazskej vysviacke od začiatku propedeutického obdobia, ktoré je jej integrálnou súčasťou. Preto ju musí charakterizovať formačný obsah, ktorý pripravuje seminaristu na kňazský život. To si vyžaduje trpezlivú a poctivú prácu na osobe – otvorenej pre Ducha Svätého; jej cieľom je formácia kňazského srdca.

56. Permanentná formácia je celkom nevyhnutná pre život každého kňaza a na vykonávanie jeho služby; vskutku vnútorný postoj kňaza musí charakterizovať permanentná ochota pre Božiu vôľu, nasledujúci príklad Krista. Z tejto ochoty vyplýva trvalé obrátenie srdca, schopnosť čítať život a udalosti vo svetle viery a – predovšetkým – pastoračnej lásky na úplné darovanie seba Cirkvi podľa Božieho plánu.

V tomto zmysle by bolo neúplné a chybné považovať permanentnú formáciu za obyčajnú „aktualizáciu“ kultúrneho alebo pastoračného charakteru, vzhľadom na počiatkovú formáciu v seminári; preto „už vo veľkom seminári treba pripravovať budúcu permanentnú formáciu, otvoriť duše a podnietiť túžbu budúcich kňazov, ukázať im jej nevyhnutnosť, výhody aj ducha a zabezpečiť podmienky na jej realizáciu“.⁹²

a) Počiatková formácia a jej etapy

57. Počiatková formácia môže byť ďalej rozdelená do štyroch veľkých etáp: „etapa propedeutická“, „etapa filozofických štúdií“ alebo „učenícka“, „etapa teologických štúdií“ alebo „konfiguračná“ a „etapa pastoračná“ alebo „syntézy povolania“, ktorej charakteristiky budú detailne vyjadrené neskôr. Počas celého života kňazi zostávajú „učeníkmi“, s neustálou túžbou „prispôbiť sa“ Kristovi, aby konali pastoračnú službu. Ide vskutku o rozmery neustále prítomné v napredovaní

⁹¹ František, *List účastníkom Mimoriadneho generálneho zhromaždenia Talianskej biskupskej konferencie* (8. novembra 2014): *L'Osservatore Romano* 258 (12. novembra 2014), 7: „Formácia, o ktorej hovoríme, je skúsenosť trvalého učenia, ktorá približuje ku Kristovi a umožňuje dosahovať čoraz väčšiu zhodu s ním. Preto nemá koniec, lebo kňazi nikdy neprestanú byť učeníkmi Ježiša, neprestanú ho nasledovať. Teda formácia ako učenie sprevádza celý život vysväteného služobníka a týka sa integrálne jeho osoby a jeho služby. Počiatková formácia a permanentná formácia sú dva okamihy tej istej skutočnosti: napredovanie učeníka kňaza, ktorý je zamilovaný do svojho Pána, a neustále ho nasleduje.“

⁹² *Pastores dabo vobis*, č. 71: *AAS* 84 (1992), 783.

každého seminaristu, ktorým sa postupne venuje vážna pozornosť – v procese formačného napredovania – bez toho, aby sa zabudlo na tie ostatné.

58. Na konci každej etapy je dôležité overiť, že vlastné ciele daného výchovného obdobia boli dosiahnuté, berúc do úvahy periodické hodnotenia, najlepšie semestrálne, alebo prinajmenšom ročné, ktoré formátori urobia písomne. Dosiahnutie formačných cieľov nemusí byť nevyhnutne zviazané s časom stráveným v seminári, a najmä s uskutočnenými štúdiami. Neslobodno prísť ku kňazstvu len na základe následnosti etáp poukladaných chronologicky za sebou a dopredu stanovených, „kváziautomatically“, nezávisle od efektívnych progresov v komplexnom, integrálnom dozrievaní; vysviacka predstavuje reálne dosiahnutú métu v duchovnom napredovaní, ktoré postupne pomohlo seminaristovi zobrať na vedomie prijaté povolanie a vlastné charakteristiky kňazskej identity, čím mu umožnilo dosiahnuť nevyhnutnú ľudskú, kresťanskú a kňazskú zrelosť.

Od spoločenstva formátorov sa žiada koherencia a objektivita v pravidelnom integrálnom hodnotení seminaristov, majúc na pamäti štyri dimenzie formácie, o ktorých sa bude hovoriť v piatej kapitole; od seminaristu sa žiada učenlivosť, neustále prehodnocovanie vlastného života a prístupnosť pre bratské napomenutie, aby stále lepšie zodpovedal impulzom milosti.

a.1. Propedeutická etapa

59. Vo svetle skúsenosti nazhromaždenej za posledné desaťročia⁹³ bola uznaná nevyhnutnosť venovať celé jedno obdobie – zvyčajne nie menej ako jeden rok a nie viac ako dva – príprave úvodného charakteru, v perspektíve nasledujúcej kňazskej formácie, alebo – naopak – rozhodnutia vydať sa na inú životnú cestu.

Propedeutická etapa je nevyhnutná formačná časť, ktorá má svoju špecifickosť. Princiipiálnym cieľom je položiť solídne základy duchovného života a podporiť väčšie poznanie seba na osobný rast. Na začatie a postupné dozrievanie duchovného života bude predovšetkým nevyhnutné uviesť seminaristov do modlitby prostredníctvom sviatostného života, liturgie hodín, zoznámenia sa s Božím slovom, ktoré sa pokladá za dušu a sprievodcu na ceste, s tichom, modlitbou v myslí, duchovným čítaním. Okrem toho tento čas je vhodný na prvé a syntetické poznanie kresťanskej doktríny prostredníctvom štúdia *Katechizmu Katolíckej cirkvi* a na rozvíjanie dynamiky

⁹³ Propedeutická etapa nasleduje po intuícii povolania a prvom sprevádzaní povolania ešte mimo seminára, porov. *Pastores dabo vobis*, č. 62: AAS 84 (1992), 767 – 768. Kongregácia pre katolícku výchovu si od roku 1980 priala predloženie tejto iniciačnej etapy: „vyhrotila sa nevyhnutnosť zintenzívniť prípravu kandidátov do veľkého seminára nielen z pohľadu intelektuálneho, ale aj a predovšetkým z pohľadu ľudského a duchovného“, Kongregácia pre katolícku výchovu, Informačný dokument *Il periodo propedeutico* (10. mája 1998), III. č. 1. Aj Kongregácia pre evanjelizáciu národov si predtým v jednom obežníku z 25. apríla 1987 priala propedeutickú etapu ako „predĺžené obdobie rozlišovania povolania, dozrievania v duchovnom a komunitnom živote a tiež eventuálnej obnovy kultúrnej prípravy v perspektíve filozofie a teológie“: *Enchiridion Vaticanum* 10 (1989), 1214.

sebadarovania vo farskej a charitatívnej skúsenosti. Napokon propedeutická fáza môže byť užitočná pre eventuálne dokončenie kultúrnej formácie.

Štúdiá propedeutickej etapy nech zostanú jasne odlišené od filozofických štúdií.

60. Propedeutická fáza môže byť rozčlenená podľa kultúr a skúseností miestnych cirkví, avšak v každom prípade to musí byť skutočný čas rozlišovania povolania, strávený v rámci komunitného života, a „naštartovania“ nasledujúcich etáp iniciačnej formácie.

Je dôležité zdôrazniť vo formačnom návrhu aspekt spoločenstva s vlastným biskupom, kňazom a s celou miestnou cirkvou, aj vzhľadom na fakt, že nemálo povolání, predovšetkým dnes, pochádza z rozličných skupín a hnutí, a potrebujú si vytvoriť hlbšie putá s diecéznou realitou.⁹⁴

Je vhodné, aby sa propedeutická fáza prežívala v spoločenstve s komunitou odlišenou od komunity veľkého seminára – a tam, kde je to možné, mala aj osobitné sídlo. Nech sa teda ustanoví propedeutika s vlastnými formátormi, zameraná na dobrú ľudskú a kresťanskú formáciu, a na seriózny výber kandidátov do veľkého seminára.⁹⁵

a.2. Etapa filozofických štúdií (alebo učenícka)

61. *Koncept učeníctva.* Učeník je ten, ktorý je povolaný Pánom, aby bol s ním (porov. Mk 3, 14), aby ho nasledoval a aby sa stal misionárom evanjelia. Denne sa učí vstupovať do tajomstiev Božieho kráľovstva, prežívajúc hlboký vzťah s Ježišom. Bytie s Kristom sa stáva pedagogicko-duchovným napredovaním, ktoré mení existenciu človeka a robí ho svedkom jeho lásky k svetu.

62. Skúsenosť a dynamika učeníctva, ktorá, ako už bolo spomenuté, trvá po celý život a zahŕňa celú kňazskú formáciu, si pedagogicky vyžaduje špecifickú etapu, do ktorej majú byť zapojené všetky možné energie – na zakorenenie seminaristu do *nasledovania Krista (sequela Christi)*, počúvaním jeho Slova, jeho uchovávaním v srdci a uvádzaním do praxe. Tento špecifický čas charakterizuje formácia Ježišovho učeníka určeného byť pastierom, s osobitnou pozornosťou voči ľudskému rozmeru, v harmónii s duchovným rastom, napomáhajúc seminaristovi, aby v ňom dozrelo konečné rozhodnutie nasledovať Pána v služobnom kňazstve, v prijatí evanjeliových rád, podľa spôsobov vlastných tejto etape.

⁹⁴ Porov. *Il periodo propedeutico*, III, č. 5.

⁹⁵ František, *Príhovor k plenárnemu zasadnutiu Kongregácie pre klerikov* (3. októbra 2014). *L'Osservatore Romano* 226 (4. októbra 2014), 8: „Je treba dobre študovať priebeh povolania. Dobre preskúmať, či je od Pána, či daný muž je zdravý, či je vyrovnaný, či je schopný darovať život, evanjelizovať, či je schopný vytvoriť rodinu – a zriecť sa jej – pre nasledovanie Ježiša.“

63. Táto fáza, zatiaľ čo pripravuje na etapu teologických štúdií, alebo konfiguračnú etapu, a usmerňuje k definitívnemu rozhodnutiu pre kňazstvo, umožňuje – v otvorení sa Duchu Svätému – systematickú prácu na osobnosti seminaristov. V postupe kňazskej formácie nikdy nie je dost' zdôrazňovania dôležitosti ľudskej formácie. Svätosť kňaza je s ňou spojená – a do veľkej miery závisí od opravdivosti a zrelosti jeho ľudskosti. Absencia dobre štruktúrovanej a vyrovnanej osobnosti predstavuje vážnu a objektívnu prekážku pre napredovanie formácie ku kňazstvu.

Preto si seminaristi majú zvyknúť ovládať svoj charakter, rásť v sile ducha a – vo všeobecnosti – naučiť sa ľudským čnostiam ako „lojalnosti, rešpektovaniu spravodlivosti, vernosti danému slovu, vľúdnosti pri zaobchádzaní, diskretnosti a láske pri zhováraní sa“,⁹⁶ ktoré ich urobia živými odrazmi Ježišovho ľudstva a mostom, ktorý spája ľudí s Bohom. Pre dosiahnutie solídnej fyzickej, psychoafektívnej a spoločenskej zrelosti, ktorá sa vyžaduje od pastiera, bude užitočné fyzické a športové cvičenie, ako aj výchova k vyrovnanému štýlu života. Okrem nevyhnutného sprevádzania formátorov a duchovného vodcu, pre integrovanie základných aspektov osobnosti, môže byť v niektorom prípade nápomocné aj špecifické psychologické sprevádzanie.

Tento formačný proces je zacielený na výchovu osoby pre pravdu o vlastnom bytí, pre slobodu a sebaovládanie smerujúce k prekonaniu rozličných foriem individualizmu, ako aj na úprimné sebadarovanie, ktoré otvára pre štedrú oddanosť voči druhým.

64. Ľudské dozrievanie je vzbuďené a napomáhané činnosťou milosti, ktorá usmerňuje rast duchovného života. Ten zasa umožňuje seminaristovi žiť v Božej prítomnosti, s postojom modlitby – a je založený na jeho osobnom vzťahu s Kristom, ktorý upevňuje učenickú identitu.

65. Ide o postup transformácie, ktorá zapája celé spoločenstvo. V ňom, prostredníctvom špecifického príspevku formátorov a osobitným spôsobom duchovného vodcu, je navrhnutý pedagogický plán napredovania, ktorý podporuje kandidáta v jeho dynamike rastu, pomáha mu uvedomiť si vlastnú chudobu a – zároveň – potrebu Božej milosti a bratského napomínania.

66. Dĺžka tejto etapy, ktorá nesmie byť kratšia ako dva roky, bude zahŕňať dostatočný čas na dosiahnutie cieľov, ktoré sú jej vlastné – a zároveň – na získanie nevyhnutného poznania filozofie a humanitných vied. Je nevyhnutné, aby bola náležite ocenená a pochopená vo svojich špecifických cieľoch, a nebola pokladaná len za „povinný prechod“ na prístupenie k teologickým štúdiám.

67. Na záver etapy filozofických štúdií – alebo učenickej etapy – by seminarista, po dosiahnutí adekvátnej vnútornej slobody a zrelosti, mal už mať k dispozícii nástroje potrebné na pokojné a

⁹⁶ *Optatam totius*, č. 11: AAS 58 (1966), 720.

radostné začatie cesty, ktorá ho privedie k väčšiemu prispôsobeniu sa Kristovi v povolání ku kňazskej službe. Vskutku po tejto etape bude možné prijatie seminaristu medzi kandidátov posvätného stavu (*petitio*, alebo kandidatúra atď.) – keď je zrejmé, že jeho úmysel, podporený požadovanými schopnosťami, dosiahol dostatočnú zrelosť.⁹⁷ Cirkev – prijímajúc obetovanie seba zo strany seminaristu, si ho vyberá a povoláva, aby sa pripravil na budúce prijatie posvätného stavu. Predpokladajúc zodpovedné rozhodnutie seminaristu, prijatie medzi kandidátov posvätného stavu predstavuje pre neho pozvanie napredovať vo vlastnej formácii, v prispôsobovaní sa Kristovi Pastierovi, prostredníctvom formálneho uznania Cirkvi.

a.3. Etapa teologických štúdií (alebo konfiguračná)

68. *Koncept prispôsobenia.* Ako už bolo povedané, celý život kňaza je od okamihu povolania neprestajnou formáciou: formáciou Ježišovho učeníka, ochotného prijímať pôsobenie Ducha Svätého na službu Cirkvi. Pedagogika počiatocnej formácie – v prvých rokoch seminára – sa zameriavala predovšetkým nato, aby voviedla kandidáta do *sequela Christi*, nasledovania Krista; na konci tejto etapy, takzvanej učenickej, sa formácia koncentruje nato, aby seminaristu prispôsobila Kristovi, Pastierovi a Služobníkovi – aby s ním spojený mohol zo svojho života urobiť dar pre druhých.

Toto prispôsobenie si vyžaduje hlboký vstup do kontemplácie osoby Ježiša Krista, milovaného Otcovho Syna, poslaného ako pastiera Božieho ľudu. Prispôsobenie robí vzťah s Kristom intímnejším a osobnejším, a zároveň napomáha poznaniu a prijatiu kňazskej identity.

69. Etapa teologických štúdií, alebo konfiguračná, je osobitným spôsobom zacielená na vlastnú duchovnú formáciu kňaza, kde sa postupné usposobovanie Kristovi stáva skúsenosťou, ktorá v živote učeníka vzbudzuje pocity a správania vlastné Božiemu Synovi; zároveň táto etapa uvádza do osvojenia si kňazského života, oživovaného túžbou a podporovaného schopnosťou obetovať sa v pastoračnej službe Božiemu ľudu. Táto etapa umožňuje postupné zakorenenie vo fyziognómii Dobrého pastiera, ktorý pozná svoje ovce, dá za ne aj život⁹⁸ a vydáva sa hľadať tie, ktoré sú mimo ovčince (porov. *Jn* 10, 14 – 17).

⁹⁷ Porov. Pavol VI., apoštolský list *Ad pascendum* (15. augusta 1972), I, a) c): *AAS* 64 (1972), 538 – 539.

⁹⁸ *Direktórium pre službu a život kňazov*: č. 8: „Možno teda povedať, že prispôsobenie sa Kristovi prostredníctvom sviatosťného zasvätenia definuje kňaza v lone Božieho ľudu, robí ho účastným – spôsobom, ktorý je mu vlastný – na posväcujúcej, učiacej a pastoračnej moci samého Ježiša Krista Hlavy a Pastiera Cirkvi. Kňaz, stávajúc sa podobnejším Kristovi, je – vďaka nemu a nie sám od seba – spolupracovníkom na spásu bratov: nie je to viac on, kto žije a existuje, ale Kristus v ňom (porov. *Gal* 2, 20).“

Obsah tejto etapy je náročný a silne zaťažujúci. Vyžaduje sa trvalá zodpovednosť v prežívaní kardinálnych i teologálnych čností, ako aj evanjeliových rád⁹⁹ – a tiež v snahe stať sa tvárnym pre pôsobenie Boha prostredníctvom darov Ducha Svätého, podľa rozhodnej kňazskej a misionárskej perspektívy; taktiež postupné nové čítanie vlastného osobného príbehu, podľa dôsledného profilu pastoračnej lásky, ktorá oživuje, formuje a motivuje život kňaza.¹⁰⁰

70. Sociálne nasadenie, ktoré charakterizuje prispôsobenie sa Kristovi Služobníkovi a Pastierovi, môže zodpovedať teologickej etape – bez toho, že by táto etapa vyčerpávala celú jeho vnútornú dynamiku a obsah. Konkrétne, mala by byť zaručená plodná a harmonická interakcia medzi ľudskou a duchovnou zrelosťou a medzi životom modlitby a teologickým štúdiom.

71. V optike a v perspektíve služby pre niektorú miestnu cirkev sú seminaristi povolaní osvojiť si duchovnosť diecézneho kňaza, charakterizovanú nezištnou oddanosťou cirkevnej oblasti, do ktorej patrí alebo tej, v ktorej bude vykonávať svoju službu ako pastier a služobník všetkých v špecifickom kontexte (porov. *I Kor 9, 19*). Čo sa týka zväzku s miestnou cirkvou, táto diecézna príslušnosť sa špecificky týka sekulárneho kléru, avšak vzťahuje sa bez rozdielu aj na všetkých kňazov, ktorí v nej vykonávajú službu, i keď v zhodnocovaní charizmy, ktorá je každému z nich vlastná. To tiež znamená prispôbovať vlastný spôsob vnímania a konania, v spoločenstve s biskupom a spolubratmi kňazmi, pre dobro danej časti Božieho ľudu.¹⁰¹

Táto nevyhnutná láska k diecéze môže byť užitočne obohatená ďalšími charizmami, vzbudzovanými činnosťou Ducha Svätého. Rovnakým spôsobom dar kňazstva prijatý v posvätnnej vysviacke v sebe zahŕňa odovzdanosť univerzálnej Cirkvi, a preto otvára pre spásnu misiu nasmerovanú ku všetkým ľuďom, až do posledných krajov zeme (porov. *Sk 1, 8*).¹⁰²

72. V priebehu tejto etapy, podľa zrelosti každého jednotlivého kandidáta a na základe formačnej účelnosti, budú seminaristom udelené ministériá lektorátu a akolytátu, aby ich mohli vhodný čas vykonávať a lepšie sa disponovať pre budúce služby Slovu a oltáru.¹⁰³ Lektorát predkladá seminaristovi „výzvu“ dať sa pretvárať Božím slovom, ktoré má byť predmetom jeho modlitby a

⁹⁹ Porov. *Pastores dabo vobis*, č. 27: *AAS* 84 (1992), 710.

¹⁰⁰ Porov. *tamže*, č. 23: *AAS* 84 (1992), 691 – 694.

¹⁰¹ František, *Príhovor kňazom diecézy Caserta* (26. júla 2014): *L'Osservatore Romano* 171 (28. – 29. júla 2014), 5: „Kde je teda centrum duchovnosti diecézneho kňaza? V tom, že má schopnosť otvárať sa pre diecéznosť... čo znamená mať vzťah s biskupom, ktorý sa musí neustále uskutočňovať a rásť... Na druhom mieste diecéznosť znamená mať vzťah s ostatnými kňazmi, s celým presbytériom. Neexistuje duchovnosť diecézneho kňaza bez týchto dvoch vzťahov: s biskupom a s presbytériom. Sú nevyhnutné.“

¹⁰² Porov. *Presbyterorum ordinis*, č. 10: *AAS* 58 (1966), 1007 – 1008; *Pastores dabo vobis*, č. 17: *AAS* 84 (1992), 682 – 684.

¹⁰³ Porov. Pavol VI., apoštolský list *Ministeria quaedam* (15. augusta 1972), V – VI: *AAS* 64 (1972), 532 – 533.

štúdiá. Udelenie akolytátu naznačuje hlbšiu účasť na službe Krista, ktorý sa daruje – a je prítomný v Eucharistii, v zhromaždení i v bratovi.

Preto spojené s vhodnou duchovnou prípravou, obe ministériá umožňujú intenzívnejšie prežívať to, čo si žiada *konfiguračná etapa* – v rámci ktorej je namieste ponúknuť lektorom a akolytom konkrétne možnosti na vykonávanie prijatých ministérií – nielen v liturgickom prostredí, ale aj v katechéze, v evanjelizácii a v službe blížnemu.

V každom prípade adekvátne sprevádzanie by mohlo odhaliť, že povolanie, o ktorom si mládenec myslel, že ho dostal – aj keď eventuálne rozpoznané v priebehu prvej etapy – v skutočnosti povolaním k služobnému kňazstvu nie je, alebo nebolo dostatočne rozvíjané. V takom prípade z vlastnej iniciatívy alebo po smerodajnom zásahu zo strany formátorov seminarista musí prerušiť formačný postup smerujúci ku kňazskej vysviacke.

73. Etapa teologických štúdií, alebo konfiguračná, je v každom prípade orientovaná na udelenie posvätnéj vysviacky. Na jej konci, alebo počas nasledujúcej, ak je seminarista podľa úsudku biskupa, ktorý si vypočul formátorov, spôsobilý, požiadá a prijme diakonskú vysviacku, ktorou nadobudne stav klerika a s ním spojené práva a povinnosti – a bude inkardinovaný „bud’ do nejakej partikulárnej cirkvi alebo osobnej prelatury, bud’ do niektorého inštitútu zasväteného života alebo do spoločnosti“, ¹⁰⁴ alebo do združenia či ordinariátu, ktoré majú toto splnomocnenie.

a.4. Pastoračná etapa (alebo etapa syntézy povolania)

74. Pastoračná etapa (alebo etapa syntézy povolania) je v období medzi pobytom v seminári a následnou kňazskou vysviackou, ktorej, samozrejme, predchádza udelenie diakonátu. Cieľ tejto etapy je dvojaký: na jednej strane ide o začlenenie do pastoračného života s postupným prijatím zodpovednosti v duchu služby; na druhej strane o snahu adekvátne sa pripraviť, prijímajúc náležité sprevádzanie v perspektíve kňazstva. V tejto etape je kandidát pozvaný, aby slobodným, uvedomelým a definitívnym spôsobom deklaroval vlastnú vôľu byť kňazom, potom čo prijal diakonskú vysviacku. ¹⁰⁵

75. V partikulárnych cirkvách v tomto ohľade existuje veľká rôznosť skúseností a prináleží biskupským konferenciám stanoviť formačné postupy zamerané na diakonskú a kňazskú vysviacku. Zvyčajne sa táto etapa uskutočňuje mimo budovy seminára, aspoň na určitú konzistentnú časť času. Toto obdobie, ktoré sa obyčajne prežíva v službe spoločenstvu, môže významne ovplyvniť

¹⁰⁴ CIC, kán. 265.

¹⁰⁵ Porov. *Optatam totius*, č. 12: AAS 58 (1966), 721.

osobnosť kandidáta. Preto sa odporúča, aby farár – alebo iný zodpovedný za pastoračnú realitu – ktorý prijíma seminaristu, boli si vedomí formačnej úlohy, ktorá sa im zveruje a sprevádzali ho v jeho postupnom začleňovaní.

76. Ordinár po dohode s rektorom seminára, v ktorom sa seminarista formoval, berúc do úvahy potreby presbytéria a ponúkané formačné príležitosti, určí každému seminaristovi jedno spoločenstvo, kde bude vykonávať vlastnú pastoračnú službu.¹⁰⁶ Trvanie tejto formačnej etapy je rôzne a závisí od efektívnej zrelosti a spôsobilosti kandidáta. V každom prípade je nevyhnutné rešpektovať prinajmenšom kánonické časy stanovené medzi prijatím diakonátu a presbyterátu.¹⁰⁷

77. *Diakonská a kňazská vysviacka.* Na záver formačného cyklu v seminári formátori musia pomôcť kandidátovi prijať s poslušnosťou rozhodnutie, ktoré o ňom vynesie biskup.¹⁰⁸

Tí, ktorí prijímajú posvätný stav, potrebujú vhodnú prípravu, predovšetkým duchovného charakteru.¹⁰⁹ Modlitbový duch, založený na vzťahu s osobou Ježiša, a stretnutia s príkladnými kňazskými postavami nech sprevádzajú vytrvalé meditovanie nad obradmi vysviacky, ktoré – v modlitbách a liturgických gestách – syntetizujú a vyjadrujú hlboký zmysel sviatosti posvätného stavu v Cirkvi.

78. Intenzívne obdobie prípravy by malo byť prežívané aj zo strany rodiny svätenca a celého farského spoločenstva. Je však vhodné, aby sa jasne rozlišoval špecifický postup prípravy na diakonát od toho, ktorý predchádza presbyterátu, pretože sú to dve rozdielne záležitosti. Preto ak si to nevyžadujú vážne dôvody, je vhodné nespájať do toho istého slávenia vysviacku diakonov (či už dočasných alebo trvalých) a kňazskú vysviacku – aby sa každej z nich mohla poskytnúť patričná a osobitná pozornosť a aby sa napomohlo správne chápanie zo strany veriacich.

79. *Spojenie s permanentnou formáciou.* Od kňazskej vysviacky formačný proces napreduje v rámci rodiny presbytéria. Je vlastnou kompetenciou biskupa, ktorému majú pomáhať jeho spolupracovníci, uviesť kňazov do dynamík, ktoré náležia permanentnej formácii.¹¹⁰

b. Permanentná formácia

¹⁰⁶ Porov. *tamže*, č. 21: AAS 58 (1966), 726.

¹⁰⁷ Porov. CIC, kán. 1031 § 1 a 1032 § 2.

¹⁰⁸ Porov. Benedikt XVI., posynodálna apoštolská exhortácia *Sacramentus caritatis* (22. februára 2007), č. 25: AAS 99 (2007), 125 – 126.

¹⁰⁹ Porov. CIC, kán. 1039.

¹¹⁰ Porov. *Apostolorum successores*, č. 83: *Enchiridion Vaticanum* 22 (2006), 1764 – 1766.

80. Výraz „permanentná formácia“¹¹¹ pripomína, že jedinečná skúsenosť učenictva tých, ktorí sú pozvaní ku kňazstvu, sa nikdy nekončí. Kňaz sa nielen „učí poznať Krista“, ale pod vplyvom Ducha Svätého je v procese postupného a neustáleho prispôsobovania sa k nemu – v bytí a konaní – ktoré predstavuje neustálu výzvu pre vnútorný rast osoby.¹¹²

Je potrebné neustále živiť „oheň“, ktorý dáva svetlo a teplo pre vykonávanie služby, pamätajúc na to, že „dušou a formou permanentnej formácie kňaza je pastoračná láska“.¹¹³

81. Permanentná formácia má za cieľ zaistiť vernosť kňazskej službe, v napredovaní neustáleho obrátenia, pre oživenie daru prijatého vysviackou.¹¹⁴ Tento postup je prirodzeným pokračovaním procesu budovania kňazskej identity, ktorý sa začal v seminári a sviatosťne bol zavŕšený kňazskou vysviackou, v perspektíve pastoračnej služby, ktorá prináša jej dozrievanie v čase.¹¹⁵

82. Je dôležité, aby veriaci mohli stretávať adekvátne formovaných a zreých kňazov: vskutku táto požiadavka „zodpovedá presnému právu zo strany veriacich, na ktorých pozitívne pôsobia vplyvy dobrej formácie a svätosti kňazov“.¹¹⁶ Permanentná formácia musí byť konkrétna, teda vtelená do kňazskej skutočnosti takým spôsobom, aby ju všetci kňazi mohli skutočne prijať, s ohľadom na fakt, že prvým a hlavným zodpovedným za vlastnú permanentnú formáciu je sám kňaz.¹¹⁷

Prvou oblasťou, v ktorej sa rozvíja permanentná formácia, je kňazské bratstvo. Je žiaduce, aby táto formácia bola podporovaná v každej diecéze – kňazom alebo skupinou kňazov formovaných špecifickým spôsobom a oficiálne poverených napomáhať službu permanentnej formácie, berúc do úvahy rozličné fázy veku a konkrétne okolnosti každého spolubrata.¹¹⁸

83. Prvou fázou tohto napredovania je obdobie rokov bezprostredne nasledujúcich po kňazskej vysviacke. Kňaz v tomto období získava vo vykonávaní služby vernosť k osobnému stretnutiu s

¹¹¹ Koncept permanentnej formácie sa postupne prehlboval, tak v oblasti spoločnosti, ako aj Cirkvi; dôležitý okamih tohto prehlbovania je v „Liste kňazom“ (predovšetkým č. 10), ktorý napísal Ján Pavol II. 8. apríla 1979: *Insegnamenti II* (1979), 857 – 859: „Všetci musíme deň čo deň pokračovať v diele nášho obrátenia. Vieme, že je to základná požiadavka evanjelia, adresovaná všetkým (porov. *Mt* 4, 17; *Mk* 1, 15) a o to viac ju musíme pokladať ako adresovanú nám ... S modlitbou musíme spájať ustavičnú prácu na sebe: „formatio permanens“ ... taká formácia musí byť jednak vnútorná, smerujúca k prehĺbeniu duchovného života kňaza, a jednak dušpastierska a intelektuálna (filozofická a teologická).“ Pre celkovú víziu a syntézu tohto bodu porov. *Direktórium pre službu a život kňazov*, č. 87 – 115.

¹¹² Porov. František, *Prihovor Plenárnemu zasadaniu Kongregácie pre klerikov* (3. októbra 2014): *L'Osservatore Romano* 226 (4. októbra 2014), 8.

¹¹³ *Pastores dabo vobis*, č. 70: *AAS* 84 (1992), 781.

¹¹⁴ Porov. *tamže*, *AAS* 84 (1992), 778 – 782.

¹¹⁵ Porov. *tamže*, č. 71: *AAS* 84 (1992), 782 – 783.

¹¹⁶ *Direktórium pre službu a život kňazov*, č. 87.

¹¹⁷ Porov. *Pastores dabo vobis* č. 79: *AAS* 84 (1992), 796.

¹¹⁸ Porov. *Direktórium pre službu a život kňazov*, č. 108.

Pánom a k vlastnému duchovnému sprevádzaniu, ako aj k ochote radiť sa s kňazmi, ktorí majú viac skúseností. Osobitne dôležitou je schopnosť nadväzovať vzťahy spolupráce a schopnosť zdieľania s ostatnými kňazmi z tej istej generácie. Je želateľné, aby bolo podporované sprevádzanie zo strany spolubratov vzorného života a pastoračného zanietenia, ktorí mladým kňazom pomôžu žiť srdečnú a aktívnu prináležitosť na živote celého diecézneho presbytéria.

Je zodpovednosťou biskupa „zabrániť tomu, aby novovysvätení boli vložení do príliš vážnych alebo delikátnych situácií, tak ako sa treba vyhnúť miestam určenia, na ktorých by sa nachádzali ďaleko od spolubratov. Bude dokonca dobré podporovať dostupnými spôsobmi nejakú vhodnú formu spoločného života“.¹¹⁹ Treba sa postarať o to, aby sa zaviedlo osobné sprevádzanie mladých kňazov, aby sa podporovali a udržiavali ich kvality, a mohli tak s entuziazmom čeliť prvým pastoračným výzvam. Za toto sa má na prvom mieste cítiť zodpovedný farár alebo iný kňaz, ku ktorému je mladý presbyter na začiatok poslaný.

84. Po niekoľkých rokoch pastoračnej skúsenosti by sa osobitným spôsobom mohli ľahko objaviť nové výzvy, ktoré sa týkajú služby a života kňaza:

- a. *Skúsenosť vlastnej slabosti*: vynorenie sa protirečení, ktoré ešte mohli zostať v osobnosti a ktorým treba nevyhnutne čeliť. Skúsenosť vlastnej slabosti môže kňaza priviesť k väčšej pokore a dôvere k milosrdnej činnosti Pána – ktorého „sila sa dokonale prejavuje v slabosti“ (2 Kor 12, 9) – ako aj k vládnej chápatosti voči druhým. Kňaz sa nesmie izolovať; bude, naopak, potrebovať podporu a sprevádzanie v duchovnej a/alebo psychologickej oblasti. V každom prípade bude užitočné zintenzívniť vzťah s duchovným vodcom, s cieľom vytážiť z problémov pozitívne poučenia, naučiť sa spoznávať pravdu o vlastnom živote a chápať ju lepšie vo svetle evanjelia.
- b. *Riziko pocitu funkcionára posvätnosti*: beh času v kňazovi vytvára pocit akoby úradníka spoločenstva alebo funkcionára posvätnosti,¹²⁰ bez srdca pastiera. V prvých okamihoch, keď sa spozoruje táto situácia, bude dôležité, aby kňaz cítil osobitnú blízkosť spolubratov a aby im zostal prístupný. Ako pripomenul pápež František, naozaj, „nie sú potrební... kňazi funkcionári, ktorí keď vykonávajú úlohu, vlastnú útechu hľadajú ďaleko od Neho. Len ten, kto svoj pohľad upriamuje na to, čo je skutočne podstatné, môže obnoviť svoje ‚áno‘ prijatému daru a v rozličných obdobiach života neprestať darovať seba samého; len ten, kto sa nechá uspôsobiť na podobu Dobrého pastiera, nájde jednotu, pokoj a silu v poslušnosti služby.“¹²¹

119 *Tamže*, č. 100.

120 Porov. *Pastores dabo vobis*, č. 72: AAS 84 (1992), 783 – 787.

121 František, *List účastníkom Mimoriadneho generálneho zhromaždenia talianskej biskupskej konferencie* (8. novembra 2014): *L'Osservatore Romano* 258 (12. novembra 2014), 7; porov. *Presbyterorum ordinis*, č. 14: AAS 58 (1966), 1013 – 1014.

- c. *Výzva súčasnej kultúry*: adekvátne začlenenie kňazskej služby do súčasnej kultúry, so všetkými rôznymi problematikami, ktorých sa týka a ktoré si vyžadujú otvorenosť a aktualizáciu zo strany kňazov;¹²² a predovšetkým solídne zakotvenie v štyroch formačných rozmeroch: ľudskom, duchovnom, intelektuálnom a pastoračnom.
- d. *Príťažlivosť moci a bohatstva*: naviazanosť na pozíciu, posadnutosť vyhľadávať pre seba exkluzívne miesta, aspirácia na kariéru, objavenie sa túžby po moci alebo túžby po bohatstve, s následným nedostatkom ochoty pre Božiu vôľu, pre potreby zvereneho ľudu a mandát biskupa. V takýchto situáciách bude vhodné bratské napomenutie alebo pokarhanie, alebo iná cesta diktovaná pastoračnou starostlivosťou – ak tieto správania nenapĺňajú podstatu deliktu, ktorý už vyžaduje aplikáciu trestu.
- e. *Výzva celibátu*: žiť celibát pre Božie kráľovstvo, keď nové stimuly a napätia pastoračného života – namiesto toho, aby napomáhali rast a dozrievanie osoby – vyvolajú citový úpadok, ktorý vedie, pod vplyvom spoločensky rozšírenej tendencie k poskytovaniu nepatričného priestoru vlastným potrebám a vyhľadávaniu kompenzácií, zabraňujúc uskutočňovaniu kňazského otcovstva a pastoračnej lásky.
- f. *Úplná oddanosť vlastnej službe*: s plynúcim časom, únava, prirodzené fyzické zoslabnutie a objavenie sa prvých zdravotných ťažkostí, konfliktov, sklamaní z nenaplnených pastoračných očakávaní, ťažoba rutiny, ťažkosť zmeny a ďalšie sociokultúrne podmienky môžu oslabiť apoštolskú horlivosť a štedrosť v nasadení do pastoračnej služby.

85. V každom veku sa môže stať, že kňaz potrebuje asistenciu pre nejakú chorobu. Starí a chorí kňazi ponúkajú kresťanskému spoločenstvu a presbytériu vlastné svedectvo a sú účinným a výrečným znakom života darovaného Pánovi. Je dôležité, aby sa naďalej cítili byť aktívnou súčasťou presbytéria a diecézneho života, aj prostredníctvom častých návštev spolubratov a ich starostlivej blízkosti.

86. Vhodnými príležitosťami sú iniciatívy na podporu kňazov, ktoré sa zrodili pre starostlivosť o kňazov konajúcich službu v jednej geografickej oblasti – v rovnakom pastoračnom priestore alebo so zameraním na ten istý projekt.

87. Sviatostné bratstvo predstavuje cennú pomoc pre permanentnú formáciu kňazov. Vskutku učenicke napredovanie si vyžaduje rásť stále viac v láske, syntéze „kňazskej dokonalosti“,¹²³ čo sa však nemôže uskutočniť izolovane, pretože kňazi vytvárajú jediné presbytérium, ktorého jednota sa

¹²² Porov. *Pastores dabo vobis*, č. 78: AAS 84 (1992), 795 – 796.

¹²³ *Presbyterorum ordinis*, č. 14: AAS 58 (1966), 1013.

skladá z „konkrétnych pút apoštolskej lásky, služby a bratstva“.¹²⁴ Preto „intímne sviatostné bratstvo“¹²⁵ kňazov je prvým prejavom lásky, ako aj prvým priestorom, v ktorom táto láska môže rásť. Toto všetko sa dá s pomocou Ducha Svätého, a nie bez osobného duchovného zápasu, ktorý musí kňaza očistiť od každej formy individualizmu.

88. Medzi spôsobmi, ktoré dávajú konkrétnu formu sviatostnému bratstvu, si niektoré zasluhujú byť osobitne navrhované – už od počiatkovej formácie:

- a. *Bratské stretnutie*: niektorí kňazi organizujú *bratské stretnutia* na modlitbu, spoločné uvažovanie nad Božím slovom, aj vo forme *lectio divina*, na prehĺbenie nejakej teologickej alebo pastoračnej témy, na zdieľanie povinnosti služby, na pomoc alebo jednoducho kvôli spoločnému tráveniu času. V rozličných formách tieto stretnutia predstavujú najjednoduchšie a najrozšírenejšie vyjadrenie kňazského bratstva. V každom prípade je silne žiaduce ich podporovať.
- b. *Duchovné vedenie a spoveď*: sviatostné bratstvo sa stáva vzácnou pomocou, keď na seba zoberie formu *duchovného vedenia* a *spovede*, ktorú si kňazi jeden od druhého žiadajú. Pravidelnosť tohto typu stretnutí umožňuje udržiavať pri živote „smerovanie kňazov k duchovnej dokonalosti, od ktorej predovšetkým závisí účinnosť ich služby“.¹²⁶ Predovšetkým v okamihoch ťažkostí kňazi môžu nájsť v duchovnom vodcovi brata, ktorý im pomôže rozlíšiť pôvod ich problémov a použiť adekvátne prostriedky nato, aby im čelili.
- c. *Duchovné cvičenia*: majú pre život kňaza základný význam, keďže – vedúc k osobnému stretnutiu s Pánom v tichu a uzobranosti – predstavujú privilegovaný čas osobného a apoštolského rozlišovania, na postupnú a hlbokú revíziu života; spoločne ponúknuté pre kňazov napomáhajú väčšiu účasť a posilnenie bratského spoločenstva.
- d. *Spoločné stolovanie*: pri spoločnom stolovaní sa kňazi učia navzájom spoznávať, počúvať sa a oceňovať jeden druhého, a majú aj príležitosť na užitočnú priateľskú výmenu.
- e. *Spoločný život*: niektorí kňazi vedú spoločný život z vlastnej iniciatívy, kvôli pastoračným potrebám, zo zvyku alebo kvôli dispozíciám na lokálnej úrovni.¹²⁷ Spoločné bývanie sa stáva „spoločným životom“ prostredníctvom komunitnej modlitby, meditácie nad Božím slovom a iných príležitostí permanentnej formácie; okrem toho umožňuje výmenu a konfrontáciu ohľadom jednotlivých pastoračných úloh. Spoločný život smeruje aj k podpore citovej a duchovnej rovnováhy tých, ktorí sa na ňom podieľajú a napomáha spoločenstvo s biskupom. Bude potrebné

124 *Tamže*, č. 8: AAS 58 (1966), 1004.

125 *Tamže*: AAS 58 (1966), 1003.

126 Benedikt XVI., *Príhovor účastníkom plenárneho zhromaždenia Kongregácie pre klerikov* (16. marca 2009): *Insegnamenti* V/1 (2009), 392.

127 Porov. CIC, kán. 280; *Direktórium pre službu a život kňazov*, č. 38.

postarať sa, aby tieto formy zostali otvorené v rámci presbytéria a pre pastoračné potreby diecézy.

- f. *Kňazské združenia*: majú predovšetkým sklon napomáhať vzájomnej jednote kňazov a jednote so zvyškom presbytéria a s biskupom.¹²⁸ Členovia rozličných združení uznaných Cirkvou nachádzajú v nich bratskú podporu, ktorej potrebu kňazi cítia na kráčanie k svätosti a na pastoračné úlohy.¹²⁹ Niektorí kňazi patria aj k *cirkevným hnutiam*, uprostred ktorých nachádzajú klímu spoločenstva a dostávajú impulzy na obnovený misionársky zápal; iní žijú osobné zasvätenie v sekulárnych inštitútoch, „ktorých osobitnou vlastnosťou je ‚diecéznosť‘“,¹³⁰ bez toho, aby do nich boli obvykle začlenení.

128 Porov. *CIC*, kán. 278 § 1 – 2.

129 Porov. *Direktórium pre službu a život kňazov*, č. 106.

130 *Pastores dabo vobis*, č. 81: *AAS* 84 (1992), 799.

V. Rozmery formácie

a) Integrácia formačných rozmerov

89. Podľa toho, čo bolo naznačené v posynodálnej apoštolskej exhortácii *Pastores dabo vobis*,¹³¹ existujú štyri rozmery, ktoré zároveň navzájom pôsobia v procese formácie a v živote vysvätených služobníkov: ľudský rozmer, ktorý predstavuje „nevyhnutný a dynamický základ“ celého kňazského života; duchovný rozmer, ktorý prispieva ku charakteristike kvality kňazskej služby; intelektuálny rozmer, ktorý ponúka nevyhnutné racionálne prostriedky pre chápanie hodnôt vlastných identite pastiera, aby sa ich snažil začleniť do vlastného života a odovzdávať obsah viery adekvátnym spôsobom; pastoračný rozmer, ktorý umožňuje zodpovednú a osožnú cirkevnú službu.

Každý z formačných rozmerov je zameraný na „transformáciu alebo asimiláciu“ srdca podľa obrazu Srdca Krista¹³² – toho, ktorý poslaný Otcom na uskutočnenie jeho plánu lásky, bol dojatý ľudskými potrebami (porov. *Mt* 9, 36), šiel hľadať stratené ovce (porov. *Mt* 18, 12 – 14) až po obetovanie vlastného života (porov. *Jn* 10, 11), neprišiel, aby sa dal obsluhovať, ale aby slúžil (porov. *Mt* 20, 28). Ako naznačil Druhý vatikánsky koncil, celý výchovný proces pripravujúci na služobné kňazstvo má za cieľ disponovať seminaristov „mať účasť na láske Krista, Dobrého pastiera“.¹³³

90. So sviatosťou kňazstva bude seminarista povolaný zhromažďovať v jednote a predsedat' Božiemu ľudu ako vodca, ktorý napomáha a podporuje spoluprácu všetkých veriacich. Formácia ku kňazstvu sa teda musí odohrávať v rámci komunitnej atmosféry, schopnej byť na prospech tým postojom, ktoré sú vlastné a funkčné pre život a kňazskú službu.¹³⁴

Komunitný život v seminári je najvhodnejším kontextom na sformovanie skutočného kňazského bratstva a predstavuje priestor, v ktorom „súbežia“ a prichádzajú do styku spomenuté rozmery, harmonizujú a integrujú sa navzájom. Vzhľadom na komunitnú formáciu, v perspektíve lepšieho poznania jednotlivých seminaristov, treba venovať pozornosť niektorým formačným nástrojom, ako napríklad úprimná a otvorená komunikácia, zdieľanie, revízia života, bratské napomenutie a komunitné plánovanie.

131 Porov. *tamže*, č. 43 – 59: *AAS* 84 (1992), 731 – 762.

132 Porov. *Optatam totius*, č. 4: *AAS* 58 (1966), 716; *Pastores dabo vobis*, č. 57: *AAS* 84 (1992), 757 – 759.

133 *Pastores dabo vobis*, č. 57: *AAS* 84 (1992), 757 – 758.

134 *Tamže*, č. 65: *AAS* 84 (1992), 770: „Cirkev ako taká je komunitným subjektom obdareným milosťou a povinným pomáhať všetkým, ktorých Boh volá, aby sa stali jeho služobníkmi v kňazstve.“

Úrodnou pôdou povolania ku kňazskej službe je spoločenstvo, keďže seminarista z nej pochádza, aby bol – po vysviacke – do nej poslaný slúžiť. Seminarista najskôr a kňaz následne potrebujú životné puto so spoločenstvom. Ono sa konfiguruje ako vodiaca niť, ktorá harmonizuje a zjednocuje štyri formačné rozmery.

91. Kresťanské spoločenstvo je zhromaždené Duchom, aby bolo poslané na misiú; teda misionársky zápal a jeho konkrétne uskutočnenie patria k bytiu celého Božieho ľudu,¹³⁵ ktorý sa musí neustále vydávať „na cestu“,¹³⁶ keďže „radosť evanjelia, ktorá naplňuje život spoločenstva učeníkov, je misionárska radosť“.¹³⁷ Taký misionársky zápal sa týka – ešte osobitnejším spôsobom – tých, ktorí sú pozvaní ku kňazskej službe, ako cieľ a horizont celej formácie. Misia sa ukazuje byť ďalším návodom (porov. *Mk* 3, 14), ktorý spája už spomenuté rozmery, oduševňuje ich a oživuje, umožňuje pastoračne, intelektuálne, duchovne a ľudsky formovanému kňazovi žiť vlastnú službu v plnosti, keďže „je povolaný mať misionárskeho ducha, teda ducha skutočne ‚katolíckeho‘, ktorý – vychádzajúc z Krista – sa obracia na všetkých, aby ‚boli spasení a poznali pravdu‘ (*1 Tim* 2, 4).“¹³⁸

92. Koncept integrálnej formácie je mimoriadne dôležitý, keďže samotná osoba vo svojej plnosti, so všetkým, čo je a so všetkým, čo vlastní, je v službe Pánovi a kresťanskému spoločenstvu. Povolaný je „integrálnym subjektom“, alebo osobou vyvolenou dosiahnuť solídne zvnútornenie bez rozdelení a dichotómií. Na dosiahnutie takéhoto cieľa je nevyhnutné osvojiť si integrovaný pedagogický model: postup, ktorý umožní výchovnému spoločenstvu spolupracovať na činnosti Ducha Svätého, pri zaručení náležitej rovnováhy medzi rôznymi rozmermi formácie.

Je preto potrebné bdieť, aby do formačného procesu neboli podsunuté zúžené alebo chybné vízie kňazstva. Formátori nech dávajú pozor na rozlíšenie, či v tých, ktorí sú im zverení, nie je len vonkajšia a formálna poslušnosť voči výchovným požiadavkám, ktoré sú na nich kladené; takýto postoj by neprispieval k ich integrálnemu rastu, ale by ich viedol privyknuť, viac-menej nevedome, k čisto „servilnej a zištnej“ poslušnosti.

b) Ľudský rozmer

93. Božie volanie zasahuje a zapája celé „konkrétne“ ľudské bytie. Je nevyhnutné, aby formácia ku kňazstvu ponúkala adekvátne prostriedky pre napomáhanie jeho dozrievania, v perspektíve

135 Porov. *Evangelii gaudium*, č. 119 – 121: *AAS* 105 (2013), 1069 – 1071.

136 *Tamže*, č. 20: *AAS* 105 (2013), 1028.

137 *Tamže*, č. 21: *AAS* 105 (2013), 1028.

138 *Direktórium pre službu a život kňazov*, č. 16.

autentického vykonávania kňazskej služby. S týmto cieľom je seminarista povolaný rozvíjať vlastnú osobnosť, nasledujúc ako vzor a prameň Krista, dokonalého človeka.

Rozsiahle uvažovanie nachádzajúce sa v Novom zákone ohľadom kritérií spôsobilosti vysvätených služobníkov¹³⁹ ukazuje, s koľkou pozornosťou sa od počiatku hľadelo na aspekty ľudského rozmeru. Cirkevní otcovia vypracovali a uvádzali do praxe „terapiu“ alebo starostlivosť o človeka viery, povolaného do apoštolskej služby, pretože boli presvedčení o hlboknej potrebe dozrievania, ktorá je v každom človeku.¹⁴⁰ Správna a harmonická duchovnosť si vyžaduje správne štruktúrovanú ľudskosť; vskutku – ako pripomína sv. Tomáš Akvinský – „*milosť predpokladá prirodzenosť*“¹⁴¹ nenahrádza ju, ale ju zdokonaľuje.¹⁴² Je teda nevyhnutné pestovať pokoru, odvahu, praktickosť, veľkodušnosť srdca, správnosť úsudku a diskretnosť, toleranciu, transparentnosť, lásku k pravde a poctivosť.

94. Ľudská formácia, základ celej kňazskej formácie,¹⁴³ podporujúc integrálny rast osoby, umožňuje utvárať plnosť jej rozmerov. Z pohľadu telesného sa zaujíma o také aspekty ako zdravie, výživa, pohybová aktivita, odpočinok; v oblasti psychologickkej sa zaoberá konštitúciou stabilnej osobnosti, charakterizovanej citovou rovnováhou, sebaovládaním a dobre integrovanou sexualitou. V morálnej oblasti sa spája s požiadavkou, aby jednotlivec postupne dospel k sformovanému svedomiu, alebo aby sa stal zodpovednou osobou, schopnou robiť správne rozhodnutia, obdarovanou správnym úsudkom a objektívnym vnímaním osôb a udalostí. Takéto vnímanie musí seminaristu priviesť k vyrovnanej sebaúcte, ktorá ho dovedie k tomu, aby nadobudol vedomie vlastných darov, a naučil sa ich vkladať do služby Božiemu ľudu. V ľudskej formácii sa treba starať o estetický aspekt; ponúkať vyučovanie, ktoré umožňuje spoznať rozličné umelecké prejavy a vychovávať k „zmyslu pre krásu“ a sociálne prostredie, napomáhajúc subjektu zlepšovať vlastný vzťahový život, aby tak mohol prispievať k budovaniu spoločenstva, v ktorom žije.

Aby takýto výchovný postup mohol byť plodný, je dôležité, aby si každý seminarista bol vedomý vlastného príbehu a zainteresoval do neho aj formátorov – do spôsobu, akým prežil vlastné detstvo a dospievanie; do vplyvu, ktorý naňho má jeho rodina a rodičovské postavy, schopnosti alebo neschopnosti nadväzovať zrelé a vyrovnané vzťahy, ako aj pozitívne zvládať okamihy samoty. Tieto informácie sú dôležité nato, aby bolo možné vybrať vhodné pedagogické nástroje, tak na zhodnotenie uskutočneného postupu, ako aj na lepšie pochopenie eventuálnych okamihov regresie či ťažkostí.

139 Napríklad porov. *Mt* 28, 20; *I Pt* 5, 1 – 4; *Tít* 1, 5 – 9.

140 Napríklad možno pripomenúť Gregora Naziánskeho, *Oratio II*: PG 35, 27.

141 Tomáš Akvinský, *Summa theologiae*, I. q. 2, a. 2 ad 1.

142 Porov. *tamže*, I. q. 1, a. 8 ad 2.

143 Porov. *Pastores dabo vobis*, č. 43: *AAS* 84 (1992), 731 – 732.

95. Znakom harmonického rozvoja osobnosti seminaristov je zrelá schopnosť nadväzovať vzťahy s mužmi a ženami každého veku a sociálneho stavu. Je vhodné zmieňovať sa o úvahách nad vzťahom medzi seminaristom a ženami, tak ako o ňom hovoria dokumenty magistéria, v ktorých čítame, že sa „týka seminaristu nielen vo sfére jeho osobného života, ale aj v perspektíve jeho budúcej pastoračnej aktivity“.¹⁴⁴

Prvou oblasťou, v ktorej sa každá osoba učí poznať a oceňovať svet žien je, samozrejme, rodina; v nej prítomnosť ženy sprevádza celý formačný postup a už od detstva znamená pozitívny prínos pre integrálny rast. K nemu veľmi prispievajú aj rozličné ženy, ktoré – svojím svedectvom – ponúkajú príklad modlitby a služby v pastorácii, ducha obety a zriekania, starostlivosti a nežnej blízkosti bližnému. Analogickú úvahu možno urobiť o svedeckej prítomnosti zasväteného života žien.

Takéto poznanie a získanie skúsenosti so ženskosťou, prítomnou vo farnostiach a v mnohých cirkevných kontextoch, je vhodné a nevyhnutné pre ľudskú a duchovnú formáciu seminaristu a treba ho vždy chápať v pozitívnom zmysle, ako pripomenul sv. Ján Pavol II.: „Preto si zo srdca želám... aby sa osobitná pozornosť venovala zamysleniu sa nad témou ‚ženského naturelu‘, no nielen preto, aby sa v ňom rozpoznali črty konkrétneho Božieho plánu, ktorý treba prijať a rešpektovať, ale aj preto, aby sa mu v spoločenskom i cirkevnom živote vytvoril širší priestor.“¹⁴⁵

96. Seminarista sa stáva schopný sebaurčenia a prežívania zodpovednosti aj prostredníctvom vedomia vlastnej slabosti, vždy prítomnej v jeho osobnosti. Formátori, spovedníci, duchovní vodcovia a samotní seminaristi si musia uvedomovať, že okamihy krízy, keď sú adekvátne pochopené a spracované, s ochotou učiť sa od života, sa môžu a musia stať príležitosťou na obrátenie a obnovu – povzbudzujú osobu, aby si kládla kritické otázky o prejdenej ceste, o vlastnom aktuálnom stave, o vlastných rozhodnutiach a budúcnosti.

97. Ľudská formácia je nevyhnutným prvkom evanjelizácie, keďže ohlasovanie evanjelia prechádza cez osobu a je sprostredkované jej ľudskosťou: „*Budete mi svedkami... až po samý kraj zeme*“ (Sk 1, 8); každodenná realita nás zaväzuje premyslieť tieto Ježišove slová novým spôsobom, pretože „kraje zeme“ sa rozšírili – prostredníctvom masmédií a sociálnych sietí. Je to „nová ‚agorá‘, verejné a otvorené námestie, na ktorom ľudia zdieľajú myšlienky, informácie, názory a kde, okrem toho,

¹⁴⁴ Pastoračné usmernenia pre formáciu ku kňazskému celibátu, č. 60.

¹⁴⁵ Ján Pavol II., *List ženám* (29. júna 1995), č. 10: *Insegnamenti XVIII/1* (1995), 1879; porov. *Výchovné usmernenia pre formáciu ku kňazskému celibátu*, č. 59.

môžu vznikajú nové vzťahy a formy spoločenstva“¹⁴⁶ náместie, z ktorého budúci pastieri nemôžu zostať vylúčení, tak čo sa týka ich formačného procesu, ako aj ich budúcej služby.

Z tohto pohľadu používanie médií a prístup k digitálnemu svetu sú integrálnou súčasťou rozvoja osoby seminaristu, pretože „prostredníctvom moderných komunikačných prostriedkov sa môže kňaz oboznamovať so životom Cirkvi a pomáhať dnešným ľuďom objavovať Kristovu tvár. Pritom má spájať vhodné a kompetentné používanie týchto prostriedkov – ktoré si osvojil už v období formácie – spolu so solídnu teologickou prípravou a dôslednou kňazskou spiritualitou, živou neustálym rozhovorom s Pánom“¹⁴⁷.

98. Cirkev na základe mandátu, ktorý dostala od Krista, pozerá s nádejou na možnosti, ktoré digitálne prostredie ponúka pre evanjelizáciu;¹⁴⁸ ide o nové „miesta“, na ktorých sa mnohé osoby denne pohybujú; „digitálne periférie“, na ktorých nesmie chýbať ponuka autentickej kultúry stretnutia, v mene Ježiša, na vytváranie jediného Božieho ľudu: „Médiá nám môžu pomáhať, aby sme sa cítili jedni voči druhým bližšími; aby sme znovu nadobudli zmysel pre jednotu ľudskej rodiny, ktorý uvedie do pohybu solidaritu a seriózne úsilie o dôstojnejší život. Dobrá komunikácia nám pomáha, aby sme si boli bližší a aby sme sa medzi sebou lepšie spoznali; aby sme boli väčšmi zjednotení.“¹⁴⁹

99. Vo väčšine prípadov tí, ktorí vstupujú do seminára, sú už prirodzene zvyknutí a určitým spôsobom ponorení do digitálneho prostredia a používania jeho nástrojov. Je nevyhnutné zachovať náležitú rozvážnosť ohľadom nevyhnutných rizík, ktoré kontakt s digitálnym svetom prináša, vrátane rozličných foriem závislosti, ktorým možno čeliť s adekvátnou duchovnou a psychologickou podporou. Je vhodné, aby seminaristi rástli v tomto kontexte, berúc do úvahy, že seminár je škola ľudskosti a viery, aby v nich dozrelo uspošobenie sa Kristovi, ktorý sa približuje celému ľudstvu aj tomu najvzdialenejšiemu: „Nech nás pritom vedie obraz milosrdného Samaritána, ktorý obväzuje rany zbitého človeka a leje na ne olej i víno. Naša komunikácia nech je tým voňavým olejom na bolesť a dobrým vínom pre radosť. Nech nevyžaruje svetlo vďaka

¹⁴⁶ Benedikt XVI., *Príhovor na 47. svetový deň spoločenských komunikačných prostriedkov* (12. mája 2013): *AAS* 105 (2013), 181.

¹⁴⁷ *Tamže*, *Príhovor na 44. svetový deň spoločenských komunikačných prostriedkov* (16. mája 2010): *AAS* 102 (2010), 115 – 116.

¹⁴⁸ František, *Posolstvo na 48. svetový deň spoločenských komunikačných prostriedkov* (1. júna 2014): *AAS* 106 (2014), 115: „Otvoriť brány kostolov znamená otvoriť ich aj digitálnemu prostrediu; jednak preto, aby ľudia mohli vstúpiť, nech už sa nachádzajú v akýchkoľvek životných podmienkach, jednak preto, aby evanjelium mohlo prekročiť prah chrámu a vyjsť v ústrety všetkým.“

¹⁴⁹ *Tamže*, *AAS* 106 (2014), 113.

špeciálnym trikom a efektom, ale vďaka našej schopnosti stávať sa bližným i tým zraneným, ktorých s láskou a nežnosťou stretávame na našej ceste.¹⁵⁰

100. *Sociálne siete* si osobitným spôsobom žiadajú byť vložené do každodenného života v komunite seminára (prostredníctvom ostražitého, ale aj pokojného a pozitívneho vedenia). Je vhodné, aby boli vnímané ako miesta nových možností – z hľadiska medziosobných vzťahov – ako miesta stretnutia s druhými, miesta konfrontácie s bližným, svedectva viery – to všetko v perspektíve výchovného rastu, ktorý nemôže nebrať do úvahy všetky miesta vzťahov, na ktorých prebieha život.

c) *Duchovný rozmer*

101. Duchovná formácia je orientovaná na oživovanie a podporu spoločenstva s Bohom a s bratmi, v priateľstve s Ježišom – Dobrým pastierom a s postojom ochoty počúvať Ducha.¹⁵¹ Tento intímny vzťah formuje srdce seminaristu k tej veľkodušnej a obetavej láske, ktorá je počiatkom pastoračnej lásky.

102. Centrom duchovnej formácie je osobné zjednotenie s Kristom, ktoré sa rodí v tichej, dlhšej modlitbe, a je ňou osobitným spôsobom oživované.¹⁵² Prostredníctvom modlitby, počúvania Slova, vytrvalej účasti na sviatostiach, na liturgii a komunitnom živote seminarista posilňuje svoje puto jednoty s Bohom, podľa príkladu Krista, ktorého životným programom bolo plniť vôľu jeho Otca (porov. *Jn* 4, 34). Liturgický rok vo formačnom procese ponúka pedagogickú mystagógiu Cirkvi a umožňuje pochopiť jej duchovnosť prostredníctvom zvnútorňovania biblických textov a liturgických modlitieb.¹⁵³

103. Treba pamätať na to, že „kto nepozná Písmo, nepozná Krista“.¹⁵⁴ Preto v procese duchovného dozrievania patrí význačné miesto vzťahu s Božím slovom,¹⁵⁵ ktoré skôr, než sa stane kázňou, musí

150 *Tamže*, AAS 106 (2014), 116.

151 Porov. *Presbyterorum ordinis*, č. 12: AAS 58 (1966), 1009 – 1011.

152 Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, č. 2709 – 2719.

153 „Celý liturgický rok nech je potom – nielen pre liturgické slávenie, ale pre samotný život, duchovným napredovaním k intímnemu podieľaniu sa na tajomstve Krista.“ Kongregácia pre katolícku výchovu, *Inštrukcia o liturgickej formácii v seminároch* (3. júna 1979), č. 32: *Enchiridion Vaticanum* 6 (2001), 1590.

154 Hieronym, *Commentarii in Isaiam*, Prologus: CCL 73, 1.

155 Benedikt XVI., posynodálna apoštolská exhortácia *Verbum Domini* (30. septembra 2010), č. 82: AAS 102 (2010), 753: „Kandidáti služobného kňazstva sú povolaní na hlboký osobný vzťah s Božím slovom, najmä v *lectio divina*, pretože týmto vzťahom sa živí samotné povolanie: len vo svetle a moci Božieho slova možno objaviť, pochopiť, milovať a nasledovať vlastné povolanie a naplniť vlastné poslanie, keď svoje srdce sýtia Božími myšlienkami, takže ich viera ako odpoveď na Slovo sa stáva novým kritériom posudzovania a hodnotenia ľudí a vecí, udalostí a problémov.“

byť prijaté v hĺbke srdca,¹⁵⁶ „najmä v kontexte novej evanjelizácie, ku ktorej je Cirkev dnes povolaná“.¹⁵⁷ Je stálym meradlom pre život učeníka a duchovné prispôsobovanie Kristovi, Dobrému pastierovi. Seminaristi potrebujú byť postupne vovedení do poznania Božieho slova, prostredníctvom metódy *lectio divina*.¹⁵⁸ Denná a hlboká meditácia,¹⁵⁹ praktizovaná s vernosťou a usilovnosťou, v ktorej sa spája aj plodný vzájomný vzťah štúdia a modlitby, im zaručí integrálny prístup,¹⁶⁰ tak ku Starému, ako aj k Novému zákonu.

104. Kvôli nevyhnutnému prispôsobeniu sa Kristovi „musia byť kandidáti vysviacky formovaní predovšetkým k veľmi živej viere v Eucharistiu;“¹⁶¹ v perspektíve toho, čo budú žiť po kňazskej vysviacke. Účasť na dennom eucharistickom slávení, ktoré nachádza svoje prirodzené pokračovanie v eucharistickej adorácii,¹⁶² preniká život seminaristu takým spôsobom, že v ňom dozrieva trvalá jednota s Pánom.¹⁶³

105. V živote modlitby kňaza nesmie chýbať liturgia hodín, ktorá predstavuje skutočnú a vlastnú „školu modlitby“ aj pre seminaristov,¹⁶⁴ ktorí sa postupne približujú modlitbe Cirkvi prostredníctvom modlitby breviára učia spoznávať jej bohatstvo a krásu.¹⁶⁵

106. Pravidelné a časté slávenie sviatosti pokánia, pripravené prostredníctvom každodenného spytovania svedomia, sa pre seminaristu stáva príležitosťou s pokorou spoznať vlastné slabosti a vlastné hriechy, a predovšetkým pochopiť a zažiť radosť z toho, že sa môže cítiť milovaný a omilostený Pánom; okrem toho „tam pramení zmysel pre askézu a vnútornú disciplínu, duch obetavosti a odriekania, ochota znášať námahy a kríž“.¹⁶⁶

156 Porov. Origenes, *Homilia in Lucam*, XXXII, 2: PG 13, 1884.

157 *Pastores dabo vobis*, č. 47: AAS 84 (1992), 741.

158 Porov. *tamže*, č. 47: AAS 84 (1992), 740 – 742; *Verbum Domini*, č. 86 – 87: AAS 102 (2010), 757 – 760.

159 Porov. Druhý vatikánsky koncil, dogmatická konštitúcia o Božom zjavení *Dei verbum* (18. novembra 1965), č. 21: AAS 58 (1966), 828.

160 Porov. *Verbum Domini*, č. 82: AAS 102 (2010), 753 – 754.

161 Ján Pavol II., *Angelus* (1. júla 1990), č. 2: *Insegnamenti XIII/2* (1990), 7; porov. CIC, kán. 246 § 1.

162 Porov. *Sacramentum caritatis*, č. 66 – 67: AAS 99 (2007), 155 – 156; Augustín, *Enarrationes in Psalmos*, 98, 9: CCL 39, 1385.

163 *Pastores dabo vobis*, č. 48: AAS 84 (1992), 743: „Okrem toho ich treba tak vychovať, aby slávenie Eucharistie považovali za najvýznamejší okamih celého dňa, na ktorom sa majú zúčastniť aktívne, nekonať ho len zo zvyku.“

164 Porov. *Inštrukcia o liturgickej formácii v seminároch*, č. 28 – 31: *Enchiridion Vaticanum* 6 (2001), 1583 – 1588; CIC, kán. 276 § 2, č. 3.

165 Porov. *Pastores dabo vobis*, č. 26: AAS 84 (1992), 697 – 700; porov. tiež *Inštrukcia o liturgickej formácii v seminároch*, č. 31: *Enchiridion Vaticanum* 6 (2001), 1587 – 1588.

166 *Pastores dabo vobis*, č. 48: AAS 84 (1992), 744.

107. Duchovné vedenie je privilegovaný nástroj pre integrálny rast osoby. Duchovný vodca má byť vybratý s plnou slobodou seminaristami – spomedzi kňazov určených biskupom.¹⁶⁷ Táto sloboda je naozaj autentická len vtedy, ak sa seminarista otvorí s úprimnosťou, dôverou a učiteľnosťou. Stretnutie s duchovným vodcom nesmie byť len príležitostné, ale systematické a pravidelné; kvalita duchovného sprevádzania je dôležitá pre samotnú účinnosť celého formačného procesu.

Seminaristi nech majú k dispozícii riadnych spovedníkov, a tiež ďalších spovedníkov, ktorí pravidelne prichádzajú do seminára; v každom prípade nech majú vždy možnosť slobodne sa obrátiť na ktoréhokoľvek spovedníka, či už v rámci seminára, alebo mimo neho.¹⁶⁸ Pre integrálnu formáciu je vhodné, aby duchovný vodca mohol byť aj pravidelným spovedníkom.

108. Každoročné duchovné cvičenia,¹⁶⁹ čas hlbokej previerky v dlhšom modlitbovom stretnutí s Pánom, prežívané v atmosfére uzobranosti a ticha, musia byť následne obnovované a nachádzať kontinuitu – počas roka – v pravidelných duchovných obnovách a dennej modlitbe. Tak konajúc, v srdci seminaristu tvárnenom činnosťou Ducha, sa postupne prejaví a ustáli túžba prežiť – s veľkodušnosťou – vlastný život v rozdávaní pastoračnej lásky.

109. Nasledujúc majstra, s vierou a slobodou srdca, seminarista sa učí, podľa príkladu Krista, poslušne darovať svoju „vôľu službe Bohu a bratom“.¹⁷⁰ Poslušnosť zjednocuje s Božou múdrosťou, ktorá buduje Cirkev a každému ukazuje miesto a poslanie; je teda na formátoroch vychovať seminaristov k pravej a zrelej poslušnosti, uplatňujúc autoritu s rozvážnosťou a povzbudzujúc ich tak, aby poskytovali svoj súhlas, aj vnútorný, pokojným a úprimným spôsobom.

110. Evanjeliová rada čistoty rozvíja zrelosť osoby a robí ju schopnou prežívať skutočnosť vlastného tela a vlastnej citovosti v duchu logiky daru. Táto čnosť „dáva hodnotu všetkým ľudským vzťahom a vedie k tomu, aby sa ,vyskúšala a prejavila... úprimná, ľudská, bratská, osobná láska, schopná podľa Kristovho príkladu obetovať sa za všetkých i za každého jednotlivca“.¹⁷¹

Ako znak tohto úplného odovzdania sa Bohu a bližnému, Cirkev si ponecháva dokonalú zdržanlivosť v celibáte pre nebeské kráľovstvo, osobitne vhodnom pre kňazstvo.¹⁷² Zakorenení v Kristovi Ženíchovi a celkom zasvätení službe Božieho ľudu v celibáte, kňazi sa ľahšie „pridŕžajú (Krista) s nerozdeleným srdcom, slobodnejšie sa... venujú službe Bohu a ľuďom... a tak sa stávajú

¹⁶⁷ Porov. *CIC*, kán. 239 § 2.

¹⁶⁸ Porov. *tamže*, kán. 240 § 1.

¹⁶⁹ Porov. *tamže*, kán. 246 § 5.

¹⁷⁰ *Presbyterorum ordinis*, č. 15: *AAS* 58 (1966), 1014.

¹⁷¹ *Pastores dabo vobis*, č. 50: *AAS* 84 (1992), 746.

¹⁷² Porov. *Presbyterorum ordinis*, č. 16: *AAS* 58 (1966), 1015 – 1017; *CIC*, kán. 247 § 1.

schopnejšími prijať v širšom zmysle otcovstvo v Kristovi¹⁷³. Preto tí, ktorí sa pripravujú na kňazstvo, nech spoznajú a prijímú celibát ako špeciálny Boží dar. V správnej výchove k citovosti, vnímanej ako napredovanie k plnosti lásky, „celibátna čistota nie je daň, ktorú treba zaplatiť Pánovi, ale skôr dar, ktorý sa dostáva od jeho milosrdenstva. Osoba, ktorá vstupuje do tohto životného stavu, si musí byť vedomá, že nielen berie na seba bremeno, ale predovšetkým dostáva oslobodzujúcu milosť“¹⁷⁴.

Aby potom rozhodnutie sa pre celibát bolo skutočne slobodné, je nevyhnutné, aby seminaristi dokázali pochopiť, vo svetle viery, evanjeliovú silu tohto daru,¹⁷⁵ a zároveň správne oceniť hodnoty manželského stavu: „Manželstvo a celibát sú dva stavy autenticky kresťanského života. Oba sú spôsobmi špecifickej realizácie kresťanského povolania.“¹⁷⁶

Bolo by závažne nerozumné nechať pristúpiť k vysviacke takého seminaristu, v ktorom nedozrela jasná a slobodná citovosť, verná v celibátnej čistote, prostredníctvom praktizovania ľudských a kňazských čností, chápaných ako otvorenie pre činnosť a milosť, a nie iba ako vôľové ustanovenie zdržanlivosti.

V prípade, že do latinských seminárov sú prijímaní seminaristi východných katolíckych cirkví, čo sa týka ich formácie k celibátu alebo k manželstvu, nech sú dodržané normy a zvyky daných východných cirkví.¹⁷⁷

111. Seminaristi nech konkrétnym spôsobom rozvíjajú ducha chudoby¹⁷⁸. Nech sú formovaní, aby napodobňovali srdce Krista, ktorý „hoci bol bohatý, stal sa chudobným“ (2 Kor 8, 9), aby nás obohatil. Nech sa snažia nadobudnúť skutočnú slobodu a učenívosť Božích synov, dosahujúc duchovné sebaovládanie, ktoré je nevyhnutné na vytváranie správneho vzťahu so svetom a s pozemskými dobrami;¹⁷⁹ nech si takým spôsobom osvoja štýl apoštolov, pozvaných Kristom, aby

173 *Presbyterorum ordinis*, č. 16: AAS 58 (1966), 1015 – 1016.

174 *Výchovné usmernenia pre formáciu ku kňazskému celibátu*, č. 16; č. 58: „Seminaristi nech sú vedení k objaveniu teológie čistoty, s poukázaním na vzťahy, ktoré existujú medzi praktizovaním tejto čnosti a všetkými veľkými pravdami kresťanstva. Nech sa poukáže na apoštolskú plnosť zasväteného panenstva, pripomenúc, že každá skúsenosť dobra alebo zla v pozitívnom alebo negatívnom zmysle mení naše bytie, našu osobnosť a, v dôsledku toho, aj našu apoštolskú činnosť.“

175 *Pastores dabo vobis*, č. 29: AAS 84 (1992), 704: „Je osobitne dôležité, aby kňaz pochopil teologickú motiváciu cirkevného zákona o celibáte. Zákon vyjadruje vôľu Cirkvi, ktorá predchádza vôľu človeka vyjadrenú jeho ochotou. Konečnou motiváciou vôle Cirkvi je však puto, ktoré spája celibát s kňazskou vysviackou, čo pripodobňuje kňaza k Ježišovi Kristovi Hlave a Ženíchovi Cirkvi. Ako Nevesta Ježiša Krista Cirkev túži, aby ju kňaz miloval úplne a bez výhrad, ako ju miloval Ježiš Kristus Hlava a Ženich Cirkvi. Kňazský celibát je teda sebadarovanie v Kristovi a s Kristom pre jeho Cirkev a vyjadruje službu kňaza Cirkvi v Pánovi a s Pánom.“

176 *Výchovné usmernenia pre formáciu ku kňazskému celibátu*, č. 6.

177 Porov. CCEO, kán. 343 a 373 – 375.

178 Porov. *Presbyterorum ordinis*, č. 17: AAS 58 (1966), 1017 – 1018; porov. tiež. *Evangelii gaudium*, č. 198: AAS 105 (2013), 1103; František, *Príhovor seminaristom, novicom a novickám pochádzajúcim z rozličných častí sveta pri príležitosti Roku viery* (6. júla 2013): *Insegnamenti* I/2 (2013), 9.

179 *Pastores dabo vobis*, č. 30: AAS 84 (1992), 706: „Len chudoba zabezpečuje kňazovi ochotu ísť ta, kde bude jeho práca užitočnejšia a potrebnejšia, a to aj za cenu osobných obetí.“

verili v Božiu prozreteľnosť – „bez toho, aby si brali čokoľvek na cestu“ (porov. *Mk* 6, 8 – 9). Nech majú osobitne na srdci najchudobnejších a najslabších a – už zvyknutí na štedré a dobrovoľné zriekanie sa toho, čo nie je nevyhnutné; nech sú svedkami chudoby, prostredníctvom jednoduchosti a striedmosti života,¹⁸⁰ aby sa stávali úprimnými a dôveryhodnými podporovateľmi skutočnej sociálnej spravodlivosti.¹⁸¹

112. Seminaristi nech sú pozvaní rozvíjať autentickú a synovskú úctu k Panne Márii¹⁸² tak prostredníctvom jej spomienky v liturgii, ako aj v ľudovej zbožnosti, predovšetkým recitovaním ruženca a modlitby *Anjel Pána*. To všetko berie do úvahy fakt, že „každý rozmer kňazskej formácie možno vzťahovať na Pannu Máriu, ktorá na Božie volanie odpovedala najlepšie zo všetkých ľudí, keď sa stala takou služobnicou a učeníčkou Slova, že až počala vo svojom srdci a vo svojom tele Slovo, ktoré sa stalo človekom, aby ho odovzdala ľudstvu“.¹⁸³

Nech sa okrem toho nezabudne na dôležitosť úprimnej úcty svätých, medzi ktorými treba ženícha Panny Márie a patróna univerzálnej Cirkvi – svätého Jozefa, povolaného Bohom, „aby uskutočňovaním svojej otcovskej úlohy slúžil osobe a poslaniu Ježiša“¹⁸⁴ – predkladať na lepšie poznanie seminaristom, aby mali „vždy pred svojimi očami jeho pokorný, zrelý spôsob služby a prijímania účasti na diele spásy“.¹⁸⁵

113. Ako súčasť duchovného rozmeru¹⁸⁶ musí byť prítomné poznanie a meditácia cirkevných otcov, svedkov tisícročného života Božieho ľudu. V otcoch „sa zmysel novosti kresťanského života spájal s istotou viery. Z toho v kresťanských komunitách ich čias klíčila ‚explozívna vitalita‘, misionársky zápal, atmosféra lásky, ktorá inšpirovala duše k heroizmu v každodennom živote“.¹⁸⁷

114. Nech sa podporujú a nájdu si svoje miesto tak zbožné úkony, ako aj niektoré vyjadrenia spojené s pobožnosťou alebo ľudovou zbožnosťou, predovšetkým vo formách schválených magisteriom;¹⁸⁸ ich prostredníctvom budúci kňazi získavajú poznanie „ľudovej zbožnosti“, ktorú

180 Porov. Ambróz, *De officiis ministrorum*, II, 28: PL 16, 139 – 142.

181 Porov. *Pastores dabo vobis*, č. 30: AAS 84 (1992), 705 – 707.

182 Porov. *CIC*, kán. 246 § 3.

183 *Pastores dabo vobis*, č. 82: AAS 84 (1992), 802.

184 Ján Pavol II., apoštolská exhortácia *Redemptoris custos* (15. augusta 1989), č. 8: AAS 82 (1990), 14.

185 *Tamže*, č. 1: AAS 82 (1990), 6.

186 Porov. *Optatam totius* č. 16: AAS 58 (1966), 723 – 724; Kongregácia pre katolícku výchovu, *Inštrukcia o štúdiu cirkevných otcov v kňazskej formácii* (10. novembra 1989), č. 45.

187 *Inštrukcia o štúdiu cirkevných otcov v kňazskej formácii*, č. 44.

188 Porov. Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí, *Direktórium o ľudovej zbožnosti a liturgii. Princípy a inštrukcie* (17. decembra 2001), č. 61 – 64.

budú musieť rozlišovať, usmerňovať, prijímať – v mene nevyhnutnej lásky a pastoračnej užitočnosti.¹⁸⁹

115. Pre tých, ktorí sú pozvaní ku kňazstvu a do pastoračnej služby, je dôležité starať sa o postupný rozvoj niektorých špecifických čností;¹⁹⁰ „vernosť, dôslednosť, rozvaha, otvorenosť voči všetkým, láskavá dobrota, zásadová pevnosť v podstatných veciach, nepodliehanie subjektivismu, osobná nezištnosť, trpezlivosť, každodenná horlivosť, dôvera v skryté pôsobenie milosti, ktorá sa vyskytuje u pokorných a chudobných“;¹⁹¹ okrem toho, aby sa stal skutočne pastierom podľa srdca Ježišovho, kňaz, „vedomý si nezaslúženého Božieho milosrdenstva vo vlastnom živote a v živote svojich spolubratov, musí pestovať čnosti pokory a milosrdenstva voči celému Božiemu ľudu, predovšetkým čo sa týka tých osôb, ktoré sa cítia Cirkvi cudzie.“¹⁹²

d) Intelektuálny rozmer

116. Intelektuálny rozmer je zo strany seminaristov zacielený na dosiahnutie solídnej kompetencie vo filozofickej a teologickej oblasti, ako aj kultúrnej prípravy všeobecného charakteru, ktorá im umožní ohlasovať – spôsobom dôveryhodným a pochopiteľným pre dnešného človeka – evanjeliové posolstvo, vstupovať úspešne do dialógu so súčasným svetom a hájiť – so svetlom rozumu – pravdy viery, poukazujúc na ich krásu.

So svedomitou snahou sa kandidáti kňazstva musia pripravovať – prostredníctvom prehlbovania filozofických a teologických vied a s dobrým úvodom do kánonického práva a spoločenských a historických vied – aby „obhájili nádej“ (porov. *I Pt* 3, 15), s cieľom napomáhať poznanie Božieho zjavenia a privádzať všetky národy k poslušnosti viery (porov. *Rim* 16, 26).

Rozum otvorený tajomstvu Boha a orientovaný na neho umožňuje solídne prijatie Zjavenia, napomáha jeho prehĺbenie – čo sa týka obsahu – a ponúka nástroje a vyjadrovacie prostriedky na jeho ohlasovanie svetu. Ako už povedal Druhý vatikánsky koncil, filozofické a teologické poznanie pomáha „pozorne počúvať, rozoznávať a interpretovať rozličné spôsoby vyjadrovania našich čias a vedieť ich posúdiť vo svetle Božieho slova, aby sa tak zjavená pravda mohla čoraz dôkladnejšie poznávať, lepšie chápať a vhodnejšie predkladať“.¹⁹³

¹⁸⁹ Porov. Pavol VI., apoštolská exhortácia *Evangelii nuntiandi* (8. decembra 1975), č. 48, *AAS* 68 (1976) 37 – 38; *Evangelii gaudium*, č. 122 – 126: *AAS* 105 (2013), 1071 – 1073.

¹⁹⁰ Porov. *CIC*, kán. 244 – 245 § 1.

¹⁹¹ *Pastores dabo vobis*, č. 26: *AAS* 84 (1992), 700.

¹⁹² *Direktórium pre službu a život kňazov*, č. 46.

¹⁹³ *Gaudium et spes*, č. 44: *AAS* 58 (1966), 1065.

117. Intelektuálna formácia je súčasťou integrálnej formácie kňaza; dokonca, je v službe jeho pastoračnej služby a vplýva aj na ľudskú a duchovnú formáciu, ktoré z nej čerpajú užitočný prínos. To znamená, že rozvoj všetkých schopností a rozmerov osoby, vrátane racionálneho, s rozsiahlou oblasťou nadobudnutých vedomostí, prispieva k rastu kňaza, služobníka a svedka Slova v Cirkvi a vo svete. Ďaleko od toho, že by bola zviazaná len s oblasťou poznania alebo chápaná iba ako nástroj na získanie väčšieho počtu informácií o jednotlivých disciplínach, táto formácia sprevádza kňazov, aby sa disponovali na hlboké počúvanie Slova, ako aj cirkevnej komunity, aby sa naučili skúmať znamenia čias.

118. Dôkladné a organické štúdium filozofie a teológie je najvhodnejším spôsobom v perspektíve osvojenia si tej *forma mentis*, ktorá umožňuje čeliť otázkam a výzvam objavujúcim sa pri vykonávaní služby, interpretujúc ich v optike viery. Na jednej strane je nevyhnutné nezanedbať solídnu a primeranú kvalitu intelektuálnej formácie; na druhej strane je potrebné pamätať, že plnenie povinností vzťahujúcich sa na štúdium nemôže byť jediným kritériom na určenie dĺžky formačného procesu kandidáta kňazstva, pretože štúdium, akokoľvek dôležité, predstavuje len jeden aspekt, i keď nie sekundárny, integrálnej formácie v perspektíve kňazstva. Bude úlohou každého národného *ratio* zabezpečiť a posilniť nevyhnutné prvky predstavené v tomto *ratio fundamentalis*, týkajúce sa intelektuálnej formácie, vezmúc do úvahy historické a kultúrne špecifiká každej krajiny.

e) Pastoračný rozmer

119. Keďže cieľom seminára je pripraviť seminaristov nato, aby sa stali pastiermi na obraz Krista, kňazská formácia musí byť preniknutá pastoračným duchom, ktorý ich uschopní mať ten istý súcit, štedrosť, lásku pre všetkých, predovšetkým pre chudobných, a zápal pre veci Božieho kráľovstva, ktoré charakterizovali verejnú službu Božieho Syna, a ktoré môžu byť zhrnuté do pastoračnej lásky.

Samozrejme musí byť ponúknutá formácia špecificky pastoračného charakteru,¹⁹⁴ ktorá pomôže seminaristovi získať vnútornú slobodu nevyhnutnú pre život apoštolátu ako služby, schopnú spozorovať Božie pôsobenie v srdci a živote ľudí. Takto prežívaná pastoračná činnosť sa pre samotného vysväteného služobníka utvára ako trvalá škola evanjelizácie. V tomto čase seminarista začne byť vedúcim predstaviteľom skupiny, prítomný ako človek spoločenstva – prostredníctvom počúvania a pozorného rozlišovania situácie, a začne tiež spolupracovať s druhým pri napomáhaní

¹⁹⁴ *Pastores dabo vobis*, č. 58: AAS 84 (1992), 759 – 760: „Výchovný program seminára má vzbudiť u pastiera pravú pastoračnú citlivosť, vychovať ho k vedomému a zrelemu preberaniu vlastnej zodpovednosti, vytvoriť u neho vnútorný návyk hodnotiť problémy, ustáliť v ňom správnu hierarchiu hodnôt a schopnosť voliť si riešenia vždy na základe a vo svetle viery a v súlade s teologickými požiadavkami vlastnej pastorácie“ porov. CIC, kán. 258.

ministeriality. Seminaristi osobitným spôsobom musia byť náležite vychovávaní na spoluprácu s trvalými diakonmi a svetom laikov, oceňujúc ich špecifický prínos. Je nevyhnutné, aby kandidáti kňazskej služby dostali vhodnú formáciu aj ohľadom evanjeliovej podstaty zasväteného života v jeho mnohých vyjadreniach, ohľadom vlastnej charizmy, a ohľadom kánonických aspektov, v perspektíve užitočnej spolupráce.

120. Povolanie byť pastiermi Božieho ľudu si vyžaduje formáciu, ktorá budúcich kňazov urobí odborníkmi v umení pastoračného rozlišovania, teda schopnými hlbokého načúvania reálnym situáciám a dobrého úsudku pri výbere a rozhodovaniach. Pre uskutočňovanie pastoračného rozlišovania je potrebné dať do centra evanjeliový štýl načúvania, ktorý pastiera oslobodzuje od pokušenia abstraktnosti, od protagonizmu, od prílišnej istoty o sebe samom a od toho chladu, ktorý by z neho urobil „účtovníka ducha“ namiesto „dobrého samaritána“. ¹⁹⁵ Kto počúva Boha a bratov vie, že Duch vedie Cirkev k celej pravde (porov. *Jn* 16, 13) a že ona, koherentne s tajomstvom vtelenia, pomaly klíči v reálnom živote človeka a v znameniach dejín.

Pastier sa tak učí vychádzať z vlastných vopred vytvorených istôt a nemyslieť na vlastnú službu ako na množinu vecí, ktoré treba urobiť alebo noriem, ktoré treba aplikovať, ale svoj život urobí „miestom“ pohostinného počúvania Boha a bratov. ¹⁹⁶

V pozornom, úctivom počúvaní bez predsudkov, sa pastier stane schopným nie povrchné a nie posudzovačne čítať život druhých, vstupujúc do srdca osôb a do kontextov života, ktoré ich vyznačujú, predovšetkým do vnútorných a vonkajších ťažkostí, ktoré niekedy robia problematickým ich konanie. Bude schopný s rozumnosťou a pochopením interpretovať podmienenosti každého druhu, v ktorých sa dané osoby pohybujú, učiac sa predkladať duchovné a pastoračné rozhodnutia, ktoré sú uskutočniteľné, pozorné voči životu veriacich a sociokultúrnemu prostrediu, ktoré ich obklopuje.

Pohľad dobrého pastiera, ktorý hľadá, sprevádza a vedie svoje ovce, ho vovedie do jasnej, rozvážnej a súcitnej vízie; svoju službu bude vykonávať v štýle pokojného prijatia a bdélého sprevádzania všetkých situácií aj tých najzložitejších, ukazujúc krásu a požiadavky evanjeliovej pravdy, bez sklznutia do rigoristických a legalistických obsesí. Takým spôsobom dokáže predložiť cesty viery prostredníctvom malých krokov, ktoré môžu byť lepšie ocenené a prijaté. Stane sa tak znamením milosrdenstva a súcitu, vydávajúc svedectvo o materskej tvári Cirkvi, ktorá – bez toho,

¹⁹⁵ Porov. *Evangelii gaudium*, č. 33: *AAS* 105 (2013), 1034; *Amoris laetitia*, č. 300; František, *Homília na Jubileum (Svätý rok) kňazov a seminaristov* (3. júna 2016): *L'Osservatore Romano* 126 (4. júna 2016), 8.

¹⁹⁶ Porov. *Angelus* (17. júla 2016): *L'Osservatore Romano* 163 (18. – 19. júla 2016), 1: „Host'a nie je len potrebné obslúžiť, nakfmiť a všemožne sa o neho postarať. Je predovšetkým potrebné, aby bol vypočutý. [...] Pretože host'a treba prijať ako osobu, s jej príbehom, jej srdcom bohatým na city a myšlienky, aby sa mohol cítiť naozaj ako v rodine.“

aby sa vzdala požiadaviek evanjeliovej pravdy – sa vyhýba tomu, aby z nich urobila mlynské kamene a uprednostňuje viesť so súcitom, zahŕňajúc všetkých.

121. Keďže adresámi pastoračnej starostlivosti sú aj nepraktizujúci, neveriaci a tí, ktorí vyznávajú iné náboženstvo, seminaristi sú povolaní naučiť sa vstupovať do dialógu a ohlasovať evanjelium Krista všetkým ľuďom, chápať ich najhlbšie očakávania a s rešpektom voči slobode každého z nich. Preto nech formátori učia budúcich pastierov, ako vytvárať nové „priestory“ a nové pastoračné príležitosti, aby vychádzali v ústrety tým, ktorí plne nezdieľajú katolícku vieru, ale hľadajú – s dobrou vôľou – vyčerpávajúcu a autentickú odpoveď na svoje najhlbšie otázky.

122. Solídna pastoračná formácia si vyžaduje nielen praktizovanie aktivít apoštolského charakteru, ale aj štúdium pastorálnej teológie, ktorá využíva tam, kde je to potrebné, prospešný príspevok humanitných vied, predovšetkým psychológie, pedagogiky a sociológie.

123. Na túto úlohu – na docielenie „postavy“ a pastoračného rázu misie – bude veľmi nápomocný a stimulujúci príklad kňazov, ktorí predchádzali kandidátov v službe – aj vo vysokom veku – a pastierov, ktorí vedú diecézu, ako aj emeritných biskupov; pôjde teda o spoznanie a ocenenie „pastoračnej tradície“ lokálnej Cirkvi, v ktorej budú inkardinovaní alebo v ktorej budú vykonávať službu, aby sa napomohlo ich následnému začleneniu do pastoračného života.

Seminaristi nech sú vedení autenticky katolíckym duchom; milujúc úprimne vlastnú diecézu, nech sú ochotní – ak sa to od nich bude raz žiadať alebo po tom sami zatúžia – vložiť sa do špecifickej služby univerzálnej Cirkvi alebo miestnych cirkví, s veľkorysnosťou a nasadením¹⁹⁷.

124. Podľa rozumného úsudku biskupov nech sa zavedú – na celé obdobie formácie, v príhodných časoch a vhodnými spôsobmi, zhodnotiac predovšetkým dni a obdobia bez vyučovacích hodín – niektoré skúsenosti apoštolátu, nevyhnutné na integrálnu formáciu subjektu, prispôsobené podľa veku seminaristov a ich rozličných postojov. Každý seminár, v súlade a úzkom kontakte s ostatnými diecéznymi inštitúciami, nech sa vynasnaží zadefinovať skúsenosť pastoračnej praxe, zaradiac ju do priebehu roku takým spôsobom, aby sa vyhlo tomu, že nejakým spôsobom zasiahne do ostatných formačných úloh. Mimoriadnu pozornosť treba venovať oblastiam, v ktorých seminaristi budú uskutočňovať svoju pastoračnú prax, predovšetkým „pri výbere miesta a služby, v ktorých sa bude získavať pastoračná prax, treba brať zvláštny ohľad na dotýčnú farnosť, základnú bunku

197 Porov. *Evangelii gaudium*, č. 273: AAS 105 (2013), 1130.

čiasťkových a špecializovaných pastoračných skúseností, v ktorej sa budúci kňazi stretnú s jednotlivými problémami svojej služby“.¹⁹⁸

Špeciálnu pozornosť treba venovať aj príprave seminaristov vzhľadom na špecifické spôsoby pastoračného sprevádzania detí, mladých, chorých, starých, zdravotne hendikepovaných a tých, ktorí žijú v situáciách samoty alebo chudoby,¹⁹⁹ azda kvôli ich situácii migrantov²⁰⁰ alebo väznených; nech sa venuje osobitný ohľad základnej oblasti rodinnej pastorácie.²⁰¹

Takéto skúsenosti musia byť usmerňované kňazmi, zasvätenými a laikmi – naozaj skúsenými a obozretnými, ktorí každému seminaristovi pridelia určenú úlohu, poučiac ho o konkrétnom spôsobe konania, a nech sú podľa možnosti prítomní aj počas uskutočňovania samotných aktivít, aby boli schopní radiť a vhodne podporovať seminaristu, a pomôcť mu zhodnotiť konanú službu.

198 *Pastores dabo vobis*, č. 58: AAS 84 (1992), 760.

199 Porov. *Evangelii gaudium*, č. 270: AAS 105 (2013), 1128.

200 Porov. Kongregácia pre katolícku výchovu, *Pastorácia ľudskej mobility vo formácii budúcich kňazov* (25. januára 1986).

201 Porov. *Ead.*, *Smernice o formácii seminaristov ohľadom problémov týkajúcich sa manželstva a rodiny* (19. marca 1995).

VI. Protagonisti formácie

125. Hlavným protagonistom kňazskej formácie je Najsvätejšia Trojica, ktorá utvára každého seminaristu podľa plánu Otca – tak prostredníctvom prítomnosti Krista v jeho slove, vo sviatostiach a v bratoch v spoločenstve, ako aj prostredníctvom rôznorodých činností Ducha Svätého.²⁰² Vo formácii tých, ktorých Kristus volá, a v rozlišovaní povolania si primát činnosti Ducha Svätého vyžaduje vzájomné počúvanie a spoluprácu medzi členmi cirkevného spoločenstva, kňazmi, diakonmi, zasvätenými a laikmi.

126. V miestnych cirkvách je prítomná Katolícka cirkev, jedna a jediná.²⁰³ I keď za normálnych okolností sa formácia ku kňazstvu uskutočňuje v cirkevnom kontexte vlastnom danej diecéze, alebo príslušným inštitúciám, kňazská služba je otvorená univerzalite Cirkvi,²⁰⁴ a preto zahŕňa aj prípadnú disponibilitu pre najnaliehavejšie potreby iných diecéz.

Vzťah k miestnej cirkvi, z ktorej seminarista pochádza, však vytvára neopomenuteľný kontext formačného procesu. Miestna cirkev predstavuje zároveň miesto, na ktorom nájdú uplatnenie pravidlá rozlišovania povolania, a je tiež svedkyňou dosiahnutých pokrokov jednotlivcov – smerom k požadovanej ľudskej a kresťanskej zrelosti, v perspektíve kňazskej vysviacky.

127. Členovia vlastného diecézneho spoločenstva sú spoluzodpovední za kňazskú formáciu, podľa rozličných úrovní, spôsobov a kompetencií: biskup ako pastier zodpovedný za diecézne spoločenstvo; presbyterát ako prostredie bratského spoločenstva vo vykonávaní kňazskej služby; spoločenstvo formátorov seminára ako duchovné a pedagogické sprostredkovanie; profesori, ponúkajúci tú intelektuálnu oporu, ktorá umožňuje integrálnu formáciu; administratívny personál, odborníci a špecialisti, s príspevkom ich svedectva viery a života a ich kompetenciou; napokon samotní seminaristi ako protagonisti procesu integrálneho dozrievania, spolu s rodinou, s farnosťou odkiaľ pochádzajú a prípadne združeniami, hnutiami a ďalšími cirkevnými inštitúciami.

a) Diecézny biskup

²⁰² Porov. *Pastores dabo vobis*, č. 65: AAS 84 (1992), 770 – 772.

²⁰³ CIC, kán 368: „Partikulárne cirkvi, v ktorých a z ktorých jestvuje jedna a jediná Katolícka cirkev, sú predovšetkým diecézy.“

²⁰⁴ Porov. *Pastores dabo vobis*, č. 18: AAS 84 (1992), 684 – 686.

128. Prvý zodpovedný za prijatie do seminára a za formáciu ku kňazstvu je biskup.²⁰⁵ Táto zodpovednosť sa prejavuje vo výbere rektora a členov spoločenstva formátorov,²⁰⁶ vo vypracovaní a schválení štatútov, výchovného projektu a seminárneho poriadku.²⁰⁷

Je nevyhnutné, aby biskup vedel nadviazať dôveryplný dialóg so seminaristami, aby tak napomáhal ich úprimnú otvorenosť; „Diecézny biskup, alebo ak ide o interdiecézny seminár, biskupi, ktorých sa to týka, majú seminár osobne a často navštevovať, dozeráť na formáciu svojich chovancov, ako aj na filozofické a teologické formovanie, ktoré sa v ňom poskytuje, a majú získať znalosti o povolání, povahe, nábožnosti a prospechu chovancov najmä vzhľadom na udelenie stupňa posvätného stavu.“²⁰⁸ Biskup musí venovať starostlivú pozornosť tomu, aby svoju autoritu neuplatňoval takým spôsobom, že by de facto pripravil o vážnosť rektora a ďalších formátorov pri rozlišovaní povolania kandidátov a pri ich vhodnej príprave; skôr „so zodpovednými za seminár nech biskup udržiava časté osobné kontakty, v znamení dôvery, aby ich povzbudzoval v ich práci a postaral sa, aby medzi nimi vládol duch plnej harmónie, spoločenstva a spolupráce“.²⁰⁹ Pre dobro Cirkvi treba pamätať na to, že pastoračná láska, na každej úrovni zodpovednosti, sa neprejavuje prijatím hocakej osoby do seminára, ale ponúknutím rozvážneho usmernenia ohľadom povolania a účinného formačného procesu.

V prípade interdiecéznych seminárov alebo v prípade zverenia seminaristov jednej diecézy do seminára inej miestnej cirkvi²¹⁰ dialóg medzi zainteresovanými biskupmi, vzájomná dohoda na formačnej metodológii, ktorá sa bude uplatňovať, a dôvera zverená zodpovedným za seminár predstavujú nevyhnutné predpoklady na dobrý výsledok vzdelávacej aktivity.

Liturgické slávenia, ktorým predsedá biskup v katedrále, dávajú najavo tajomstvo Cirkvi a robia viditeľnou jednotu Božieho ľudu;²¹¹ berúc do úvahy formačné úlohy v seminári, bude vhodné, aby sa na nich seminaristi zúčastňovali – v najdôležitejších okamihoch liturgického roka a diecézneho života.

b) Kňazstvo

²⁰⁵ Porov. *tamže*, č. 65: *AAS* 84 (1992), 770 – 772; porov. tiež *Inštrukcie o príprave vychovávateľov v seminároch*, č. 1: *Enchiridion Vaticanum* 13 (1996), 3151 – 3152; *Apostolorum successores*, č. 88: *Enchiridion Vaticanum* 22 (2006), 1774 – 1776.

²⁰⁶ Porov. *CIC*, kán. 239.

²⁰⁷ Porov. *tamže*, kán. 242 – 243.

²⁰⁸ *Tamže*, kán. 259 § 2.

²⁰⁹ *Apostolorum successores*, č. 89: *Enchiridion Vaticanum* 22 (2006), 1780.

²¹⁰ Porov. *CIC*, kán. 237.

²¹¹ Porov. Kongregácia pre Boží kult, *Caerimoniale Episcoporum*, edizione tipica, 1984, č. 11 – 13, vydané s dekrétom *Recognitiis ex decreto*, 14. septembra 1984: *AAS* 76 (1984), 1086 – 1087.

129. Klérus miestnej cirkvi nech je v spoločenstve a hlbokom súlade s diecéznym biskupom, zdieľajúc s ním starostlivosť o formáciu kandidátov, prostredníctvom modlitby, úprimnej náklonnosti, podpory a návštev seminára. Každý kňaz si musí byť vedomý svojej formačnej zodpovednosti vzhľadom na seminaristov; osobitným spôsobom farári – a vo všeobecnosti každý kňaz, ktorý prijíma seminaristov na pastoračnú prax – nech veľkoryso spolupracujú so spoločenstvom formátorov v seminári, prostredníctvom otvoreného a konkrétneho dialógu. Praktické spôsoby, ktorými sa uskutočňuje spolupráca so seminárom, sa môžu líšiť podľa rozličných etáp formačného procesu.

c) Seminaristi

130. Každý seminarista, ako už bolo spomenuté, je protagonistom vlastnej formácie a je povolaný k postupu neustáleho rastu v ľudskej, duchovnej, intelektuálnej a pastoračnej oblasti, s prihliadnutím na osobný a rodinný príbeh. Seminaristi sú okrem toho zodpovední za vytvorenie a udržiavanie formačnej klímy, ktorá nech je v zhode s evanjeliovými hodnotami.

131. Seminaristi sú povinní – ako jednotlivci aj ako skupina – preukázať nielen vo vonkajšom správaní, že znútorňovali autenticky kňazský štýl života, v pokore a službe bratom – , znamenie zrelého rozhodnutia vydať sa na osobitné nasledovanie Krista.²¹²

d) Spoločenstvo formátorov

132. Spoločenstvo formátorov sa skladá z vybraných a dobre pripravených kňazov,²¹³ poverených spolupracovať na citlivom poslaní kňazskej formácie. Je nevyhnutné, aby boli aj formátori určení výlučne na túto úlohu, aby sa jej mohli úplne venovať; preto je potrebné, aby bývali v seminári. Spoločenstvo formátorov sa pravidelne stretáva s rektorom pri modlitbe, plánovaní života v seminári a periodickom skúmaní rastu seminaristu.

Skupina formátorov nie je len inštitucionálnou nevyhnutnosťou, ale predovšetkým skutočnou výchovnou komunitou, ponúkajúcou koherentné a výrečné svedectvo o hodnotách, ktoré sú vlastné kňazskej službe. Seminaristi, ktorí sú vychovaní a povzbudení takýmto svedectvom, s ochotou a presvedčením prijímajú formačné ponuky, ktoré sa im predložia.

²¹² Porov. Benedikt XVI., *Homília pri kňazskej vysviacke 15-tich diakonov Rímskej diecézy* (7. mája 2006): *Insegnamenti* II/I (2006), 550 – 555.

²¹³ Porov. *Inštrukcie o príprave vychovávateľov v seminároch*, č. 1: *Enchiridion Vaticanum* 13 (1996), 3151 – 3152.

133. Podľa *Kódexu kánonického práva*²¹⁴ minimálne spoločenstvo formátorov na vedenie každého seminára sa skladá z rektora a duchovného vodcu. Počet členov skupiny formátorov však musí byť nutne prispôsobený a poradne zodpovedajúci počtu seminaristov, vrátane aj viacerých duchovných vodcov, vicerektora, ekonóma a ďalších formátorov ako koordinátorov pre rozličné rozmery, keď si to okolnosti vyžadujú.

134. Rektor²¹⁵ je kňaz, ktorý sa vyznačuje obozretnosťou, múdrosťou a vyrovnanosťou – vysoko kompetentný,²¹⁶ ktorý koordinuje výchovnú činnosť v riadení seminára.²¹⁷ S bratskou láskou vytvorí s ďalšími vychovávateľmi hlbokú, lojálnu spoluprácu; je právnym zástupcom seminára, tak z hľadiska cirkevného ako aj občianskeho.²¹⁸ Rektor v spoločenstve s formátorom predstaveným každej etape a s duchovným vodcom sa vynasnaží ponúknuť potrebné prostriedky na rozlišovanie a dozrievanie povolania.

135. Vicerektor musí mať nevyhnutnú spôsobilosť vo formačnej oblasti a je povolaný pomáhať s náležitou rozvážnosťou rektorovi v jeho výchovnej službe, v prípade jeho neprítomnosti ho zastupuje; vicerektor „musí prejavovať výrazné pedagogické nadanie, radostnú lásku zo svojej služby a ducha spolupráce“. ²¹⁹

136. Biskup sa postará o výber kompetentných a skúsených kňazov pre duchovné vedenie, ktoré je jedným z privilegovaných prostriedkov na sprevádzanie každého seminaristu pri rozlišovaní povolania. Vodca alebo páter špirituál musí byť skutočným majstrom vnútorného života a modlitby, ktorý pomáha seminaristovi prijať Božie povolanie a nechať v sebe dozrieť slobodnú a veľkodušnú odpoveď.

Na ňom „spočíva zodpovednosť za duchovné napredovanie seminaristov vo vnútornom fóre a za vedenie a koordinovanie rozličných cvičení v zbožnosti a liturgickom živote v seminári“. ²²⁰ V seminároch, v ktorých je viacero duchovných vodcov, jeden z nich má byť „koordinátorom duchovného rozmeru“. On moderuje liturgický život; koordinuje aktivity ostatných duchovných vodcov a eventuálnych externých spovedníkov,²²¹ pripravuje program ročných duchovných cvičení

214 Porov. *CIC*, kán. 239.

215 Porov. *Inštrukcie o príprave vychovávateľov v seminároch*, č. 43: *Enchiridion Vaticanum* 13 (1996), 3224 – 3226.

216 Porov. *tamže* č. 60: *Enchiridion Vaticanum* 13 (1996), 3252 – 3253.

217 Porov. *CIC*, kán. 260.

218 Porov. *tamže*, kán. 238 § 2.

219 *Inštrukcie o príprave vychovávateľov v seminároch*, č. 45: *Enchiridion Vaticanum* 13 (1996), 3228.

220 *Tamže* č. 44: *Enchiridion Vaticanum* 13 (1996), 3227.

221 Porov. kán. 240 § 1.

a mesačných duchovných obnov, ako aj slávenia liturgického roka, a spolu s rektorom napomáha permanentnú formáciu duchovných vodcov.

137. Tam, kde si to okolnosti vyžadujú, jeden z formátorov má byť poverený za „koordinátora ľudského rozmeru“. Jeho úlohou je vytvoriť atmosféru spoločenstva priaznivú pre proces ľudského dozrievania seminaristov, v spolupráci s ďalšími kompetentnými osobami (v oblasti psychologickej, športovej, lekárskej atď.).

Keď je organizovanie študijných kurzov riadené seminárom, jeden z formátorov má byť „koordinátorom intelektuálneho rozmeru“. Jeho úlohou je vypracovať študijný plán schválený kompetentnou cirkevnou autoritou a sprevádzať a podporovať učiteľov, s osobitnou pozornosťou venovanou ich akademickej príprave, vernosti magistériu a pravidelnému doškoleniu. Okrem toho koordinuje sekretariát štúdií a je zodpovedný za knižnicu.

Ak by seminaristi navštevovali akademické kurzy na univerzite alebo fakulte, „koordinátor intelektuálneho rozmeru“ je povolaný zaujímať sa o ne a sledovať ich, overiť intelektuálnu integráciu študijných materiálov a pripraviť komplementárny formačný plán týkajúci sa tých aspektov, ktorým sa univerzita alebo fakulta nevenujú.

Medzi formátormi sa „koordinátor duchovného rozmeru“ venuje teoretickej a praktickej pastoračnej formácii. Stanovuje vhodné miesta pre pastoračnú prax, organizuje skúsenosti apoštolátu, dialógu s kňazmi, rehoľníkmi a veriacimi laikmi.

138. Ekonóm²²² má pri vybavovaní administratívnych aspektov aj skutočne výchovnú úlohu v rámci spoločenstva seminára. Nech si je vedomý vplyvu, ktorý môžu mať v oblasti života na seminaristu vo formácii, a hodnoty, ktoré predstavuje poctivé a evanjeliové užívanie materiálnych dobier, v perspektíve výchovy seminaristov k duchu kňazskej chudoby.

139. Spoločenstvo formátorov pracuje v rámci širšieho „výchovného spoločenstva“ a berie ho do úvahy pri napĺňaní svojho poslania. „Výchovné spoločenstvo“ znamená súčet činiteľov (protagonistov), ktorí majú účasť na kňazskej formácii: biskup, formátori, profesori, administratívny personál, pracovníci, rodiny, farnosti, zasvätení, špeciálny personál, samozrejme, okrem samotných seminaristov, keďže bez ich plnej spolupráce nemožno dosiahnuť dobrý formačný prínos.²²³ Títo všetci si musia byť vedomí výchovnej funkcie, ktorú zastávajú, a tiež dôležitosti ich životnej koherencie, dôslednosti.

²²² Porov. *Usmernenia o príprave vychovávateľov v seminároch*, č. 45: *Enchiridion Vaticanum* 13 (1996), 3228.

²²³ Porov. *CIC*, kán. 233 § 1.

e) Profesori

140. Profesori seminárov nech sú menovaní biskupom alebo – v prípade interdiecéznych seminárov – zainteresovanými biskupmi, po konzultácii, ak je to vhodné, s rektorom a kolégiom profesorov. Táto úloha, v zmysle formačnej zodpovednosti, ktorú obnáša,²²⁴ si vyžaduje patričný mandát. Vyučujúci i seminaristi sú povolani s plnou vernosťou sa pridržať Božieho slova, zvereného vo Svätom písme, odovzdávaného Tradíciou a interpretovaného magistériom. Živý zmysel tradície čerpajú z diel cirkevných otcov a ďalších učiteľov, ktorých si Cirkev veľmi váži.

141. Intelektuálna formácia kandidátov podlieha zodpovednosti rektora a spoločenstva formátorov. S eventuálnou prítomnosťou „koordinátora intelektuálneho rozmeru“ formátori zabezpečia spoluprácu a pravidelné stretnutia s profesormi a ďalšími odborníkmi – kvôli otázkam týkajúcim sa vyučovania, s cieľom efektívnejšie napomáhať integrálnu formáciu seminaristov. Profesori nech sa venujú postupu štúdia každého seminaristu. Snaha seminaristov v osobnej intelektuálnej činnosti, vo všetkých materiáloch, musí sa považovať za jedno z kritérií rozlišovania povolania a za jednu z podmienok pre progresívny rast vo vernosti budúcej služobnej úlohe.

142. Pri napĺňaní svojej úlohy nech sa profesori pokladajú za súčasť jedinej komunity vyučujúcich,²²⁵ ako aj za skutočných vychovávateľov;²²⁶ nech sa snažia viesť seminaristov smerom k jednote poznania, ktoré nachádza svoje zavŕšenie v Kristovi, Ceste, Pravde a Živote.²²⁷

Syntéza poznania, ktoré sa vyžaduje od seminaristu, nech zahŕňa aj všetky ostatné oblasti týkajúce sa kňazského života, nielen vedeckú. Profesori nech sa podieľajú na formačnom projekte seminára a berú na seba zodpovednosť zaň, podľa ich kompetencie; nech seminaristov stimulujú a pomáhajú im, aby napredovali tak v oblasti poznania a vedeckého bádania, ako aj v oblasti duchovného života.

143. Počet profesorov musí byť proporčne zodpovedajúci a dostatočný vzhľadom na didaktické potreby a počet seminaristov. Väčšinu pedagogického zboru nech prednostne tvoria kňazi, ktorí dokážu zabezpečiť aj pastoračný prístup v prednášanej materii, čerpajúc priamo z osobnej

224 Porov. *Pastores dabo vobis*, č. 67: AAS 84 (1992), 774 – 775.

225 Porov. *tamže*, č. 67: AAS 84 (1992), 774 – 775.

226 Porov. *Usmernenia o príprave vychovávateľov v seminároch*, č. 46: *Enchiridion Vaticanum* 13 (1996), 3229 – 3232.

227 Porov. *tamže*.

skúsenosti. Toto ustanovenie je motivované skutočnosťou, že učitelia neodovzdávajú len poznatky, ale prispievajú k „vytváraniu“ a formovaniu nových kňazov.²²⁸

V niektorých situáciách sa môže ukázať ako vhodný výchovný príspevok členov inštitútov zasväteného života, spoločností apoštolského života alebo laikov. V rôznosti povolání nech každý vyučujúci predstaví seminaristom poznanie o vlastnej charizme, uistí ich o zmysle vlastnej prináležitosti k Cirkvi a ponúkne dôsledné svedectvo evanjeliového života.

144. Profesori musia mať dosiahnutý náležitý akademický titul;²²⁹ pre posvätné vedy a filozofiu sa vyžaduje najmenej licenciát alebo jemu ekvivalentný titul, pre iné disciplíny zodpovedajúce akademické hodnosti. Vybavení skúsenosťou a schopnosťami v pedagogickej oblasti vyučujúci sú povolání mať vhodnú znalosť disciplín, predovšetkým tej, ktorú vyučujú.²³⁰

f) Špecialisti

145. Možno prizvať rozličných špecialistov, aby poskytli svoj príspevok, napríklad v oblasti lekárskej, pedagogickej, umeleckej, ekologickej, administratívnej a pri používaní prostriedkov komunikácie.

146. Vo formačnom procese ku kňazstvu sa prítomnosť a príspevok špecialistov v určitých disciplínach javia ako užitočné – pre ich odborné kvality a pre podporu, ktorú môžu ponúknuť, keď si to konkrétne situácie vyžadujú. Pri výbere špecialistov, okrem ich ľudských kvalít a špecifickej kompetencie, treba brať do úvahy aj ich profil veriaceho človeka.²³¹ Seminaristi musia cítiť a vnímať ich prítomnosť nie ako diktát, ale ako ponuku cennej a kvalifikovanej pomoci pre vlastné eventuálne potreby. Každý špecialista sa musí snažiť, aby zasahoval len v tej oblasti, ktorá je mu vlastná, bez toho, aby sa vyjadroval k spôsobilosti seminaristov pre kňazstvo.

147. V psychologickej oblasti je tento príspevok cenný tak pre formátorov, ako aj pre seminaristov, principiálne vo dvoch okamihoch: pri hodnotení osobnosti – vyjadrením názoru o psychickom zdraví kandidáta – a pri terapeutickom sprevádzaní, osvetlením eventuálnych problémov a

228 Porov. *Optatam totius*, č. 5: *AAS* 58 (1966), 716 – 717; *Usmernenia o príprave vychovávateľov v seminároch*, č. 27: *Enchiridion Vaticanum* 13 (1996), 3196 – 3197.

229 Porov. *CIC*, kán. 253 § 1.

230 Porov. *Usmernenia o príprave vychovávateľov v seminároch*, č. 27: *Enchiridion Vaticanum* 13 (1996), 3256.

231 Porov. *tamže*, č. 64: *Enchiridion Vaticanum* 13 (1996), 3258.

napomáhaním rastu ľudskej zrelosti.²³² Niektoré normy, ktoré treba brať do úvahy pri používaní tejto vedeckej disciplíny, budú prezentované v VIII. kapitole.

g) Rodina, farnosť a ďalšie cirkevné prostredia

148. Povolanie sa zvyčajne rodí v rámci komunitného kontextu, v ktorom seminarista prežil významnú skúsenosť viery. Z tohto dôvodu, počiatočná kňazská formácia musí brať do úvahy tohto partnera v dialógu. Tak rodina, ako aj farnosť, odkiaľ seminarista pochádza alebo ku ktorej má vzťah, a neraz aj iné cirkevné komunitné prostredia,²³³ prispievajú k podpore a významným spôsobom oživujú povolanie tých, ktorí sú volaní ku kňazstvu, tak v priebehu formácie, ako aj v priebehu samotného života kňaza.²³⁴

Vskutku „rodinné zväzky sú základom pre posilnenie zdravej sebaúcty seminaristov. Je preto dôležité, aby rodiny sprevádzali celý proces seminára i kňazstva, pretože ho pomáhajú posilňovať realistickým spôsobom“.²³⁵

Formačné napredovanie musí od počiatku viesť k vnútornej slobode, ktorá umožňuje správnu autonómiu pri vykonávaní služby a zdravý odstup od prípadných očakávaní rodiny, pretože povolanie majstra si vyžaduje „položiť ruku na pluh a nepozerať sa späť“ (porov. *Lk* 9, 62).

149. Seminár je povolaný nielen uskutočňovať výchovné dielo so seminaristami, ale aj podnikat' skutočnú pastoračnú činnosť vo vzťahu k rodinám. Je nevyhnutné, aby – realisticky a s ľudskou i kresťanskou zrelosťou – seminaristi dokázali vziať na vedomie a prijať vlastnú rodinnú situáciu, ako aj čeliť eventuálnym problémom, a kde je to možné, tiež zdieľať s rodinou vlastný projekt povolania. Pastoračná práca seminára vzhľadom na rodinu seminaristov prispieva tak ku kresťanskému dozrievaniu rodiny, ako aj k prijatiu povolania ku kňazstvu jedného z jej členov v zmysle požehnania – k jeho oceneniu a celoživotnej podpore.

h) Zasvätený život a laici vo formácii

150. Prítomnosť osôb patriacich do oblasti zasväteného života a laikov v seminári predstavuje dôležité meradlo vo formačnom procese kandidátov. Seminaristi nech sú formovaní k správne-

²³² Porov. *Usmernenia pre používanie psychologických kompetencií pri prijímaní a formácii kandidátov kňazstva: Enchiridion Vaticanum* 25 (2011), 1239 – 1289.

²³³ Porov. Kongregácia pre náuku viery: list *Iuvenescit Ecclesia* biskupom Katolíckej cirkvi o vzťahu medzi hierarchickými a charizmatickými darmi pre život a poslanie Cirkvi (15. mája 2016): *L'Osservatore Romano* 135 (15. júna 2016), 1, 4 – 5; *tamže*, 136 (16. júna 2016), 7.

²³⁴ Porov. *Pastores dabo vobis*, č. 68: *AAS* 84 (1992), 775 – 778.

²³⁵ *Amoris laetitia*, č. 203.

oceneni rozličných chariziem prítomných v diecéznom spoločenstve; kňaz je povolaný byť animátorom rôznosti chariziem v Cirkvi. Zasvätený život predstavuje prítlačivý a výrečný znak evanjeliovej radikálnosti a ochoty na službu. Laickí veriaci zasa spolupracujú na evanjelizačnom poslaní Krista a ponúkajú povzbudivé svedectvá dôslednosti a životných rozhodnutí podľa evanjelia.²³⁶

151. Prítomnosť ženy vo formačnom procese seminára, či už medzi špecialistami, alebo v oblasti vyučovania, apoštolátu, rodín a služby spoločenstvu, má vlastnú formačnú dôležitosť aj s ohľadom na pochopenie komplementárnosti medzi mužom a ženou. Ženy často predstavujú číselnú väčšinu medzi adresátmi a spolupracovníkmi pastoračnej činnosti kňaza, ponúkajú povzbudivé svedectvo skromnej, štedrej a nezištnej služby.²³⁷

i) Permanentná formácia všetkých protagonistov

152. Úloha protagonistov formácie môže byť definovaná ako vnútorná dispozícia, založená na intenzívnej duchovnej skúsenosti a usmerňovaná neustálym rozlišovaním; umožňujúca učiť sa od života a od rozličných okolností a objavovať v nich prozreteľnostnú činnosť Boha pre vlastné kresťanské alebo kňazské napredovanie. Podľa hĺbky tejto dispozície sa meria kvalita služby ponúkanej seminaristom a zároveň od nej závisí aj pokojná formačná atmosféra v seminári.

Uskutočňujúc toto poslanie formátor prežíva príležitosť rastu a môže objaviť špecifickú charizmu sprevádzania povolání a kňazského života – ako povolanie, ktoré ho charakterizuje osobným spôsobom. V tomto zmysle sa seminár môže stať školou, ktorá pripravuje zodpovedných za permanentnú formáciu; kto bol formovaný v seminári, teda získava osobitnú citlivosť a bohatú skúsenosť nato, aby mohol následne sprevádzať permanentnú formáciu kléru.²³⁸

²³⁶ *Tamže*, č. 162: „Tí, ktorí boli povolání k panenstvu, môžu nájsť v niektorých manželských pároch jasné znamenie šľachetnej a neochvejnej vernosti Bohu a jeho zmluve, ktoré ich srdcia môže povzbudiť ku konkrétnejšej a obetavejšej disponibilite.“

²³⁷ Porov. *Pastores dabo vobis*, č. 66: *AAS* 84 (1992), 772 – 774; Ján Pavol II., posynodálna apoštolská exhortácia *Christifideles laici* (30. decembra 1988), č. 49 a 51: *AAS* 81 (1989), 487 – 489 a 491 – 496.

²³⁸ Porov. *Pastores dabo vobis*, č. 70 – 81: *AAS* 84 (1992), 778 – 800.

VII. Organizácia štúdií

153. „Intelektuálna formácia kandidátov kňazstva má svoje osobitné zdôvodnenie v samej podstate kňazskej služby a v súčasnosti je veľmi potrebná v súvislosti s výzvami ‚novej evanjelizácie‘, ku ktorej Pán povoláva Cirkev.“²³⁹ Aby bola budúcim kňazom garantovaná adekvátne intelektuálna formácia, nech sa všetky disciplíny vyučujú takým spôsobom, aby sa jasne zdôraznilo ich intímne spojenie, vyhýbajúc sa fragmentácii. Ide o jednotné, integrálne napredovanie,²⁴⁰ ktorého sú všetky matérie dôležitými zložkami – na prezentáciu tajomstva Krista a Cirkvi a na dozretie autenticky kresťanskej vízie človeka a sveta.

„Terajšia situácia, ťaživo poznačená náboženskou ľahostajnosťou a všeobecnou nedôverou v reálnu schopnosť rozumu spoznať objektívnu a univerzálnu pravdu, ako aj donedávna neznámymi problémami a otázkami, ktoré sa vynorili po vedeckých a technických objavoch, toto všetko si dôrazne žiada vysokú úroveň intelektuálnej formácie, ktorá umožní kňazom hlásať za týchto podmienok nezmeniteľnosť Kristovho evanjelia a ukázať jeho vierohodnosť voči oprávneným požiadavkám ľudskeho rozumu. Treba dodať, že súčasný, tak často prízvukovaný jav pluralizmu nielen v ľudskej spoločnosti, ale aj v Cirkvi, si vyžaduje zvláštnu schopnosť kritického rozlišovania. Toto je ďalší dôvod na nevyhnutne vážnu intelektuálnu formáciu.“²⁴¹

154. Následne budú predstavené rozličné disciplíny, ktoré utvárajú všeobecný študijný plán. V *ratio nationalis* sa musí objaviť prehľad materií, ktoré sa týkajú intelektuálnej formácie v každej formačnej etape, so stručným popisom cieľov každej disciplíny, jej kontextualizáciou v rámci celého postupu, program, ako aj prehľad rokov a semestrov, vrátane počtu kreditov priznaných každému kurzu.

Treba brať do úvahy, že štúdium propedeutických materií musí trvať aspoň rok; dĺžka filozofických štúdií musí zodpovedať prinajmenšom dvom rokom alebo náležitému počtu semestrálnych hodín – podľa školských systémov platných v niektorých krajinách – zatiaľ čo teologické štúdiá musia trvať aspoň štyri roky (alebo úmerný počet semestrálnych hodín) – tak, aby obdobie teologických a filozofických štúdií bolo dohromady minimálne šesťročné²⁴² (alebo podľa iných študijných programov zodpovedalo kvantite školských materií, ktoré sa dohromady preberajú za šesť rokov).

239 *Tamže*, č. 51: AAS 84 (1992), 748.

240 Porov. CIC, kán. 254 § 1.

241 *Pastores dabo vobis*, č. 51: AAS 84 (1992), 749.

242 Porov. CIC, kán. 250.

Matérie, ktoré budú následne uvedené pre propedeutické, filozofické a teologické štúdiá, spoločne s „ministeriálnymi“, tvoria základnú štruktúru štúdií v seminároch a vo všetkých formačných domoch, a môžu byť integrované a adaptované biskupskými konferenciami, s ohľadom na ich formačnú tradíciu a špecifické pastoračné potreby.

a) Štúdium propedeutických matérií

155. Hoci ide o predbežnú a prípravnú etapu na filozofické a teologické štúdium, propedeutika kladie dôraz nielen na intelektuálny aspekt, „ale aj a najmä na ľudský a duchovný“.²⁴³

„Predovšetkým je naliehavé zabezpečiť správnu rovnováhu medzi ľudsko-duchovným a kultúrnym prvkom, aby nedochádzalo k nadmernému násobeniu študijných materiálov na úkor náležite duchovnej a kňazskej formácie.“²⁴⁴

156. Ohľadom matérií, ktoré sa majú prebrať v propedeutickom období, treba vziať do úvahy situáciu spoločnosti a miestnej cirkvi, v ktorej sa vzdelávací projekt rozvíja. Musí byť zaručená solídnosť základných prvkov intelektuálnej formácie, ktoré prispievajú k následnému formačnému postupu.

Treba sa postarať, aby bolo zaručené „obširnejšie poznanie učenia viery“²⁴⁵ a prvkov pochopenia kňazskej služby, ako aj zaceliť prípadné medzery, ktoré by sa objavili u kandidátov na kňazstvo na záver stredoškolských štúdií v oblastiach, ktoré sú pre nich nutné.

157. Následne sú vymenované, názorným spôsobom, niektoré matérie, ktoré môžu charakterizovať propedeutické štúdiá:

- a. úvod do čítania Svätého písma, ktorý umožní prvé poznanie Biblie vo všetkých jej častiach;
- b. úvod do tajomstva Krista²⁴⁶ a Cirkvi, do teológie kňazstva a liturgie, prostredníctvom štúdia *Katechizmu Katolíckej cirkvi* a liturgických kníh;
- c. úvod do dokumentov Druhého vatikánskeho koncilu a magistéria Cirkvi, predovšetkým pápežského magistéria;
- d. prvky kňazskej duchovnosti, s osobitnou pozornosťou voči hlavným duchovným „školám“ a svätým, ktorí poskytnú príkladné svedectvo kňazského života;

²⁴³ *Propedeutické obdobie*, III, č. 1.

²⁴⁴ *Tamže*, III, č. 6.

²⁴⁵ *Pastores dabo vobis*, č. 62: AAS 84 (1992) 767.

²⁴⁶ Porov. *Propedeutické obdobie*, III, č. 2. Vo všeobecnosti, úvod do tajomstva Krista má seminaristom pomôcť pochopiť význam cirkevných štúdií, ich štruktúru a ich pastoračné zameranie; zároveň, spolu s pozorným čítaním Božieho slova má tiež seminaristom pomôcť, aby dokázali položiť solídny základ pre svoju vieru, hlbšie chápať a s väčšou zrelosťou objasniť kňazské povolanie.

- e. prvky dejín univerzálnej Cirkvi a miestnej cirkvi, predovšetkým v misionárskych aspektoch;
- f. hagiografia vo vzťahu k svätým a blahoslaveným danej diecézy alebo regiónu;
- g. prvky humanistickej kultúry, prostredníctvom poznania diel národných autorov a nekresťanských náboženstiev v danej krajine alebo regióne;
- h. prvky psychológie, ktoré môžu seminaristom pomôcť pri sebapoznaní.

b) Filozofické štúdiá

158. Štúdium filozofie „vedie k hlbšiemu pochopeniu a výkladu osoby, jej slobody, jej vzťahov k svetu a Bohu. Filozofia je veľmi potrebná nielen z hľadiska súvisu medzi filozofickými argumentmi a tajomstvom spásy, ktoré teológia podáva vo vyššom svetle viery, ale aj vzhľadom na rozšírenú kultúrnu situáciu, ktorá povýšila subjektivismus na kritérium a mieru pravdy... Netreba podceňovať dôležitosť filozofie ako záruky ‚istoty pravdy‘, ktorá sama môže byť základom úplného osobného odovzdania sa Ježišovi a Cirkvi“.²⁴⁷

159. Čo sa týka matérií na štúdium vo filozofickej oblasti, osobitnú pozornosť treba venovať systematickej filozofii, ktorá vedie k solídnemu a dôslednému poznaniu človeka, sveta a Boha, garantujúc širokú syntézu myslenia a perspektív. Táto formácia sa musí zakladať na neustále platnom filozofickom dedičstve, ktorého svedkami sú veľkí kresťanskí filozofi.

Treba brať do úvahy aj filozofické skúmania našich čias – predovšetkým tie, ktoré majú najväčší vplyv na danú krajinu – ako aj napredovanie moderných vied, aby seminaristi – majúci náležité vedomie o významných prvkoch spoločnosti – boli adekvátne prichystaní na dialóg s ľuďmi. Aby sa uľahčilo štúdium filozofických predmetov, seminaristi sa musia pripraviť osvojením si špecifickej „filozofickej metodológie“.

160. V tomto okamihu formácie má byť primeraný priestor rezervovaný metafyzike, keďže „charakter poznania filozofie implikuje jej ‚autenticky metafyzický význam, teda schopnosť transcendovať empirické údaje, aby sa pri hľadaní pravdy dosiahlo niečo absolútne, posledné, základné‘, hoci spoznávané postupne počas dejín“²⁴⁸ podľa „pôvodného ‚povolania‘ filozofie – hľadania pravdy a jej metafyzického a sapienciálneho rozmeru“.²⁴⁹ Bude tiež nevyhnutné venovať pozornosť teodiceii a kozmológii, ktoré uvádzajú do kresťanskej vízie skutočnosti.

²⁴⁷ *Pastores dabo vobis*, č. 52: AAS 84 (1992), 750.

²⁴⁸ Kongregácia pre katolícku výchovu, *Dekrét o reforme cirkevných štúdií filozofie* (28. januára 2011), č. 4: AAS 104 (2012), 219; porov. tiež Kongregácia pre katolícku výchovu, okružný list *Vyučovanie filozofie v seminároch* (20. januára 1972): *Enchiridion Vaticanum* 4 (1971 – 1973), č. 1516 – 1556.

²⁴⁹ *Dekrét o reforme cirkevných štúdií filozofie*, č. 3: AAS 104 (2012), 219.

161. Usilovne sa musia prednášať „dejiny filozofie“, aby bola jasná genéza a rozvoj najdôležitejších tém. „Dejiny filozofie“ majú za cieľ pomôcť pochopiť kontinuitu uvažovania a ľudského myslenia o absolútne, o pravde a o možnosti jej poznania. Filozofické štúdiá predstavujú aj úrodnú pôdu na dialóg a konfrontáciu s neveriacimi.

162. Ostatné matérie, ktorým bude potrebné venovať pozornosť počas tejto fázy štúdií, sú filozofická antropológia, logika, estetika, epistemológia, etika, politická filozofia a filozofia náboženstva.

163. Náležitú pozornosť treba venovať humanitným vedám, ako sociológia, pedagogika a psychológia – v tých aspektoch, ktoré možno pokladať za najprimeranejšie pre formačný proces v perspektíve kňazskej služby, aby v seminaristoch vzrástla schopnosť poznať ľudského ducha, s jeho bohatstvami i krehkosťami, a tak uľahčiť formovanie jasných a vyrovnaných úsudkov o ľuďoch a situáciách.

164. Prostredníctvom tohto študijného napredovania bude možné stimulovať v seminaristoch „lásku k dôslednému hľadaniu, skúmaniu a dokazovaniu pravdy spolu s úprimným uznaním hraníc ľudského poznania“, a to aj v pastoračnej optike, venujúc „dôkladnú pozornosť vzťahom medzi filozofiou a skutočnými životnými problémami“.²⁵⁰

c) Teologické štúdiá

165. Teologická formácia musí „priviesť kandidáta kňazstva k tomu, aby si osvojil úplné a zjednocujúce videnie právd, ktoré Boh zjavil skrze Ježiša Krista a ktoré dosvedčuje viera Cirkvi. Z toho vyplýva dvojaká požiadavka: poznať „všetky“ kresťanské pravdy bez svojvoľného výberu a poznať ich v organickej spätosti“.²⁵¹ Ide teda o významnú a podstatnú fázu postupu intelektuálnej formácie, pretože „budúci kňaz v skutočnosti práve štúdiom – a najmä teologickým – vniká do Božieho slova, zveľaduje svoj duchovný život a pripravuje sa na pastoračnú službu“.²⁵²

166. Štúdium Svätého písma je dušou teológie,²⁵³ ono musí inšpirovať všetky teologické disciplíny. Nech sa preto pripisuje náležitá dôležitosť biblickej formácii, na všetkých úrovniach, od *lectio*

250 *Optatam totius*, č. 15: AAS 58 (1966), 722.

251 *Pastores dabo vobis*, č. 54: AAS 84 (1992), 753.

252 *Tamže*, č. 51: AAS 84 (1992), 749.

253 Porov. *Dei verbum*, č. 24: AAS 58 (1966), 828 – 829.

divina po exegézu.²⁵⁴ Po vhodnom úvode nech sú seminaristi náležite uvedení do exegetických metód, aj s pomocou doplnkových disciplín a špeciálnych kurzov. Nech sú spôsobilí oboznámení profesormi o povahe a riešení principiálnych hermeneutických problémov a nech sa im poskytnú účinná pomoc, aby získali celkový pohľad na celé Sväté písmo a do hĺbky pochopili významné okamihy dejín spásy a charakteristiky jednotlivých biblických kníh. Profesori nech vynaložia úsilie, aby seminaristom ponúkli teologickú syntézu Božieho zjavenia, zodpovedajúcu magistériu, na zabezpečenie solídnych základov na ich duchovný život a ich budúce ohlasovanie.

Seminaristi nech dostanú príležitosť naučiť sa niektoré pojmy hebrejčiny a biblickej gréčtiny, prostredníctvom ktorých sa môžu priblížiť originálnym biblickým textom; osobitná pozornosť nech sa tiež venuje poznaniu kultúry a biblického kontextu, predovšetkým hebrejským dejinám, s cieľom zlepšiť pochopenie Svätého písma a dosiahnuť správny vnútorný vzťah k bratom Starej zmluvy.

167. Posvätná liturgia sa musí pokladať za základnú disciplínu; nech sa prezentuje z teologického, duchovného, kánonického a pastoračného aspektu, v spojení s inými disciplínami, aby seminaristi spoznali, ako sú tajomstvá spásy prítomné a pôsobia v liturgických úkonoch. Okrem toho, keď sa objasňujú texty a obrady – tak východné, ako aj západné – posvätná liturgia sa musí považovať za vyjadrenie viery a duchovného života Cirkvi. Seminaristi nech si osvoja podstatné a nemenné jadro liturgie a tiež to, čo, naopak, patrí ku konkrétnym historickým nánosom, a preto môže byť aktualizované, samozrejme, s dôsledným rešpektovaním liturgických a kánonických predpisov pre danú oblasť.²⁵⁵

168. Dogmatická teológia, a v nej zahrnuté sviatosti, nech sa vyučuje systematicky a usporiadane, takým spôsobom, aby boli najskôr vysvetlené biblické texty; potom nech sú prednesené – s cieľom odovzdania a rozvoja chápania zjavených právd – príspevky východných a západných cirkevných otcov; nech sa objasní historický progres dogiem; napokon nech sa seminaristi prostredníctvom hlbavého výskumu naučia plnšie prenikať do tajomstiev spásy a chápať prepojenia, ktoré medzi nimi existujú; nech sa tiež naučia, ako interpretovať a čeliť životným situáciám vo svetle Zjavenia; ako chápať večné pravdy v meniacich sa podmienkach ľudskej skutočnosti a vhodne ich komunikovať Božiemu ľudu.

254 Benedikt XVI., posynodálna apoštolská exhortácia *Verbum Domini*, č. 35: *AAS* 102 (2010), 714 – 715: Vznikla hlboká priepasť „medzi vedeckou exegézou a *lectio divina*. Práve odtiaľto niekedy pramení istá rozpačitosť pri príprave homílií“. Treba poukázať aj na to, že takýto dualizmus často vyvoláva neistotu a nedostatočnú solídnosť intelektuálnej formácie aj u niektorých kandidátov služobného kňazstva. „Tam, kde exegéza nie je teológiou, nemôže byť ani Písmo dušou teológie. A naopak, tam kde teológia nie je vo svojej podstate interpretáciou Písma v Cirkvi, takáto teológia nemá základy.“ Preto je nevyhnutné rozhodne začať brať pozornejšie do úvahy usmernenia, ktoré v tejto súvislosti podáva dogmatická konštitúcia *Dei verbum*.

255 Porov. *CIC*, kán. 838.

Od počiatku teologickej formácie nech sa vhodnými spôsobmi predstavuje doktrína týkajúca sa teologických prameňov a fundamentálnej teológie; nech sa tiež nevynechá, v ekumenickom duchu a vo formách prispôsobených súčasným podmienkam, všetko to, čo sa týka úvodu do viery, s jej racionálnymi a existenciálnymi základmi, berúc do úvahy aj prvky historickej a sociologickej povahy, ktoré majú osobitný vplyv na kresťanský život.

169. Aj morálna teológia, vo všetkých jej odvetviach, musí byť zakorenená vo Svätom písme, aby sa poukázalo na jej vnútornú príslušnosť k jedinému tajomstvu spásy. Nech zobrazí kresťanské konanie veriacich, založené na viere, nádeji a láske, ako odpoveď na Božie povolanie, vyložiac systematickým spôsobom ich povolanie k svätosti a slobode. Nech sa tiež snaží vzbudiť zmysel pre hodnotu čnosti a citlivosť na hriech, bez toho, aby s týmto cieľom opomenula najnovšie poznatky antropológie, a nech sa predstavuje ako napredovanie – niekedy náročné – ale vždy nasmerované k radosti kresťanského života.

Toto morálne učenie, chápané ako „zákon slobody“ a „život podľa Ducha“, má svoje završenie v spirituálnej teológii, ktorá musí zahŕňať aj štúdium teológie a kňazskej spirituality, zasväteného života – prostredníctvom praktizovania evanjeliových rád – a tiež laického života. Kresťanská etika je povolaná formovať učeníkov, každého podľa znakov vlastného povolania, na cestu svätosti. V takomto kontexte bude nevyhnutné predvídať v študijnom pláne kurz *Teológie zasväteného života*, aby sa budúci pastieri mohli oboznámiť so základnými údajmi a teologickými obsahmi, ktoré sú vlastné podstate zasväteného života, patriaceho do života a svätosti samotnej Cirkvi.

170. Pastoralná teológia „je vedeckou úvahou o tom, ako sa Cirkev deň čo deň buduje v toku dejín silou Ducha; pastoračná teológia nie je len umením či súhrnom povzbudení, skúseností, metód; má svoju plnú teologickú dôstojnosť, lebo z viery čerpá zásady a kritériá pastoračnej činnosti Cirkvi počas dejín, tej Cirkvi, ktorá každodenne „rodí“ samu seba... Medzi týmito zásadami a kritériami je zvlášť významné evanjeliové rozlišovanie sociálno-kultúrnej a cirkevnej situácie, v ktorej sa pastoračná činnosť uskutočňuje.“²⁵⁶

171. V kontexte zvýšenej ľudskej mobility, v ktorom sa celý svet stal „globálnou dedinou“, nemôže v priebehu štúdií chýbať misiológia ako pravá formácia k univerzalite Cirkvi a podpora jej evanjelizačného nadšenia – nielen ako *missio ad gentes*, ale aj ako *nová evanjelizácia*.

172. Bude nutné, aby dostatočný počet hodín bol rezervovaný vyučovaniu sociálnej náuky Cirkvi, vzhľadom na to, že ohlasovanie a vydávanie svedectva o evanjeliu, ku ktorému je kňaz povolaný,

²⁵⁶ *Pastores dabo vobis*, č. 57: AAS 84 (1992), 758 – 759.

má jednu zo svojich dôležitých oblastí pôsobnosti v ľudskej spoločnosti a zameriava sa, medzi inými vecami, na budovanie Božieho kráľovstva. To si žiada obširnu znalosť reality a evanjeliové čítanie ľudských, spoločenských a politických vzťahov, ktoré determinujú existenciu jednotlivcov a národov. Do tohto horizontu patria dôležité témy vlastné životu Božieho ľudu, ktorým magistérium Cirkvi²⁵⁷ venuje rozsiahlu pozornosť; medzi nimi napríklad hľadanie spoločného dobra, hodnota solidarity medzi národmi, hodnota subsidiarity, výchova mládeže, práca s právami a povinnosťami, ktoré sú s nimi spojené, význam politickej autority, hodnoty spravodlivosti a pokoja, sociálne štruktúry podpory a sprevádzania najchudobnejších.

Okrem toho sa pozornosť odborníkov a učencov aktívnych v rozličných oblastiach výskumu už dlhší čas koncentruje na objavujúcu sa planetárnu krízu, ktorá nachádza veľkú odozvu v súčasnom magistériu a týka sa „ekologického problému“. Ochrana stvorenia a starostlivosť o náš spoločný dom – zem – naplno patria do kresťanskej vízie človeka a skutočnosti, a predstavujú v istom zmysle základ pre ekológiu ľudských vzťahov, a preto si predovšetkým dnes vyžadujú ekologickú konverziu, „ktorá vedie k tomu, že umožníme, aby sa vo vzťahoch so svetom, ktorý nás obklopuje, prejavili všetky dôsledky nášho stretnutia s Ježišom. Povolanie strážiť Božie dielo je podstatnou súčasťou čnostného života a nie niečím voliteľným alebo druhotným aspektom kresťanského života“.²⁵⁸ Bude preto nutné, aby budúci kňazi boli výrazne vedení k tejto téme a prostredníctvom nevyhnutných magisteriálnych a teologických usmernení im bola poskytnutá pomoc, aby spoznali „veľkosť, naliehavosť a krásu výzvy, pred ktorou stojíme“,²⁵⁹ a preniesli ju do vlastného budúceho pastoračného ministéria, stanúc sa podporovateľmi adekvátnej starostlivosti o všetky témy spojené so správou stvoreného sveta.

173. Dejiny Cirkvi musia objasniť pôvod a vývoj Cirkvi ako Božieho ľudu, ktorý sa šíri v čase a priestore, vedecky skúmajúc historické pramene. Pri jej výklade treba brať do úvahy progres teologických doktrín a konkrétnej sociálnej, economickej a politickej situácie, ako aj názory a formy myslenia, ktoré mali najväčší vplyv – nie bez skúmania vzájomnej závislosti a vývoja. Napokon treba zdôrazniť obdivuhodné stretnutie medzi božským a ľudským konaním, rozvíjajúc v seminaristoch skutočný zmysel pre Cirkev a pre Tradíciu. Je nutné, aby bola venovaná náležitá pozornosť aj dejinám Cirkvi vo vlastnom kraji.

257 Napríklad porov. Lev XIII., encyklika *Rerum novarum* (15. mája 1891): *AAS* 23 (1890 – 1891), 641 – 670; Ján XXIII., encyklika *Mater et magistra* (15. mája 1961): *AAS* 53 (1961), 401 – 464; Pavol VI., encyklika *Popolorum progressio* (26. marca 1967): *AAS* 59 (1967), 257 – 299; Ján Pavol II., encyklika *Centesimus annus* (1. mája 1991): *AAS* 83 (1991), 793 – 867; Benedikt XVI., encyklika *Caritas in veritate* (29. júna 2009): *AAS* 101 (2009), 641 – 709.

258 František, encyklika *Laudato si'* 24. mája 2015), č. 217: *L'Osservatore Romano* 137 (19. júna 2015), 6.

259 *Tamže*, č. 15: *L'Osservatore Romano* 137 (19. júna 2015), 4.

174. Kánonické právo nech sa vyučuje na základe solídnej vízie tajomstva Cirkvi, vo svetle Druhého vatikánskeho koncilu.²⁶⁰ Pri vysvetľovaní jeho princípov a noriem je potrebné ukázať, ako celý kánonický poriadok a cirkevná disciplína musia zodpovedať spásonosnej Božej vôli, majúc za najvyšší zákon (*suprema lex*) spásu duší. Preto – slovami, ktoré boli použité pri promulgácii kódexu z roku 1983 – sa dá povedať, že cirkevné právo možno vcelku „chápať ako veľké úsilie preložiť... koncilovú ekleziológiu do kánonickej reči. A hoci obraz Cirkvi opísaný v náuke koncilu nie je možné dokonale pretlmočiť do kánonického jazyka, predsa kódex treba stále prirovnávať k tomuto obrazu ako prvotnému vzoru, ktorého črty musí v sebe podľa možnosti vyjadrovať svojou prirodzenosťou.“²⁶¹ Kánonické právo sa teda dáva do služby činnosti Ducha v Cirkvi a – v rámci správneho rozlišovania cirkevných situácií – napomáha uskutočňovanie účinnej pastorácie.

V tom zmysle je vhodné, aby sa v období počiatkovej formácie podporovala kultúra a štúdium kánonického práva takým spôsobom, aby si kňazi mohli uvedomiť, že predovšetkým v oblasti rodinnej pastorácie mnohé problémy alebo „zranenia“ môžu nájsť liek v prostriedkoch ponúkaných kánonickým právom, napomáhajúc „podľa darov a poslania každého dobro veriacich“.²⁶²

175. Tým istým spôsobom nech sa vezmú do úvahy – ako dôležité oblasti procesu teologických štúdií – aj ďalšie disciplíny, ako sú ekumenizmus a dejiny náboženstiev, s osobitným zameraním na židovstvo a islam, okrem tých, ktoré sú najviac rozšírené v danej krajine, s cieľom podporovať medzináboženský dialóg. Okrem toho, vo vedomí, že „evanjelizujeme aj vtedy, keď sa snažíme čeliť rozličným výzvam, pred ktorými sa ocitáme“,²⁶³ treba venovať veľa pozornosti adresátom ohlasovania viery, a teda aj otázkam a provokáciám vychádzajúcim zo sekulárnej kultúry; ekonómia vylúčenia, idolatria peňazí, znečistenie, ktoré plodí násilie, primát zdania nad bytím, postmoderný a globalizovaný individualizmus, ako aj realita etického realizmu a náboženskej indiferentnosti.²⁶⁴

d) „Ministeriálne“ matérie

176. Tieto disciplíny sú matérie, ktorých poznanie sa vyžaduje predovšetkým kvôli špecifickým potrebám budúcej pastoračnej služby,²⁶⁵ ktorá sa bude vykonávať v konkrétnom kontexte a v určitej dobe. Podľa časov a spôsobov, ktoré určí každé *ratio nationalis*, bude mať každý seminár na

²⁶⁰ Porov. *Optatam totius*, č. 16: AAS 58 (1966), 723 – 724.

²⁶¹ Ján Pavol II., apoštolská konštitúcia *Sacrae disciplinae leges* (25. januára 1983): AAS 75 (1983), Pars II, p. XI.

²⁶² František, apoštolský list motu proprio *Mitis Iudex Dominus Iesus* (15. augusta 2015): *L'Osservatore Romano* 204 (9. septembra 2015), 3.

²⁶³ *Evangelii gaudium*, č. 61: AAS 105 (2013), 1045.

²⁶⁴ Porov. *tamže*, č. 52 – 75: AAS 105 (2013), 1041 – 1051.

²⁶⁵ Porov. *CIC*, kán. 256 § 1.

starosti zaručiť, aby vyučovanie týchto disciplín bolo seminaristom poskytnuté počas formačného napredovania. Ponuka a prehĺbenie týchto materií budú predstavovať užitočný a neopomenuteľný prínos pre život a duchovný i ľudský rast budúcich kňazov, ako aj pre ich službu.

177. Osobitným spôsobom bude vhodné prehľbiť *ars celebrandi*, naučiť ich, ako sa prospešným spôsobom zúčastňovať na svätých tajomstvách a ako prakticky sláviť liturgiu, s rešpektom a vernosťou voči liturgickým knihám.

Špeciálnu pozornosť treba venovať homílii,²⁶⁶ keďže je „meradlom na hodnotenie blízkosti pastiera a jeho schopnosti stretávať sa so svojím ľudom“.²⁶⁷ To sa ukáže ako veľmi užitočné aj v ďalších oblastiach služby, ako v liturgickom kázaní a katechéze, ktoré sú neustálymi povinnosťami kňazov v ich činnosti napomáhania rastu spoločenstiev, ktoré im boli zverené. Príprava ohlasovania kresťanského posolstva nie je len „technická“, keďže „kazateľ má kontemplovať Slovo a tiež kontemplovať ľud. Ide o prepojenie posolstva biblického textu s ľudskou situáciou; s tým, čo ľudia prežívajú, so skúsenosťou, ktorá potrebuje svetlo Slova“.²⁶⁸

178. Na dobrú prípravu a dispozíciu na vysluhovanie sviatosti zmierenia bude mať veľkú dôležitosť špecifický kurz *úvodu do služby svätej spovede*, ktorý má pomôcť seminaristom aplikovať princípy morálnej teológie na konkrétne prípady a konfrontovať sa s problémami tejto citlivej služby v duchu milosrdenstva.²⁶⁹ V tejto oblasti, v perspektíve pastoračnej služby veriacim, bude potrebné brať do úvahy aj formáciu k rozlišovaniu duchov a duchovné vedenie ako integrujúcu súčasť kňazskej služby.

179. Keďže viera Božieho ľudu sa často prejavuje prostredníctvom foriem ľudovej zbožnosti, ktorá „dokazuje smäd po Bohu, ktorý môžu cítiť len prostí a duchom chudobní ľudia“²⁷⁰ a predstavuje „*locus teologicus*, ktorému treba venovať pozornosť predovšetkým vtedy, keď premýšľame nad novou evanjelizáciou“,²⁷¹ musí byť budúcimi kňazmi poznaná a docenená – v jej najautentickejších významoch a hodnotách. Seminaristi nech sa naučia takto rozlišovať to, čo patrí k inkulturácii evanjelia a predstavuje skutočný poklad Cirkvi od „naviazanosti na nedokonalé alebo chybné

²⁶⁶ Porov. Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí, *Homiletické direktórium* (29. júna 2014); *Evangelii gaudium*, č. 135 – 144: *AAS* 105 (2013), 1076 – 1080; František, apoštolský list *Misericordia et misera* (20. novembra 2016), č. 6: *L'Osservatore Romano*, 268 (21. – 22. novembra 2016), 8 – 9.

²⁶⁷ *Evangelii gaudium*, č. 135: *AAS* 105 (2013), 1076.

²⁶⁸ *Tamže*, č. 154: *AAS* 105 (2013), 1084 – 1085.

²⁶⁹ Porov. napr. Kongregácia pre klerikov *Kňaz, služobník Božieho milosrdenstva – Pomôcka pre spovedníkov a duchovných vodcov* (9. marca 2011).

²⁷⁰ *Evangelii nuntiandi*, č. 48: *AAS* 68 (1976), 37 – 38.

²⁷¹ *Evangelii gaudium*, č. 126: *AAS* 105 (2013), 1073.

spôsoby zbožnosti, ktoré vzd'ajújú od autentického biblického Zjavenia“.²⁷² Ako prirodzené rozšírenie tejto témy bude treba seminaristom prezentovať hagiografiu – so zameraním na životy najvýznamnejších svätcov.

180. Aby lepšie zodpovedali nárokom kňazskej služby, seminaristi musia absolvovať dôkladnú formáciu týkajúcu sa administratívy materiálnych dohier, ktorú treba viesť podľa kánonických noriem, s triezvosťou, odstupom a morálnou transparentnosťou,²⁷³ ako aj so špecifickou kompetenciou. To umožní vydávať jasné evanjeliové svedectvo – na ktoré je kresťanský ľud osobitne citlivý – a napomôže tak výraznejšiemu pastoračnému pôsobeniu. Takáto formácia nech obsahuje podstatné prvky relevantných občianskych zákonov, so špeciálnou pozornosťou voči ich plneniu zo strany každého farára – a voči potrebe uplatniť schopnosti kompetentných laikov.

181. Na základe konkrétnych okolností toho miesta, na ktorom sa formujú, musia seminaristi nadobudnúť citlivosť pre témy posvätného umenia. Špecifická pozornosť tejto oblasti zabezpečí budúcim kňazom dodatočné nástroje katechézy a okrem toho im pomôže lepšie chápať dejiny a „poklady“, ktoré treba uchovať, dedičstvá miestnych cirkví, v ktorých pracujú. Treba pripomenúť, že náležité ocenenie umenia a krásy je samo osebe hodnotou, ktorá má ešte aj výnimočný pastoračný dosah. Poznanie posvätnej hudby²⁷⁴ navyše prispieva ku komplexnej formácii seminaristov a ponúka im ďalšie nástroje pre evanjelizáciu a pastoraáciu.

182. Berúc do úvahy širokú pozornosť venovanú zo strany magistéria téme spoločenských komunikačných prostriedkov²⁷⁵ a užitočnej oblasti evanjelizácie, ktorú predstavujú „nové miesta“ mediálneho priestoru, nemôže v seminároch chýbať špecifické vzбудenie citlivosti pre túto oblasť. Pre daný účel bude nielen nutné osvojiť si nástroje a technické pojmy, ale predovšetkým privyknuť seminaristov na ich vyrovnané a zrelé používanie, bez prílišných naviazaností a závislostí.

183. Napokon, téma učenia jazykov v seminároch je neustále aktuálna. Veľmi sa odporúča poznanie aspoň jedného živého cudzieho jazyka, majúc na pamäti jazyky, ktorými sa hovorí v krajinách, kde budú seminaristi vykonávať svoju kňazskú službu. Tematiky spojené s migráciou

272 *Direktórium o ľudovej zbožnosti a liturgii*, č. 1.

273 Porov. František, *Prihovor rektorom a chovancom pápežských kolégii a konventov v Ríme* (12. mája 2014): *I. c.* 5; *CIC*, kán. 282.

274 Porov. *Congregatio rituum*, inštrukcia *Musicam sacram* pre hudbu v posvätnej liturgii (5. marca 1967): *AAS* 59 (1967), 300 – 320.

275 Porov. Druhý vatikánsky koncil, dekrét o spoločenských komunikačných prostriedkoch *Inter mirifica* (4. decembra 1963): *AAS* 56 (1964), 97 – 138, ako aj posolstvá pápežov na Svetové dni spoločenských komunikačných prostriedkov.

alebo turizmom nemožno v seminárnej formácii ignorovať a vyžadujú si dosiahnutie adekvátnej jazykovej znalosti.

Okrem hebrejského jazyka a biblickej gréčtiny nech sú seminaristi od počiatku formačného napredovania vovádzaní do štúdia latinského jazyka, ktorý umožňuje prístup k prameňom magistéria a dejín Cirkvi.

184. „Ministeriálne matérie“, ktoré boli spomínané a ďalšie pokladané za vhodné alebo nevyhnutné pre kňazskú službu, vzhľadom na relevantnosť, ktorú každá z nich môže mať vo formačnom procese, musia seminaristi študovať v období formácie – v časoch a spôsoboch stanovených v každej *Ratio nationalis*.

e) Špecializačné štúdiá

185. Okrem inštitucionálnych štúdií, nevyhnutných pre formáciu každého kňaza, apoštolát si môže pre niektorých vyžadovať aj špecifickú formáciu. Odhliadnuc od možnosti podporovať určitú špecializáciu v perspektíve pastoračnej aktivity, dôležitá je aj formácia kňazov určených na úlohy a úrady, ktoré si vyžadujú hlbšiu prípravu na špeciálnych kurzoch alebo inštitútoch.

V tomto ohľade, okrem poznania dobre známych posvätných vied v procesoch špecializovaných štúdií, možno myslieť aj na ďalšie iniciatívy, podporované miestnymi cirkvami, týkajúce sa špecifickej formácie v oblastiach, ktoré sa pokladajú za dôležité pre pastoraáciu a na získanie prostriedkov a poznatkov, o ktoré sa opierajú určité služobné aktivity. Napríklad možno spomenúť kurzy zamerané na formáciu pracovníkov na cirkevných súdoch, formátorov v seminároch, pracovníkov v oblasti masmédií, administratívy cirkevných materiálnych dobier alebo katechézy.

Na tento účel, po zhromaždení užitočných informácií a zhodnotení potrieb miestnej cirkvi – podľa zodpovednosti, ktorá im prináleží, môžu biskupi vybrať osoby spôsobilé svojou povahou, čnosťami a nadaním, schopné nasledovať dané ciele.

f) Ciele a metódy vyučovania

186. Aj keď s prihliadnutím na rozličnosť metód, vyučovanie musí zaručiť sledovanie niektorých cieľov:

a) Pomôcť seminaristovi, aby vo veľkom množstve informácií, ktoré dostáva, rozpoznať podstatné otázky a vzbudiť ten zdravý nepokoj srdca, ktorý otvára ľudského ducha pre hľadanie Boha;

- b) uskutočniť jednotu a syntézu intelektuálnej formácie – prostredníctvom vzájomnej harmónie medzi biblickým, teologickým a filozofickým štúdiom; predovšetkým treba seminaristom pomôcť usporiadať a skoordinať jednotlivé poznatky, aby sa zabránilo riziku, že kvôli ich nadobudnutiu fragmentovaným spôsobom vytvoria len neorganickú a popletenú mozaiku;²⁷⁶
- c) zaistiť jasné a solidné vyučovanie, zamerané na lepšie poznanie tajomstva Boha v jeho Cirkvi, právd viery a ich hierarchie,²⁷⁷ človeka a súčasného sveta;
- d) podporovať dialóg a zdieľanie medzi seminaristami, ako aj medzi nimi a vyučujúcimi – prostredníctvom podpory logických a racionálnych argumentácií;
- e) ponúknuť seminaristom historickú perspektívu, aby pochopili spojenie medzi vierou a historickým vývojom a naučili sa vyjadrovať adekvátnym jazykom obsah filozofickej a teologickej formácie.

187. Praktické indikácie. Čo sa týka uvažovania nad didaktickými metódami, treba vziať do úvahy to, čo nasleduje:

- a) v inštitucionálnych kurzoch nech vyučujúci predstavia podstatné obsahy matérií a predložia študentom usmernenia ohľadom osobného štúdia a bibliografie;
- b) vyučujúci nech sa starajú o vyučovanie katolíckej náuky – s osobitným ohľadom na bohatstvo magistéria Cirkvi – najmä magistérium pápežov a ekumenických koncilov, aby poskytli odpovede na výzvy novej evanjelizácie a súčasnej reality;
- c) nech sa konajú aj interdisciplinárne semináre, aby sa spoločné štúdium stávalo osožnejším, a aby sa kreatívnym spôsobom napomáhalo spolupráci medzi vyučujúcimi a seminaristami – na vedeckej aj intelektuálnej úrovni;
- d) nech sa podporuje osobné štúdium vedené „tútormi“ takým spôsobom, aby sa seminaristi naučili metodológiu pre vedeckú prácu a – náležite podporovaní a povzbudzovaní – adekvátne si osvojili prijaté vyučovanie;
- e) seminaristi nech sú vedení k tomu, aby vedeckou metódou študovali rozličné pastoračné problémy a mohli tak lepšie odhaliť intímne spojenie medzi životom, zbožnosťou a znalosťou čerpanou z vyučovania;²⁷⁸
- f) tam, kde to biskupská konferencia pokladá za vhodné, možno zaviesť aj obdobie formácie mimo seminára, v niektorých prípadoch aj v zahraničí, aby sa seminaristi naučili potrebné jazyky a spoznali život Cirkvi zakorenený aj v odlišnej kultúre.

²⁷⁶ Porov. *Pastores dabo vobis*, č. 54: AAS 84 (1992), 753 – 754.

²⁷⁷ Porov. *CIC*, kán. 750; 752 – 754.

²⁷⁸ Porov. *tamže*, kán. 254 § 2.

Aby štúdium bolo skutočne plodné, nesmie chýbať základná organizácia, ktorej súčasťou je dostatočný počet dobre pripravených učiteľov,²⁷⁹ usporiadaná knižnica, vybavená starostlivosťou kompetentného personálu a prístupom k internetu ako prostriedku vyhľadávania a komunikácie.

Seminaristi nech potvrdia dosiahnutý pokrok v štúdiách skúškami, tak ústnymi ako aj písomnými, a dizertačnými prácami – podľa noriem biskupských konferencií.

²⁷⁹ Porov. *tamže*, kán. 253 § 1 – 2.

VIII. Kritériá a normy

a) Rozličné typológie seminára

188. Nech sa nezabudne predovšetkým na to, že seminár, skôr než budova, je formačné spoločenstvo, nech sa už nachádza kdekoľvek. Preto biskupi, ktorí pokladajú za možné zriadiť alebo udržiavať diecézny seminár²⁸⁰, nie bez toho, aby pozorne zvážili okolnosti spojené s cirkevným kontextom, nech vezmú do úvahy nutnosť počtu povolání a formátorov dostatočného nato, aby zaručili formačné spoločenstvo,²⁸¹ ako aj učiteľského zboru schopného poskytnúť kvalitnú intelektuálnu ponuku a – samozrejme – ekonomickej udržateľnosti tejto štruktúry.

Keď to okolnosti neumožňujú, v dialógu s ostatnými biskupmi cirkevnej provincie alebo biskupskej konferencie treba hľadať adekvátne riešenie – zveriť seminaristov do seminára inej miestnej cirkvi alebo zriadiť interdiecézne semináre, po získaní schválenia Kongregácie pre klerikov, tak čo sa týka zriadenia seminára, ako aj pre jeho štatúty.²⁸²

Osobitnú pozornosť si zaslúži prípad seminaristov, ktorí sú pozvaní študovať v inštitúcii inej než vlastný seminár; v tomto prípade je zodpovednosťou diecézneho biskupa garantovať ich začlenenie do skutočného formačného spoločenstva, dôsledne sa pritom vyhýbať tomu, aby seminarista alebo malá skupina kandidátov bývali stabilne v súkromnom ubytovaní, v ktorom by pre nich nebolo možné náležite formovať ani vlastný duchovný život, ani život spoločenstva.

Kto legitímne býva mimo seminára, nech je biskupom zverený do starostlivosti spôsobilého kňaza, ktorý sa svedomito postará o jeho duchovnú a disciplinárnu formáciu²⁸³.

b) Prijatie, prepustenie a opustenie seminára

189. „Cirkev má právo overiť, a to aj s použitím medicínskej a psychologickej vedy, spôsobilosť budúcich kňazov.“²⁸⁴ Biskup je zodpovedný za ich prijatie do seminára; s pomocou spoločenstva formátorov vyhodnotí u kandidátov ich ľudské a morálne, duchovné a intelektuálne danosti, fyzické a psychické zdravie, i správnosť úmyslu.²⁸⁵ V tomto zmysle je potrebné vziať do úvahy usmernenia

280 Porov. *tamže*, kán. 237 § 1.

281 Porov. *tamže*, kán. 239 § 1 – 2.

282 Porov. *tamže*, kán. 237 § 2.

283 Porov. *tamže*, kán. 235 § 2.

284 *Usmernenia pre použitie psychologických kompetencií pri prijímaní a formácii kandidátov na kňazstvo*, č. 11: *Enchiridion Vaticanum* 25 (2011), 1271 – 1272; porov. *CIC*, kán. 241 § 1.

285 Porov. *CIC*, kán. 241 § 1.

týkajúce sa použitia expertov v psychologických vedách,²⁸⁶ ako aj prestupu z iných seminárov či formačných inštitúcií,²⁸⁷ a eventuálnej prítomnosti homosexuálnych tendencií u kandidáta,²⁸⁸ vo všeobecnosti „prvý výber kandidátov pre ich vstup do seminára musí byť pozorný, pretože nie je zriedkavé, že seminaristi postupujú v procese ku kňazstvu pokladajúc každú etapu ako dôsledok a predĺženie tohto prvého kroku“.²⁸⁹

b) 1. Fyzické zdravie

190. V okamihu vstupu do seminára je seminarista povinný preukázať, že sa teší takému zdraviu, ktoré je kompatibilné s budúcim vykonávaním služby, podľa patričných noriem vydaných biskupskými konferenciami, ktoré treba vložiť do národných *rátii*. Musí preukázať výsledky všeobecných lekárskeho testov, aby bola zaručená „zdravá a pevná stavba tela“, ako aj eventuálnu dokumentáciu, ktorá sa týka chorôb, podstupených zákrokov alebo špecifických terapií, ktoré sa vyskytli v minulosti. Obsah takejto dokumentácie môže byť poskytnutý na oboznámenie len biskupovi a rektorovi diecézneho seminára a jeho šírenie sa bude riadiť podľa občianskych a cirkevných zákonov platných v každej krajine.

V tejto oblasti treba hneď vziať do úvahy to, čo predpisuje Kongregácia pre náuku viery ohľadom rozvážneho a personalizovaného hodnotenia tých, ktorí trpia celiakiou, alkoholizmom alebo obdobnými chorobami.²⁹⁰ Vo vzťahu k tomu, čo ustanovilo toto dikastérium ohľadom ďalších zdravotných situácií, ktoré by mohli vystaviť nebezpečenstvu vykonávanie služby, sa biskupským konferenciám zveruje vypracovanie príslušných noriem.

Adekvátny zdravotný stav musí vytrvať a môže byť overený v priebehu celého obdobia formácie.

b) 2. Psychické zdravie

²⁸⁶ Porov. *Usmernenia pre použitie psychologických kompetencií pri prijímaní a vo formácii kandidátov na kňazstvo: Enchiridion Vaticanum* 25 (2011), 1239 – 1289.

²⁸⁷ Porov. Kongregácia pre katolícku výchovu, *Inštrukcie pre biskupské konferencie ohľadom prijatia do seminára kandidátov pochádzajúcich z iných seminárov alebo rehoľných rodín* (9. októbra 1986 a 8. marca 1996); Kongregácia pre katolícku výchovu, okružný list *Ci permettiamo*, pápežským predstaviteľom ohľadom prijatia ex-seminaristov do druhých seminárov (9. októbra 1986): *Enchiridion Vaticanum* 10 (1989), 694 – 696.

²⁸⁸ Porov. *Inštrukcia o kritériách rozlišovania povolania vzhľadom na osoby s homosexuálnymi tendenciami v perspektíve ich prijatia do seminára a k posvätným vysviackam* (4. novembra 2005), č. 2: *AAS* 97 (2005), 1009 – 1010.

²⁸⁹ Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí, okružný list *Entre las más delicadas a los Exc.mos y Rev.mos Señores Obispos diocesanos y demás Ordinarios canónicamente facultados para llamar a las Sagradas Ordenes, sobre Los escrutinios acerca de la idoneidad de los candidatos* (10. november 1997), č. 7: *Notitiae* 33 (1997), s. 497.

²⁹⁰ Porov. Kongregácia pre náuku viery, okružné listy z 19. júna 1995 a 24. júla 2003.

191. Spravidla sa bude treba vyhnúť prijatiu do seminára tých, ktorí trpia nejakou patológiou, prejavenu alebo latentnou (napr. schizofréniou, paranojou, bipolárnou poruchou, parafíliou atď.), ktorá by mohla podkopať rozvážnosť úsudku osoby a následne aj jej schopnosť prijímať záväzky povolania a služby.

192. Téma obrátenia sa na odborníkov v tejto oblasti – v psychologických vedách v súvisi s formáciou k posvätnnej službe – už bola v minulosti predmetom pozornosti Cirkvi a Svätej stolice.²⁹¹ Prínos psychologických vied sa vo všeobecnosti ukázal byť cennou pomocou pre formátorov, ktorým prináleží rozlišovanie povolania. Takýto vedecký príspevok umožňuje lepšie poznať povahu a osobnosť kandidátov a ponúknuť formačnú službu adekvátnejšiu podmienkam jednotlivca. „Je osožné, keď rektor a ostatní formátori môžu počítat' so spoluprácou odborníkov v psychologických vedách, ktorí však nemôžu byť súčasťou skupiny formátorov.“²⁹² Vzhľadom na delikátnosť tejto úlohy a špecifickosť formácie ku kňazskej službe výber týchto odborníkov musí byť pozorný a obozretný: „Treba pamätať, že okrem toho, že vynikajú solídnu ľudskou a duchovnou zrelosťou, musia sa tiež inšpirovať antropológiou, ktorá otvorene zdieľa kresťanskú koncepciu ohľadom ľudskej osoby, sexuality, povolania ku kňazstvu a k celibátu, aby tak ich pôsobenie bralo do úvahy tajomstvo človeka v jeho osobnom dialógu s Bohom, podľa vízie Cirkvi.“²⁹³

193. V atmosfére vzájomnej dôvery a otvorenosti srdca, ktorá musí charakterizovať okamih žiadosti o prijatie do seminára, aspirujúci seminarista bude povinný dať vedieť biskupovi a rektorovi seminára o prípadných predchádzajúcich psychických problémoch, ako aj o prípadnom využití terapeutického pôsobenia – ako prvok, ktorý treba zhodnotiť v kontexte ďalších vyžadovaných kvalít. V každom prípade bude vhodné, aby sa uskutočnilo psychologické zhodnotenie, tak v okamihu prijatia do seminára, ako aj v nasledujúcom čase – keď sa to formátorom bude zdať užitočné.

194. Je potrebné pamätať na to, že pre obrátenie sa na odborníka v psychologických vedách je nevyhnutné zo strany zainteresovanej osoby²⁹⁴ prejaviť predchádzajúci súhlas, informovaný a slobodný, daný písomne.²⁹⁵ Na druhej strane „kandidát kňazstva nemôže vnucovať svoj osobný

291 Porov. *Monitum* – Congregatio S. Officii (15. júla 1961): *AAS* 53 (1961), 571.

292 *Inštrukcie pre použitie psychologických kompetencií pri prijímaní a vo formácii kandidátov na kňazstvo*, č. 6: *Enchiridion Vaticanum* 25 (2011), 1258 – 1260.

293 *Tamže*.

294 *Tamže*, č. 12: „Ak by kandidát, po žiadosti motivovanej zo strany formátorov, odmietol pristúpiť k psychologickej konzultácii, nebudú nijakým spôsobom nútiť jeho vôľu a budú postupovať obozretné v diele rozlišovania znalostí, ktorými disponujú.“: *Enchiridion Vaticanum* 25 (2011), 1277.

295 Porov. *tamže*, č. 12 a 15: *Enchiridion Vaticanum* 25 (2011), 1276 – 1277 a 1282 – 1283.

stav, ale musí s pokorou a vdácnosťou akceptovať normy a podmienky, ktoré z hľadiska zodpovednosti stanovuje samotná Cirkev²⁹⁶. Pri starostlivosti o vlastnú intimitu sa „kandidát bude môcť slobodne obrátiť na odborníka, vybraného spomedzi tých, ktorých určili formátori, alebo na niekoho ďalšieho, ním zvoleného a ostatnými akceptovaného. S ohľadom na možnosti kandidátom by mal byť vždy garantovaný slobodný výber medzi rozličnými expertmi, ktorí spĺňajú stanovené podmienky“²⁹⁷.

195. Po vypracovaní správy, rešpektujúc platné občianske zákony, znalec komunikuje výsledok svojho skúmania zainteresovanému – a jedine tým osobám, ktoré sú oprávnené poznať dané údaje vzhľadom na ich úrad: „Po uskutočnení vyšetrenia, tiež s ohľadom na indikácie od formátorov, odborník – len s predchádzajúcim písomným súhlasom kandidáta – poskytne im svoj príspevok na pochopenie typu osobnosti a problematiky, ktorej subjekt čelí alebo bude musieť čeliť. Označí tiež, podľa svojho hodnotenia a vlastných kompetencií, predpokladané možnosti rozvoja osobnosti kandidáta. Okrem toho, ak je to nutné, navrhne formy alebo postupy psychologického sprevádzania.“²⁹⁸ Konkrétne – pri zachovaní toho, čo bolo povedané vyššie – osoby autorizované poznať poskytnuté informácie znalca sú: biskup (zainteresovanej diecézy a tiež zodpovedný za seminár, ak je to iná osoba), rektor (seminára, v ktorom sa odohráva formácia a tiež diecézneho, ak je to iná osoba) a duchovný vodca.

196. Každá biskupská konferencia má na starosti vydať normy na začlenenie do národných *Ratio*, ktoré určia spôsoby vypracovania psychologických znaleckých posudkov, a tiež stanoviť, ako dlho majú byť uchovávané dokumenty vzťahujúce sa na fyzické a psychické zdravie seminaristov s ohľadom na platné občianske zákony jednotlivých krajín, a tiež prípadné aspekty, aj penálne, týkajúce sa šírenia – čo aj neúmyselného – údajov, ktoré tieto dokumenty obsahujú.

b) 3. Prepustenie

197. Keď formačné spoločenstvo pokladá za nutné prepustiť seminaristu – v ktoromkoľvek okamihu formačného procesu – po konzultovaní s biskupom, vo všeobecnosti má byť takýto krok zaznačený písomne a vhodne archivovaný, s rozumným, aspoň sumárnym, avšak dostatočne indikatívnym vysvetlením²⁹⁹ okolností, ktoré k nemu viedli, a tiež syntézou uskutočneného rozlišovania.

²⁹⁶ Tamže, č. 11: *Enchiridion Vaticanum* 25 (2011), 1272.

²⁹⁷ Tamže, č. 12: *Enchiridion Vaticanum* 25 (2011), 1276.

²⁹⁸²⁹⁸ Tamže, č.15: *Enchiridion Vaticanum* 25 (2011), 1283.

²⁹⁹ Porov. *CIC*, kán. 51.

b) 4. Seminaristi z iných seminárov alebo formačných inštitúcií

198. Vo všeobecnosti, bude nevyhnutné, aby ten, kto po prepustení alebo opustení žiada byť prijatý do nového seminára či formačného domu, predstavil svoju žiadosť písomne biskupovi, opíšuť svoju osobnú cestu a motivácie, ktoré v minulosti viedli k jeho prepusteniu alebo zanechaniu iného formačného inštitútu. Rektor seminára, do ktorého daná osoba chce byť prijatá, si musí zaobstarať dokumentáciu, aj psychologického charakteru, vzťahujúcu sa na čas, ktorý daná osoba strávila v inom formačnom inštitúte,³⁰⁰ podľa predpisov biskupskej konferencie;³⁰¹ vo všeobecnosti ide o veľmi delikátne situácie, ktoré si zo strany formátorov vyžadujú zvýšenú mieru dôkladného rozlišovania a maximálnu obozretnosť, skôr ako pristúpia k eventuálnemu prijatiu.

c) Osoby s homosexuálnymi tendenciami

199. Vo vzťahu k osobám s homosexuálnymi tendenciami, ktoré sa hlásia do seminárov, alebo ktoré v priebehu formácie objavia takúto skutočnosť, v zhode so svojím magistériom,³⁰² „Cirkev, hoci hlboko rešpektuje dotyčné osoby, nemôže pripustiť do seminára a na vysviacky tých, ktorí praktizujú homosexualitu, prejavujú hlboko zakorenené homosexuálne sklony alebo podporujú tzv. homosexuálnu kultúru. Spomínané osoby sa skutočne nachádzajú v situácii, ktorá im vážne bráni nadväzovať správne vzťahy s mužmi i so ženami. Nemožno prehliadať negatívne následky, ktoré môžu vyplynúť z vysvätenia osôb s hlboko zakorenenými homosexuálnymi sklonmi“.³⁰³

200. „Ak však ide o homosexuálne sklony, ktoré boli iba prejavom prechodného problému, ako napríklad ešte neukončenej adolescencie, musia byť minimálne tri roky pred diakonskou vysviackou jednoznačne prekonané.“³⁰⁴

300 *Usmernenia pre použitie psychologických kompetencií pri prijímaní a formácii kandidátov kňazstva*, č. 16: „Je v rozpore s normami Cirkvi prijať do seminára alebo formačného domu osoby, ktoré odišli alebo – o to viac – boli prepustené z iných seminárov či formačných domov, bez predchádzajúceho získania potrebných informácií od ich príslušných biskupov či vyšších predstavených – predovšetkým ohľadom príčin prepustenia alebo odchodu. Je vážnou povinnosťou predchádzajúcich formátorov poskytnúť novým formátorom presné informácie.“ *Enchiridion Vaticanum* 25 (2011), 1284; porov. *CIC*, kán. 241 § 3.

301 Porov. *Inštrukcie pre biskupské konferencie ohľadom prijímania do seminára kandidátov pochádzajúcich z iných seminárov alebo rehoľných rodín*.

302 Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, č. 2357 – 2358.

303 *Inštrukcia o kritériách rozlišovania povolania, pokiaľ ide o osoby s homosexuálnymi sklonmi, vzhľadom na ich prijatie do seminára a na pripustenie do posvätného stavu*, č. 2: *AAS* 97 (2005), 1010.

304 *Tamže*.

Napokon je potrebné pamätať na to, že vo vzťahu úprimného dialógu a vzájomnej dôvery má seminarista vyjadriť formátorom – biskupovi, rektorovi, duchovnému vodcovi a ostatným vychovávateľom – eventuálne pochybnosti alebo ťažkosti v tejto oblasti.

V takom kontexte, „ak kandidát praktizuje homosexualitu alebo vykazuje hlboko zakorenené homosexuálne sklony, jeho špirituál, rovnako ako jeho svedník, sú vo svedomí zaviazaní odradiť ho od krokov smerujúcich k prijatiu vysviacky“. V každom prípade, „bolo by veľmi nečestné, keby kandidát zatajoval svoju homosexualitu, aby bol, napriek všetkému, pripustený na vysviacku. Takýto nepravdivý postoj nezodpovedá duchu pravdy, oddanosti a ochoty, ktorý má charakterizovať osobnosť toho, kto sa cíti byť povolaný slúžiť Kristovi a jeho Cirkvi v kňazskej službe“.³⁰⁵

201. Na zhrnutie je potrebné pripomenúť a zároveň neskrývať pred seminaristami, že „samotná túžba stať sa kňazom nie je dostačujúca a neexistuje právo prijať vysviacku. Je v kompetencii Cirkvi, [...] aby posúdila spôsobilosť toho, kto chce vstúpiť do seminára, sprevádzala ho počas rokov formácie a pripustila ho na vysviacku, ak preukázal, že má požadované vlastnosti“.³⁰⁶

d) Ochrana maloletých a sprevádzanie obetí

202. Maximálnu pozornosť treba venovať téme ochrany maloletých a zraniteľných dospelých,³⁰⁷ s veľkým dôrazom na to, aby tí, ktorí žiadajú prijatie do seminára alebo formačného domu, alebo už predkladajú žiadosť o prijatie do posvätného stavu, neboli akýmkoľvek spôsobom zapletení do deliktov alebo problematických situácií v tejto oblasti.

Špeciálne a odborné osobné sprevádzanie musí byť zo strany formátorov zabezpečené tým, ktorí v tejto oblasti podstúpili bolestné skúsenosti.

V programe tak počiatočnej, ako aj permanentnej formácie majú byť zahrnuté špecifické lekcie, semináre a kurzy týkajúce sa ochrany maloletých. Adekvátna informácia musí byť poskytnutá vhodným spôsobom, tiež s dôrazom na oblasti možného zneužitia alebo násillia, ako napríklad obchodovanie s maloletými, detská práca a sexuálne zneužívanie maloletých alebo zraniteľných dospelých.

S týmto cieľom bude vhodné a prospešné, aby biskupská konferencia alebo biskup zodpovedný za seminár nadviazali kontakt s Pápežskou komisiou pre ochranu maloletých³⁰⁸, ktorej špecifickou

³⁰⁵ *Tamže*, č. 3: AAS 97 (2005), 1012.

³⁰⁶ *Tamže*, č. 3: AAS 97 (2005), 1010.

³⁰⁷ Porov. František, *List prefektovi Kongregácie pre klerikov* (9. júna 2016).

³⁰⁸ Vytvorená pápežom Františkom, prostredníctvom Chirografu *Minorum tutela actiosa* (22. marca 2014); štatút bol promulgovaný 21. apríla 2015.

úlohou je „predkladať (Svätému Otcovi) najvhodnejšie iniciatívy na ochranu maloletých a zraniteľných dospelých, ako aj uskutočňovať všetko, čo je možné, aby sa zaistilo, že také zločiny, ku ktorým došlo, sa viac v Cirkvi nezopakujú. Komisia bude podporovať, spolu s Kongregáciou pre náuku viery, zodpovednosť miestnych cirkví za ochranu všetkých maloletých a zraniteľných dospelých“.³⁰⁹

e) Skrutíniá

203. Prostredníctvom dôslednej a pozornej skúšky sa biskup „s rozumným predstihom prostredníctvom skrutínií uistí, že každý z kandidátov je spôsobilý pre posvätný stav a naplno rozhodnutý žiť požiadavky katolíckeho kňazstva. Nech nikdy nekoná prenáhlene v takej delikátnej materii a – v prípadoch pochybnosti – nech radšej svoje schválenie odloží, kým sa nerozptýli čo aj náznak chýbajúcej spôsobilosti“.³¹⁰

204. Ako „skrutínium“ sa označuje akt rozlíšenia spôsobilosti kandidáta; musí byť uskutočnené v niektorých okamihoch, *de facto* piatich, počas procesu kňazskej formácie: prijatie medzi kandidátov posvätného stavu; ministériá (lektorát a akolytát), diakonát³¹¹ a presbyterát³¹². Tieto skrutíniá nie sú len byrokratickými a formálnymi aktmi, pri ktorých sa používajú štandardizované a všeobecné formuly, ale predstavujú dôležité zhodnotenia povolania konkrétneho kandidáta i jeho rozvoja – zo strany tých, ktorí sú poverení hodnotiť na základe funkcie a v mene Cirkvi. Ich cieľom je overenie reálnej existencie kvalít a osobných predpokladov kandidáta vzhľadom na každý uvedený moment formačného procesu. Musia byť zostavené písomne a obsahovať odôvodnené zhodnotenie, či už pozitívne alebo negatívne, ohľadom napredovania uskutočneného do daného okamihu.

205. Zatiaľ čo overenie niektorých prvkov treba robiť len z pohľadu jedného špecifického okamihu, pri každom skrutínií musí spoločenstvo formátorov predstaviť biskupovi, do ktorého kompetencie daný seminarista patrí:

a) písomnú žiadosť kandidáta

³⁰⁹ František, Chirograf *Minorum tutela actuosa* (22. marca 2014). Na záver plenárneho zhromaždenia, ktoré sa uskutočnilo v októbri 2015, táto komisia vydala nótu týkajúcu sa vykonávanej práce a – predovšetkým – špecifikácie vlastných cieľov a úloh, v ktorej okrem iného možno čítať: „Konkrétne oblasti zamerania týchto pracovných skupín zahŕňajú výskum hodnotenia a pokračujúcej formácie kandidátov kňazstva a rehoľného života [...] Komisia sa nevenuje individuálnym prípadom, jej úlohou nie je dohľad, a nie je to ani orgán na prijímanie rozhodnutí“, *Press Release from the Commission for the Protection of Minors* (12. októbra 2015).

³¹⁰ *Apostolorum successores*, č. 89: *Enchiridion Vaticanum* 22 (2006), 1778.

³¹¹ Porov. *CIC*, kán. 1051.

³¹² Porov. *Entre las más delicadas*, č. 4, l. c., 496.

- b) detailnú správu rektora (toho seminára, v ktorom sa kandidát formuje a – v prípade interdiecéznych seminárov – aj rektora diecézneho seminára alebo zodpovedného za povolania), obsahujúcu tiež zhodnotenie výsledku toho, čo predchádzalo, ako aj všetky informácie, ktoré rektor pokladá za užitočné pre lepšie pochopenie situácie a pre hodnotenie zo strany spoločenstva formátorov, s ohľadom na to, čo vyžaduje kán. 240 § 2 *CIC*;
- c) správu farára farnosti, z ktorej kandidát pochádza alebo v ktorej má trvalé bydlisko;
- d) správu, ktorú treba vyžiadať od tých, u ktorých kandidát vykonával pastoračnú službu; ako užitočný sa môže ukázať aj príspevok žien, ktoré poznajú kandidáta – integrujúc tak do hodnotenia ženský „pohľad“ a úsudok.

206. V perspektíve udelenia posvätnej vysviacky je potrebné overiť aj dovŕšenie predpísaného času formácie, prítomnosť náležitých ľudských a duchovných kvalít, neprítomnosť prekážok a iregularít,³¹³ prijatie sviatostí, účasť na duchovných cvičeniach predpísaných na účely vysviacky.³¹⁴ Vo všeobecnosti, treba vždy brať do úvahy, čo je uvedené v kán. 1052 § 1 *CIC*, na základe ktorého spôsobilosť musí byť prejavovaná jasným a doloženým spôsobom alebo – inými slovami – „na základe morálnej istoty podloženej pozitívnymi argumentmi“,³¹⁵ a nielen na základe neprítomnosti problematických situácií.

Je známe, že biskup má poslednú a definitívnu kánonickú zodpovednosť za povolania do posvätného stavu; má však morálnu povinnosť s maximálnou pozornosťou vziať do úvahy finálne zhodnotenie formačného spoločenstva, vyjadrené rektorom, ktoré zhromažďuje plody skúsenosti prežitej počas viacerých rokov formácie. Skúsenosť ukazuje, že neprijatie negatívneho posudku formačného spoločenstva zo strany ordinárov bolo v mnohých prípadoch prameňom veľkého utrpenia pre zainteresovaných a tiež pre miestne cirkvi. Biskup nech sa zdrží publikovania dátumu diakonskej vysviacky a vydania povolenia na prípravu slávenia diakonátu, kým nie je isté, že všetky požadované štúdiá boli regulárne dokončené, čiže kým kandidát definitívne nezložil požadované skúšky kurikula filozoficko-teologických štúdií, vrátane tých, ktoré sú predpísané pre piaty rok.³¹⁶

207. Osobitným spôsobom sa okrem toho musí vziať do úvahy:

³¹³ Porov. *CIC*, kán. 1041 – 1042. Dva okružné listy Kongregácie pre katolícku výchovu nástojili na povinnosti biskupov a iných cirkevných organizmov informovať kandidátov čo najskôr o kánonickej disciplíne týkajúcej sa prekážok a iregularít; porov. okružný list z 27. júla 1992 (Prot. č. 1560/90/18) a okružný list z 2. februára 1999 (Prot. č. 1560/90/33).

³¹⁴ Posvätnej vysviacke, diakonskej i kňazskej, musia predchádzať tieto akty: písomná žiadosť kandidáta adresovaná biskupovi, v ktorej vyjadrí vedomie a slobodu pre prijatie posvätného stavu a prevzatie jeho úloh (čo sa týka diakonátu aj presbyterátu); duchovné cvičenia, najmenej 5-dňové (porov. kán. 1039 *CIC*); prednesenie vyznania viery a prisahy vernosti, najlepšie verejnou formou, pred ordinárom daného miesta alebo jeho delegátom, podpis daného aktu.

³¹⁵ *Entre las más delicadas*, č. 2: l. c., 495.

³¹⁶ Porov. *CIC*, kán. 1032 § 1.

- a) výsledok kánonických ohlášok v mieste trvalého bydliska kandidáta;
- b) rešpektovanie predpísaného veku na udelenie sviatosti posvätného stavu (porov. kán. 1031 § 1 *CIC*);
- c) rešpektovanie vzájomných časových odstupov predpísaných medzi jednotlivými ministériami, medzi akolytátom a diakonátom, berúc do úvahy kán. 1035 *CIC*, tiež rešpektovanie eventuálnych ďalších rozhodnutí zo strany biskupských konferencií;
- d) preskúmanie eventuálnych prekážok (porov. kán. 1042 *CIC*: uzavretie manželstva, vykonávanie aktivity zakázanej klerikom, stav neofytu alebo prispôsobiteľný stav toho, kto sa vrátil k viere alebo praktizovaniu náboženstva po mnohých rokoch neúčasti, podľa zhodnotenia biskupa) a iregularita (porov. kán. 1041, bod 2 – 6 *CIC*: delikt apostázy, herézy alebo schizmy, pokus o uzavretie manželstva aj civilného; zámerné zabitie človeka alebo dovŕšený potrat; sebapoškodzovanie alebo pokus o samovraždu; simulácia skutkov, viazaných na moc vyplývajúcu z vysviacky);
- e) pre udelenie presbyterátu, účinné vykonávanie diakonskej služby.

208. Požiadavky na prijatie diakonskej a kňazskej vysviacky môžu byť dišpenzované:

- a) vzhľadom na vek: do jedného roka môže dišpenzovať biskup; pre viac než jeden rok je nutné obrátiť sa na Kongregáciu pre Boží kult a disciplínu sviatostí;³¹⁷
- b) vzhľadom na formačný postup: udelenie dišpenzu ohľadom minimálneho času formácie, ktorý treba stráviť vo veľkom seminári³¹⁸ a ohľadom materií, ktoré tvoria *Ordo studiorum*, prináleží Kongregácii pre klerikov.³¹⁹

209. Posúdenie spôsobilosti kandidáta na prijatie prechodného diakonátu, v perspektíve presbyterátu, musí zahŕňať aj posúdenie ohľadom kňazskej služby, berúc do úvahy kán. 1030 *CIC*. Je podstatné pripomenúť, že hodnotenie pre udelenie prechodného diakonátu potenciálne predpokladá aj posúdenie spôsobilosti na presbyterát; nikoho nemožno prijať do diakonátu *ad experimentum*. Po diakonskej vysviacke sa spôsobilosť na presbyterát predpokladá, avšak opak môže byť preukázaný biskupom, s jasnými argumentmi – tak kvôli skutočnostiam, ku ktorým došlo skôr, avšak neboli vzaté do úvahy v okamihu prijatia do diakonátu, ako aj pre správania, ktoré sa objavili následne, podľa kán. 1030 *CIC*.

210. Podľa svojho rozvážneho rozhodnutia, s prihliadnutím na hodnotenie formátorov, sa biskup postará o prijatie kandidáta k vysviacke alebo o vyjadrenie svojho odmietnutia; je vhodné, aby

³¹⁷ Porov. *tamže*, kán. 1031 § 4 a Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí, Vyhláška *È noto* (24. júla 1997): *Notitiae* 35 (1997), 281 – 282.

³¹⁸ Porov. *CIC*, kán. 235 § 1.

³¹⁹ Porov. *Ministorum institutio*, čl. 6: *AAS* 105 (2013), 134.

biskup svoju vôľu prejavil formou dekrétu, v ktorom aspoň všeobecne vysvetlí dôvody daného opatrenia.³²⁰

320 Porov. *Entre las más delicadas*, Príloha III, č. 10: *l. c.*, 498.

Záver

Druhý vatikánsky koncil ponúkol kňazom, aby v Márii videli dokonalý vzor vlastnej existencie a modlili sa k nej ako k „Matke najvyššieho a večného Kňaza, Kráľovnej apoštolov a Ochránkyni ich kňazskej služby“ – a pozval presbyterov, nech si ju „ctia a milujú, preukazujú jej synovsky oddanú nábožnú úctu“ (*Presbyterorum ordinis*, 18).

Pod plášťom tej, ktorá je Matkou milosrdenstva a Matkou kňazov, sú život a formácia kňazov, pre účely ktorej sa predkladá toto nové *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*.

Najvyšší veľkňaz František schválil tento všeobecný výkonný dekrét a nariadil jeho publikovanie.

V Ríme v sídle Kongregácie pre klerikov 8. decembra 2016, na sviatok Nepoškvrneného počatia Panny Márie.

Kardinál Beniamino Stella, prefekt

+ Joël Mercier, titulárny arcibiskup Roty, sekretár

+ Jorge Carlos Patrón Wong, arcibiskup – emeritný biskup Papantly, sekretár pre semináre

Mons. Antonio Neri, podsekretár

Z talianskeho originálu *Il dono della vocazione presbiterale*, Libreria Editrice Vaticana, Città de Vaticano 2016, preložil Martin Kramara

Lektoroval Ivan Šulík